

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANA SANAT DALI

9.SINIF GRAFİK TASARIM BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN
TEMEL TASARIM İLKE VE ÖĞELERİNE İLİŞKİN BİLGİ
DÜZEYLERİ

TİLBE KARADAĞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DR.ÖĞR. ÜYESİ KÖKSAL BİLİRDÖNMEZ

ARALIK - 2022

KASTAMONU

TAAHHÜTNAME

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu; ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını, bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini bildirir ve taahhüt ederim.

Tilbe KARADAĞ

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

9.SINIF GRAFİK TASARIM BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN TEMEL TASARIM İLKE VE ÖĞELERİNE İLİŞKİN BİLGİ DÜZEYLERİ

TİLBE KARADAĞ

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANA SANAT DALI
DANIŞMAN:DR. ÖĞR. ÜYESİ KÖKSAL BİLİRDÖNMEZ

Temel tasarım ifadesi, bütün tasarım disiplinlerinde, eğitimde uygulama değişiklikleri gösterse bile, büyük ölçüde önemli olan ve bu öneminin de giderek arttığı gözlenen bir kavramdır. Bu çalışma içerisinde; söz konusu temel tasarım ilke ve öğelerinin grafik tasarım uygulamaları üzerinde durulacak; temel tasarım kavramının grafik tasarım uygulamalarıyla ilişkilendirilecektir. Grafik tasarım uygulamalarında temel tasarım eğitiminde temel tasarım ifadesinin nasıl etkilendiği araştırılmıştır. Temel tasarım kavramının incelemesi yapılarak, temel tasarımın tanımı, kavram ile olan ilişkisi, kavramsal terimlerinin tanımları araştırılıp; bulunan bilgiler ekseninde grafik tasarım uygulamalarında, temel tasarım eğitiminin tasarımda kapsadığı büyük önemi anlatılacaktır. Bu tez çalışmasında, temel tasarım ifadesinin tarifinin gerektiği gibi yapılabilmesi, bu kavramın kendi öğeleri, ilkeleri ile birlikte bağlantı kurularak doğru değerlendirilebilmesi, tasarım basamaklarının kavram önderliğinde kurgulandığı takdirde niteliğindeki farklılıklarının izlenebilmesi ve grafik tasarım uygulamalarında doğru düşünme, kavram oluşturma, fikir üretmenin tasarımın gücünü belirtmedeki etkisine değinilecektir. Ek olarak grafik tasarım uygulamalarında, tanımı yapılmış olan temel tasarım kavramı ve tasarımın yerinin belirgin bir şekilde görülebilmesi hedeflenmektedir. Temel tasarım dersinin temel hedeflerinden biri yaratıcı tasarımlar ortaya çıkarmaktır. Temel Tasarım, öğrencinin gözlemlene, duyumsama, algılama, inceleme, araştırma, yaratma, bilgilenme, eleştirme, fikir üretme, düşünme, değerlendirme gibi duygu ve duyumlardan başlayarak tüm duygusal ve düşünsel süreçleri bütünüyle çalıştırmayı hedefler. Çalışmanın en temel amacı, temel tasarım ilke ve öğelerinin eğitim süresince öğrencilere müfredat ile birlikte verilmeye çalışılan bilgiler ve bunların öğrenciler üzerindeki etkilerinin bilgi düzeyine aktarılmasıdır.

ANAHTAR KELİMELELER:Temel Tasarım, Grafik Tasarım, Temel Tasarım İlkeleri, Tasarım Öğeleri, Tasarım

Aralık 2022, 110 Sayfa

ABSTRACT**MSC THESIS****THE LEVEL OF KNOWLEDGE OF 9TH GRADE GRAPHIC DESIGN STUDENTS ABOUT BASIC DESIGN PRINCIPLES AND ELEMENTS****TİLBE KARADAĞ****KASTAMONU UNIVERSITY INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCE****ART AND DESIGN DEPARTMENT****SUPERVISOR:ASSIST. PROF. DR. KÖKSAL BİLİRDANMEZ**

Basic design is a concept that is equally important and its importance is increasing, even though the practice shows differences in all design disciplines and education. Within the scope of this study, graphic design practices of these basic design principles and elements will be emphasized; the basic design concept will be associated with graphic design practices. The effect of basic design concept on basic design education in graphic design practices researched. By analyzing the basic design concept, the definition of the basic design, its relationship with the concept, the meaning of conceptual terms will be researched, and in this context the great importance of basic design education in design in graphic design practices will be explained. In this study, making the definition of the basic design concept correctly, evaluating this concept correctly by evaluating it together with its own elements and principles, following the difference in the quality of the design phases if it is built into a concept, and the effect of design on thinking correctly, generating an idea, concepting information in graphic design practices will be mentioned. Also, in graphic design practices the basic concept and the location of design can be seen clearly is intended. One of the most basic aims of the basic design course is to create creative designs. Basic Design aims to study all emotional and intellectual processes in a holistic way, starting from feelings and announcements such as watching, observing, perceiving, examining, creating, sensing, informing, thinking, criticizing, generating ideas and evaluation. The aim of the study is to transfer information which is given during the education process and their effects on students to the level of their knowledge level.

KEYWORDS:Basic Design, Graphic Design, Basic Design Principles, Design Elements

December 2022, 110 Page

TEŞEKKÜR

Yapılan yüksek lisans çalışmasında, tez konusu olarak temel tasarım ilke ve öğelerinin seçilmesi, tez danışmanının önerisi veya konunun kolaylığından kaynaklanmamaktadır. Tam tersine isteyerek yapılan bir seçimdir. Bu seçimin altında yatan en önemli etken ise mesleki eğitim süresi boyunca yapılan her bir çalışmada, tasarımın ilk adımında tasarım ilke ve öğelerinin önemini, kattığı etkileri görmektir. Bir çalışmayla öğrenilmesi gereken bir ders olmadığını ve mesleki eğitim sürecinde ne kadar gerekli olduğunu amaçlandırmaktır. Bu çalışmamın bitirilmesinde tarafıma her türlü kolaylığı sağlayan, fikir ve düşünceleriyle beni yönlendiren kıymetli danışmanım, Dr. Öğr. Üyesi Köksal BİLİRDÖNMEZ'e, tecrübe, fikir ve manevi desteklerini esirgemeyen değerli hocalarım Doç. Dr. Üyesi Burak Erhan TARLAKAZAN'a, Dr. Öğr. Üyesi Sofya Cihan CANBOLAT'a saygılarımı sunarım. Bilgi değerlendirme çalışma kısmında desteklerinden dolayı değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Elçin ERGİN TALAKA'ya saygılarımı sunarım. Üniversite eğitimim ve tez yapım aşamamda Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi Yrd. Doç. Dr. Gürkan GÖKAŞAN hocama katmış olduğu değerli fikir ve desteklerinden dolayı saygılarımı sunarım. Doğduğum günden bu güne kadar her zaman varlıklarıyla, verdikleri maddi manevi emekleriyle yanımda olan annem Aysel KARADAĞ ve babam Mahmut KARADAĞ'a, her zaman eğitim hayatımda en güzel örnek ve yol gösterici olan abim Buğra KARADAĞ'a, desteğini esirgemeyen kardeşim Berker KARADAĞ ve yengem Burcu KARADAĞ'a sonsuz sevgilerimi sunarım. Bugüne kadar yaptığım her şeyde, her zaman desteğini benden esirgemeyen, yaptığım yüksek lisans çalışmamda da birçok emeği olan kıymetli arkadaşım, Eren KORKMAZ'a sonsuz teşekkür ve sevgilerimi sunarım. Tez çalışmamda yardımcı esirgeyen kıymetli arkadaşım Ahmet Miraç GÜNDOĞDU'ya sonsuz teşekkür ve sevgilerimi sunarım.

Lise eğitimimi aldığım Sema-Cengiz Büberci Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Grafik ve Fotoğraf Alanı hocalarımın tez çalışmam üzerinde verdikleri fikir ve yardımlarından dolayı saygılarımı sunarım.

TİLBE KARADAĞ

Kastamonu, 2022

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
TEZ ONAYI	ii
TAAHHÜTNAME	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ŞEKİLLER VE GÖRSELLER DİZİNİ	x
TABLolar DİZİNİ	xiii
1. GİRİŞ	1
2. TEMEL TASARIM İLKE VE ÖGELERİ	3
2.1 Temel Tasarım.....	3
2.1.1 Tasarım	3
2.1.2 Temel Tasarım İlkeleri.....	3
2.1.2.1 Denge / simetri / asimetri	4
2.1.2.2 Tekrar / hareket / ritim	4
2.1.2.3 Bütünlük / uyum.....	5
2.1.2.4 Zıtlık (Kontrast)	6
2.1.2.5 Hiyerarşi.....	7
2.1.2.6 Vurgu	7
2.1.3 Temel Tasarım Öğeleri	8
2.1.3.1 Nokta.....	8
2.1.3.2 Çizgi	10
2.1.3.3 Düzlem	11
2.1.3.4 Hacim	11
2.2 Grafik Tasarım	12
2.2.1 Grafik Tasarımın Uygulama Alanları	12
2.2.1.1 Web, arayüz, interaktif tasarım	13
2.2.1.2 İllüstrasyon.....	13
2.2.1.3 Tipografi.....	14
2.2.1.4 Kurumsal kimlik tasarımı.....	15
2.2.1.5 Logo, amblem, logotype	15
2.2.1.6 Afiş.....	17
3. 9. SINIF GRAFİK TASARIM BÖLÜMÜ TEMEL TASARIM DERSİ MÜFREDATI	19
3.1 Nokta-Çizgi	19
3.1.1 Temel Tasarım Elemanı Olarak Nokta	19
3.1.1.1 Temel kavramlar	19
3.1.1.2 Plastik sanatlarda nokta.....	20
3.1.1.3 Yüzey düzenlemede noktanın kullanım şekilleri	20
3.1.2 Temel Tasarım Elemanı Olarak Çizgi	22
3.1.2.1 Plastik sanatlarda çizginin önemi.....	22
3.1.2.2 Çizgi çeşitleri	23
3.1.2.3 Çizginin psikolojik ve karakteristik özellikleri	24
3.1.2.4 Çizgi ile yüzey düzenleme	25

3.1.3	Nokta-Çizgi.....	27
3.1.4	Paspartu.....	28
3.2	Tasarı İlkeleri	30
3.2.1	Form ve Kompozisyon.....	30
3.2.1.1	Kompozisyonun önemi	30
3.2.1.2	Kompozisyonda estetik	31
3.2.1.3	Form / biçim / şekil	31
3.2.1.4	Kompozisyonun çeşitleri.....	32
3.2.1.5	Kompozisyonun öğeleri	33
3.2.1.6	Tasarı ilkeleri	34
3.2.1.7	Tasarı ilkeleriyle yapılmış iki boyutlu kompozisyon örnekleri	41
3.2.1.8	Yeni şekil ya da form / biçim oluşturma.....	42
3.2.2	Üç Boyutlu Formlar	43
3.2.2.1	Üç boyutlu çalışmaların sanat eğitimindeki önemi.....	44
3.2.2.2	Üç boyutlu formlarla düzenlemeler	44
3.3	Açık- Koyu	45
3.3.1	Açık-Koyu İle İlgili Kavramlar	45
3.3.1.1	Işık-gölge	45
3.3.1.2	Ton	46
3.3.1.3	Açık-koyu.....	46
3.3.1.4	Valör.....	47
3.3.1.5	Ton çubuğu	47
3.3.1.6	Geometrik formları hacimlendirme.....	48
3.3.2	Açık-Koyu İle Yüzey Düzenleme.....	49
3.3.2.1	Açık-koyu etkisi ile geometrik form / biçimlerle düzenleme	50
3.4	Renk.....	51
3.4.1	Renk Bilgisi	52
3.4.1.1	Armoni	52
3.4.1.2	Renk perspektifi	52
3.4.1.3	Ana renkler.....	53
3.4.1.4	Ara renkler	53
3.4.1.5	Sıcak-soğuk renkler.....	54
3.4.1.6	Nötr renkler	54
3.4.1.7	Guaj boya tekniği	55
3.4.1.8	Skala.....	55
3.4.1.9	Ton	55
3.4.2	Renk Kontrastları	56
3.4.2.1	Yalın kontrast	56
3.4.2.2	Açık-koyu kontrastı.....	57
3.4.2.3	Sıcak-soğuk kontrastı	58
3.4.2.4	Tamamlayıcı kontrast.....	58
3.4.2.5	Yanılıcı kontrast	59
3.4.2.6	Kalite kontrastı	59
3.4.2.7	Miktar kontrastı.....	60
3.4.2.8	Renklerin psikolojik etkileri.....	60
3.4.3	Renk Analizi	61
3.4.4	Kolaj Tekniği	62
3.5	Doku ve Strüktür	63
3.5.1	Doku Etüdü	63

3.5.1.1	Doku ile ilgili temel kavramlar	63
3.5.1.2	Oluşumlarına göre doku çeşitleri	67
3.5.1.3	Duyumlarına göre doku çeşitleri	71
3.5.1.4	Dokunun psikolojik etkileri.....	73
3.5.1.5	Doku etüdü yapma	74
3.5.2	Özgün Doku Yorumları	75
3.5.2.1	Doku yorumu	75
3.5.2.2	Özgün doku yorumları ile yüzey düzenleme	76
3.5.3	Strüktür	76
3.5.3.1	Strüktür ve tasarım ilişkisi	77
3.5.3.2	Strüktürel düzenlemede kompozisyon öğelerinin önemi.....	78
3.5.3.3	Birim biçim (Modül) ve bağ eleman oluşturma.....	79
3.5.3.4	Yüzeyde iki boyutlu strüktürel düzenleme çalışmaları.....	81
3.5.3.5	Mekanda üç boyutlu strüktür çalışmaları.....	82
4.	BULGULAR VE YÖNTEM.....	83
4.1	Çalışmanın Amacı ve Önemi	83
4.2	Çalışmanın Yöntemi.....	83
4.3	Çalışmanın Evreni ve Örneklemi	83
4.4	Bulgular	84
5.	SONUÇ	94
	KAYNAKLAR	96
	EKLER.....	106
	EK A Bilgi Ölçme ve Değerlendirme Test Uygulaması	107

ŞEKİLLER VE GÖRSELLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 1.1 Temel tasarım dersine ilişkin boyutlandırılmış görüşler	2
Görsel 2.1 Simetrik ve asimetrik denge	4
Görsel 2.2 Tekrar, hareket, ritim	5
Görsel 2.3 Bütünlük	6
Görsel 2.4 Uyum	6
Görsel 2.5 Zıtlık	7
Görsel 2.6 Hiyerarşi	7
Görsel 2.7 Vurgu	8
Görsel 2.8 Nokta	9
Görsel 2.9 Nokta ile Atatürk çalışması	9
Görsel 2.10 Meyve kompozisyonu	9
Görsel 2.11 Öğrenci nokta çalışması	10
Görsel 2.12 Çizgi çalışmaları	10
Görsel 2.13 Düzlem	11
Görsel 2.14 Hacim	11
Görsel 2.15 Hacim kompozisyonu	12
Görsel 2.16 Web, arayüz çalışması	13
Görsel 2.17 İllüstrasyon portre çalışması	13
Görsel 2.18 İllüstrasyon çalışması	14
Görsel 2.19 Tipografik fil çalışması	14
Görsel 2.20 Tipografik portre çalışması	14
Görsel 2.21 Kurumsal kimlik mockup 1	15
Görsel 2.22 Kurumsal kimlik mockup 2	15
Görsel 2.23 Logo	16
Görsel 2.24 Amblem	16
Görsel 2.25 Logotype	17
Görsel 2.26 İstanbul festival afişi	17
Görsel 2.27 İstanbul film festival afişi	18
Görsel 3.1 Nokta kompozisyonları 1	20
Görsel 3.2 Nokta kompozisyonları 2	21
Görsel 3.3 Nokta kompozisyonları 3	21
Görsel 3.4 Nokta kompozisyonları 4	21
Görsel 3.5 Nokta kompozisyonları 5	22
Görsel 3.6 Çizgi Çeşitleri	24
Görsel 3.7 Çizgi	25
Görsel 3.8 Çizgi kompozisyonu 1	25
Görsel 3.9 Çizgi kompozisyonu 2	26
Görsel 3.10 Çizgi kompozisyonu 3	26
Görsel 3.11 Çizgi kompozisyonu 4	26
Görsel 3.12 Çizgi kompozisyonu 5	27
Görsel 3.13 Nokta-çizgi kompozisyonları 1	28
Görsel 3.14 Nokta-çizgi kompozisyonları 2	28
Görsel 3.15 Paspартu	29

Görsel 3.16 Paspартu yapım aşaması.....	30
Görsel 3.17 Form ve şekli birbirinden ayıran özellikler	31
Görsel 3.18 Form-şekil-biçim	32
Görsel 3.19 Tam tekrar	36
Görsel 3.20 Değişken tekrar.....	37
Görsel 3.21 Aralıklı tekrar	37
Görsel 3.22 Serbest tekrar	38
Görsel 3.23 Ritim-hareket.....	38
Görsel 3.24 Merkezi koram.....	39
Görsel 3.25 Eksensel koram.....	40
Görsel 3.26 Egemenlik.....	40
Görsel 3.27 İki boyutlu kompozisyon çalışmaları 1	41
Görsel 3.28 İki boyutlu kompozisyon çalışmaları 2	41
Görsel 3.29 İki boyutlu kompozisyon çalışmaları 3	41
Görsel 3.30 İki boyutlu kompozisyon çalışmaları 4	42
Görsel 3.31 Eksiltme.....	42
Görsel 3.32 Eksiltme-artırma	43
Görsel 3.33 Çizgi ile bölme	43
Görsel 3.34 Küp	44
Görsel 3.35 Üç boyutlu çalışmalar 1	45
Görsel 3.36 Üç boyutlu çalışmalar 2.....	45
Görsel 3.37 Işık-gölge kompozisyonu	46
Görsel 3.38 Çello çalan kadın	46
Görsel 3.39 Açık-koyu kompozisyonu	47
Görsel 3.40 Ton çubuğu	48
Görsel 3.41 Hacimlendirme çalışması	49
Görsel 3.42 Açık-koyu kompozisyonu 1	49
Görsel 3.43 Açık-koyu kompozisyonu 2	50
Görsel 3.44 Yüzey düzenleme çalışmaları 1	50
Görsel 3.45 Yüzey düzenleme çalışmaları 2.....	51
Görsel 3.46 Renklerin birleşimi	51
Görsel 3.47 Renk perspektifi	53
Görsel 3.48 Ana renkler	53
Görsel 3.49 Ara renkler.....	54
Görsel 3.50 Sıcak-soğuk renkler	54
Görsel 3.51 Renk skalası.....	55
Görsel 3.52 Ton skalası 1	55
Görsel 3.53 Ton skalası 2.....	56
Görsel 3.54 Yalın kontrastı	57
Görsel 3.55 Açık-koyu kontrastı	57
Görsel 3.56 Sıcak-soğuk kontrastı	58
Görsel 3.57 Tamamlayıcı kontrast	58
Görsel 3.58 Yanıltıcı kontrast	59
Görsel 3.59 Kalite kontrastı	59
Görsel 3.60 Miktar kontrastı	60
Görsel 3.61 Renk analizi	62
Görsel 3.62 Limon kolajı	62
Görsel 3.63 Doku ve strüktür örnekleri.....	63
Görsel 3.64 Doku örnekleri.....	63

Görsel 3.65 Kozalak.....	64
Görsel 3.66 Bal peteği.....	65
Görsel 3.67 Bağ elemanı örneği.....	65
Görsel 3.68 Sistem örneği.....	66
Görsel 3.69 Strüktür çalışması.....	66
Görsel 3.70 Geometrik doku, bal peteği.....	67
Görsel 3.71 Kristal doku, kar tanesi.....	68
Görsel 3.72 Dinamik doku, şimşek.....	68
Görsel 3.73 Aktüel doku örneği.....	69
Görsel 3.74 Yapay doku, cam.....	69
Görsel 3.75 Yapay doku, lastik.....	70
Görsel 3.76 Yüksek kabartma, Konya İvriz'deki kaya kabartmaları.....	70
Görsel 3.77 Alçak kabartma, seramik vazodan detay.....	71
Görsel 3.78 Gerçek doku, tavşan kesiti.....	71
Görsel 3.79 Gerçek doku, fırça izi.....	72
Görsel 3.80 Taklit doku, ağaç dokusu.....	72
Görsel 3.81 Buluş doku çalışması.....	73
Görsel 3.82 Optik doku çalışması.....	73
Görsel 3.83 Doku etüdü, kozalak çalışması.....	75
Görsel 3.84 Özgün doku yorumu çalışması.....	76
Görsel 3.85 İskeletteki strüktürel yapı.....	77
Görsel 3.86 Arı peteği.....	78
Görsel 3.87 Petek oluklu karton.....	78
Görsel 3.88 Strüktürel düzenlemede ritim.....	79
Görsel 3.89 Birim ve biçim birim.....	80
Görsel 3.90 Birim ve bağ elemanı.....	80
Görsel 3.91 Birim, birim biçim, bağ elemanı ve strüktür.....	81
Görsel 3.92 Yüzeyde iki boyutlu strüktürel düzenleme örneği 1.....	81
Görsel 3.93 Yüzeyde iki boyutlu strüktürel düzenleme örneği 2.....	81
Görsel 3.94 Mekanda strüktürel düzenleme örneği 1.....	82
Görsel 3.95 Mekanda strüktürel düzenleme örneği 2.....	82

TABLOLAR DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 4.1 Noktalar yan yana gelerek çizgi oluşturur sorusunun analizi	84
Tablo 4.2 Nokta tek kullanıldığında yüzey ve hacim etkisi gösterir sorusunun analizi	84
Tablo 4.3 Çok uzaktaki cisimler çizgi izlenimi verir sorusunun analizi.....	84
Tablo 4.4 Soyut resimlerde ışık kaynakları göz önüne alınmaz sorusunun analizi ...	85
Tablo 4.5 Paspartinun yapım amaçlarından biri, eseri çerçevenin boğuculuğundan kurtarmaktır sorusunun analizi	85
Tablo 4.6 İki boyutlu nesnelerin üç boyutlu hâle getirilmesine şekil denir sorusunun analizi.....	86
Tablo 4.7 Sanat eğitiminde her şey nokta ile başlar sorusunun analizi	86
Tablo 4.8 Simetri, biçimlerin aralıksız veya aynı aralıkta birbirine yönelerek bakmalarıdır sorusunun analizi	87
Tablo 4.9 Kompozisyondaki öğeler, düzenlendiklerinde yalnızca kendi anlamlarını taşır sorusunun analizi.....	87
Tablo 4.10 Nesnenin ışığın bir kısmını görüp yansıttığı yüzeyleri yarı aydınlık olarak algılanır sorusunun analizi	88
Tablo 4.11 Kompozisyonda aralık, şekil, biçim vb. öğelerin farklı büyüklükte kullanılması monotonluğa neden olur sorusunun analizi.....	88
Tablo 4.12 Guaj boya, su ile seyreltilen su bazlı bir boya çeşididir sorusunun analizi	89
Tablo 4.13 Farklı malzemelerle, herhangi bir fotoğraf üzerinde, aslına uygun olarak yeniden düzenleme yapmaya kolaj denir sorusunun analizi	89
Tablo 4.14 Işığın cisimlere çarptıktan sonra görme duyumuzda bıraktığı etkiye renk denir sorusunun analizi	90
Tablo 4.15 Dokunma ve görme duyularıyla algılanabilen iç yapıya doku denir sorusunun analizi.....	90
Tablo 4.16 Yüzey üzerinde göz aldanması sonucunda oluşan hareket etkisine optik doku denir sorusunun analizi	91
Tablo 4.17 Birimlerin birbirine bağlı ve uyum içinde tekrarlanmasını sağlayan düzene sistem denir sorusunun analizi	91
Tablo 4.18 Çalışmalarda çizginin açık ve koyu etkisi çizginin sık ve seyrek kullanımı ile ilgilidir sorusunun analizi	92
Tablo 4.19 Strüktür çalışmaları sadece üç boyutludur sorusunun analizi.....	92
Tablo 4.20 Görsel dokuların gerçek dokulardaki gibi estetik etkisi bulunur sorusunun analizi.....	93

1. GİRİŞ

İnsan yaşamının ve gelişiminin her alanında yaratıcılık, ihtiyaç duyulan bir yatkınlıktır. İnsanların sahip oldukları bireysel özellikler, kişilik, zeka ve fiziksel gelişme gibi alanlarda yaratıcılık kendini ortaya çıkarır. Bütün bireysel özelliklerin gelişiminde yaratıcılık büyük bir önem taşır. İyi bir eğitimle bireylerin yaratıcı güçlerinin geliştirilebileceği bilinen bir gerçektir.

“Eğer grafik tasarımcılar olmasaydı, bu alan yasaklansaydı ya da bir gecede yok olsaydı, kelimeler olmazdı, gazete, dergi, internet olmazdı, konuşabileceğimiz bir bilimden ya da kitaplardan söz edilemezdi. Evren karanlık bir çağa girer, binlerce yıl cehalet, ön yargı ve batıl inançlar bizimle olurdu.” (Newark, 2007:6)

Yaratıcı süreç ifadesiyle ilgili daima büyük bir merak vardır. Bazı insanlar yaratıcılığın üzerinde çalışılabilecek ve beslenebilecek bir şey olduğuna, bazı insanlar ise değişik veya olumlu düşünceler bulabilmek için birinin “yetenekli” olmasının gerekliliğine inanırlar. Yaratıcılıkla ilgili her iki kuramsal düşüncenin de yanlış bir düşünce olduğu söylenemez. İster “yetenekli doğmuş” olun, isterse sonradan kazanılmış yeteneklere kavuşun, yaratıcılık düşüncelerin bir araya gelip alışılmamış bir biçimde görüp düşünebilme icrasıdır. Yaratıcı süreç, bütün yönleriyle oldukça karışık bir olgudur ve bu sebeple, tam olarak uygulanabilecek ya da izlenebilecek yollara soyut veya somut kurallara sahip olamaz. Sadece, görselleştirme, hayal gücü veya çaba içermiyorsa, yaratıcı bir süreç olduğu kabul edilemez.

Tasarımın nasıl ortaya çıktığını, düşüncelerin ve objelerin iki boyutlu ortama nasıl yönlendirildiğini anlayabilmek için grafik tasarım öğeleri ve ilkelerini incelemek oldukça önem arz eder. Grafik tasarımı öğrenmek için uğraşan öğrencilerin, tasarımın öğeleri ve ilkelerini kavraması, tasarım işleri yapılırken yararlanabilecekleri bir araç repertuarı oluşturmalarına destek olunabilir.

Grafik tasarım ilke ve öğeleri bütün olarak düşünülünce grafik tasarımcılara yol gösterecek bir kılavuz oluşturulur. Bazı araştırmacılar bu kılavuza bir dil; öge ve ilkelere de dilin araçları olarak yaklaşmıştır. Bazı araştırmacılar göre de bu öge ve ilkeleri bilmek kuralları bilmek gibidir ve hatta kuralların hangi yöntemle ortadan kalkacağını bilmek de en az kuralları bilmek kadar önem arz eder.

Bir düşünce ve duyguyu iletirken, okuyucunun yazı biçimine değil, içeriğine odaklanması gerektiği gibi temel öğelere dikkat çeken tipografi kuralları ve yapılması gerekenler ile gerek basılı yönü, gerekse dijital bütün yönleriyle geçerli bir yeri olan tipografinin okunabilirliği anlatılacaktır. Tipografinin doğru kullanımı, grafik ifadelerini güzel bir şekilde iletme, okuyucu ile doğrudan kontak kurarak hızını arttırmak gibi önemli yerleri vurgulamaktadır. Anlatım gücünü oldukça artıran bir öğe olarak tipografi, çağdaş tasarımın da önemli bir unsurudur. Modern hayatta logolar çok fazla gördüğümüz işaretler arasındadır. Logolar, görsel kimlik unsurlarının merkezinde yer alırken imza gibi de kullanılır. Aynı zamanda temsil ettikleri kurum ve kuruluşların somut ve soyut yönleriyle hafızamızda yer edinirler.

Şekil 1.1 Temel tasarım dersine ilişkin boyutlandırılmış görüşler

2. TEMEL TASARIM İLKE VE ÖĞELERİ

2.1 Temel Tasarım

Temel Tasarım, tasarıma ait düşüncelerin geliştirildiği, üretim yöntemlerinin uygulandığı, ön hazırlık çalışmalarını içeren bir süreçtir (Çakıroğlu, 2020, s. 8).

Temel tasarım eğitiminin yaratıcı düşünmenin yanı sıra genel olarak öğrenciye kazandırdıkları; yol gösteren olması, sınırları ortadan kaldıran bir özgürlük sunması, soyut ve somut düşünme biçimlerini geliştirmesi, bireysel farklılıkları ortaya çıkarması, kişide öz güveni ve hayal gücünü geliştirmesi, diğer alanlarla ilişkiler kurmayı sağlaması olarak sayılabilir (Uysal, 2015, s. 63).

2.1.1 Tasarım

Türk Dil Kurumu'na göre “*Tasarım; bir araştırma sürecinin çeşitli dönemlerinde izlenecek yol ve işlemleri tasarlayan çerçeve, tasar çizim, dizayn.*” olarak açıklanmıştır (TDK, 2021). Tasarımın birçok anlamı vardır. Tasarım; “yaşam düzenlemelerine biçim ve düzen getiren” bir faaliyettir (Potter, 1980).

Tasarımda istenilen hedef, “*Plan veya hedef gerektirdiğini ve yapım aşamasında da bir fikri biçimlendirmek için bir çizim, model veya eskiz gerektirdiğini vurgulamaktadır.*” (De Mozota, 2005: 14).

2.1.2 Temel Tasarım İlkeleri

Tasarım yapılırken bu tasarımda yapılacak olan düzenlemeler için, temel tasarım ilkelerinin biri ya da birkaçı bir arada kullanılır. Tasarımda, ilkelerden hangisinin ya da hangilerinin kullanımda oranlarını tasarımcı belirler. İlkelerin doğru kullanımı sanatçının yeteneğine bağlıdır (Denel, 1981, s. 85).

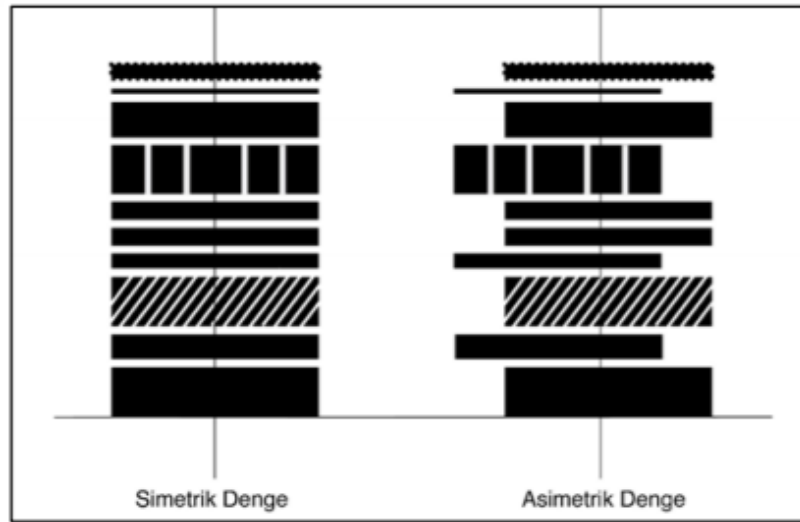
Temel tasarım ilkeleri, bir tasarımın ortaya çıkarılmasında temel tasarım elemanlarının düzenli bir şekilde olabilmesi için gerekli olan genel belirleyici unsurlardır. İki ve üç boyutlu çalışmalarda kullanılan temel tasarım ilkeleri ile sanat eserleri oluşturulur (Güngör H. , 1968, s. 93).

2.1.2.1 Denge / simetri / asimetri

Bir kompozisyon içerisindeki görsel öğeler eşit biçimde dağıtıldığında, kararlılık ve uyum hissiyatını iletmek için düzenlendiğinde denge oluşur (Poulin, 2012, s. 112). Denge kolay bir şekilde etkilenebilir; renk, boyut, pozisyon, doku, değer ve tasarıma bakan kişi dengeyi etkileyen unsurlar arasındadır (Tselentis, 2012, s. 82).

Simetri; basit ve anlaşılır tanımıyla “Bir tasarımın merkezinden geçtiği farz edilen bir çizginin iki tarafındaki aynılıktır” (Zöngör, 2008, s. 23) denebilir. Simetrik denge durağandır.

Asimetri, eksenlerin olmadığı veya tasarımda kullanılan nesnelere arasındaki ilişkilerin sadece bir eksene cevap vermediği yapısal bir mantıktır. Simetrik mantıkla kurulan şartların tam aksine, asimetrik kompozisyonlarda hiçbir alan ya da nesne, doğrudan tekrarlı olarak birbiriyle uyumsuz (Samara, 2014, s. 61). Asimetrik denge, birbirine benzemeyen değişkenlerin görsel olarak eşit seviyede kullanılmasıyla ortaya çıkar.

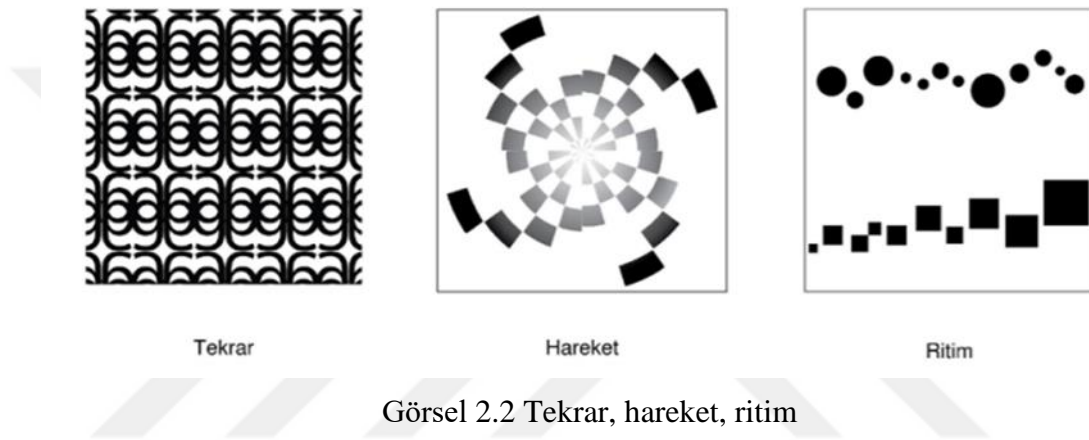
Görsel 2.1 Simetrik ve asimetrik denge

2.1.2.2 Tekrar / hareket / ritim

Tekrar kelimesi anlamına uygun bir şekilde, tasarımda kullanılan bir biçimin veya öğenin birden fazla sayıda kullanılması anlamına gelir. Tekrar, düzenli olabileceği

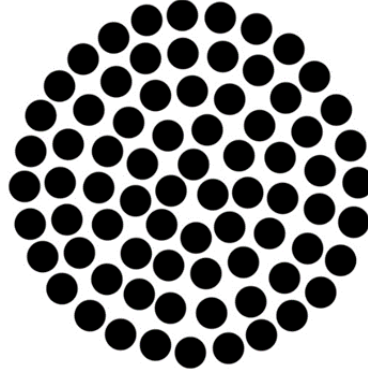
gibi, kullanılan şeklin büyük, küçük, değişik renkte, değişik yapıda vb. bir düzenlemelerde de elde edilmesi mümkündür.

Ritim, öğelerin yer ve zaman içerisinde düzenli ve düzensiz şekilde kendini tekrarlamaıdır (Özkan, 2007, s. 17). Belirli aralıklarla tekrar eden öğeler, tasarım içinde bir ifadeye olabirlik haline getirmiş olur. Tekrar ve hareket ilkeleri bir arada, düzenli bir şekilde kullanıldıklarında ortaya ritim çıkar. Görsel ritim içerisinde kullanılan unsurlar ve boşluklar benzer ve düzgün olduğunda düzenli bir ritim oluşur.

2.1.2.3 Bütünlük / uyum

Görsel bütünlük için kullanılabilir bir başka kelime uyumdur. Grafik tasarımcı ve akademisyen Prof. Tevfik Fikret Uçar'ın belirttiği üzere uyum, içerisinde tekdüzelik riskini barındırır. Uyum elde etmek için tüm tasarım öğelerinin ve imgelerin aynı boyut, şekil ve dokuda, aynı boşluk ölçüleriyle kullanılması sıkıcılığa ve görsel monotonluğa sebep olur. Hareket, ritim ve karşıtlıklar beraber kullanıldığında ve bir bağlamla birleştirildiklerinde hem uyumu hem de görsel zenginliği ve çeşitliliği elde etmek mümkündür (Uçar, 2004, s. 156). Uyum, temel tasarım elemanlarının organizasyon içerisinde birbirlerini tamamlamasıdır. Uyum, bir düzen içerisinde düzen oluşturan her bir bütünün estetik olması hedeflenerek birbirleriyle kurulan etkileşimdir.

Görsel 2.3 Bütünlük

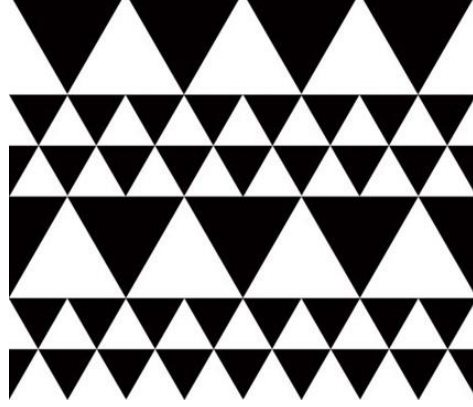

Görsel 2.4 Uyum

2.1.2.4 Zıtlık (Kontrast)

Zıtlık; karşıtlık, aykırılık, kontrast anlamına gelmektedir (T. C. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 2021). Zıtlık, farklılıktır. Zıtlığın yapısında var olan gerilim, tekdüzeliği engeller, ilgiyi canlı kılar.

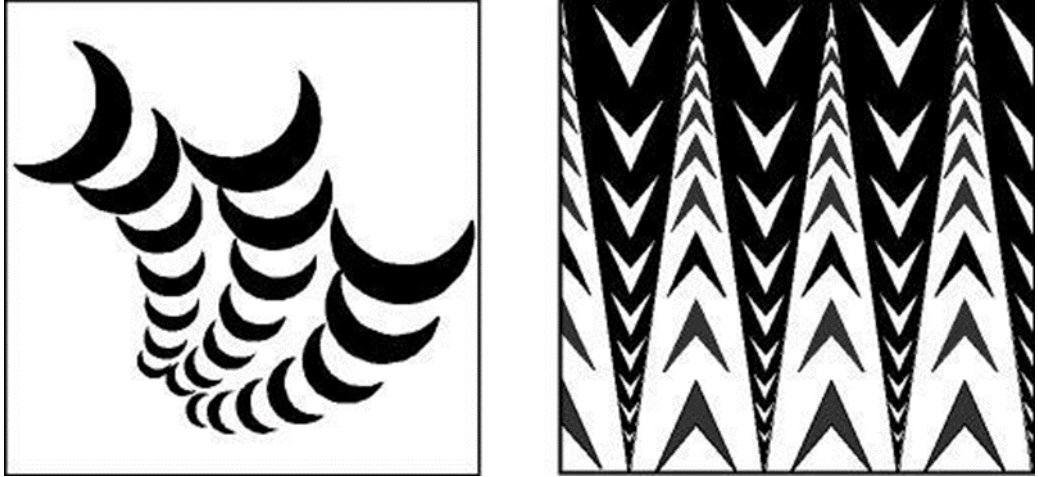
Tasarımda zıtlık, kompozisyon içerisinde kullanılan öğeler arasında oluşturulan çelişkidir. Bu öğeler arasında herhangi bir benzerlik veya yakın nitelikler olmadığında aralarında bir bağ kurmak zorlaşır. Ortaya çıkan bu düzensizlik ise zıtlığın meydana gelmesine neden olur. Renk, biçim, doku gibi özellikler bakımından birbirine zıt olan bu öğelerin oluşturduğu zıtlık, merak konusu olabilir. Bu da tasarıma karşı ilgiyi ve tasarımın canlılığını artırır (Güngör, 1972, s. 108).

Görsel 2.5 Zıtlık

2.1.2.5 Hiyerarşi

Hiyerarşi, temel tasarım elemanlarının tasarımın iki ucu arasında oluşturduğu kademelenmenin ve zıtlık belirttiği bütünlüktür (Ustaömeroğlu, 1998, s. 48). İki uç arasında bir düzen ile birlikte geçiş sağlayan bu düzenlemenin de sayesinde, anlamlı ve etkin bir dizi ortaya çıkar. İki uç arasında ölçüler farklı bile olsa bir uçtan diğer uca doğru biçimler büyükten küçüğe doğru dizilmelidir (Megep, 2007d, s. 8).

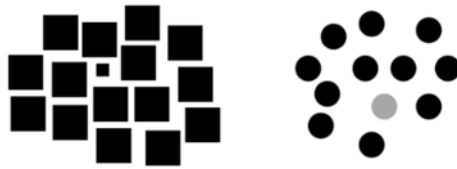

Görsel 2.6 Hiyerarşi

2.1.2.6 Vurgu

Vurgu, farklı tasarım öğeleri arasındaki değişikliklerin anlatılmasında kullanılır. Zıtlığı içerir. Farklılıklar biçimde, ölçekte, ölçüde, renkte, dokuda, yönde, vb. olabilir.

Zıtlıkta; renk farklılığı oluşturmak, boyut ve doku farklılığı, vurgulanması gereken öğenin veya bir parçanın kompozisyon içerisindeki yönelişi veya kendi içerisindeki konumunda zıtlık yaratmak esasına dayanmaktadır. Yalnız bırakma yöntemi ile oluşturulan zıtlıkta ise; vurgulanacak olan nesne, diğer nesnelere ayrı bir yerde yalnız olarak kullanılır (Zöngör, 2008, s. 32).

Görsel 2.7 Vurgu

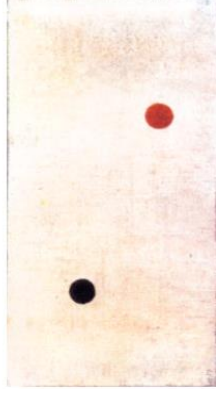
2.1.3 Temel Tasarım Öğeleri

Tasarım zihninizde oluşturduğumuz soyut eserleri somutlama şeklidir. Her tasarımın yapılmak için bir amacı vardır.

Kavramsal elemanlar, anlaşılır şekilde değildirler. “Gerçekte var olmamalarına rağmen, mevcut gibi ifade edilirler. Biçimi oluşturan bu gizli elemanlar; nokta, çizgi, düzlem, hacim olarak gruplanabilirler” (Edirne, 2004, s. 24).

2.1.3.1 Nokta

Biçimi oluşturan, yönü olmayan, bir leke olan ilk öğedir. Uzayda tanımlı bir pozisyon verir. Farklı kompozisyonlarda farklı ifadelerle sahip olabilir (Çetinkaya, 2011, s. 22). Boyutu olmayan bir tasarım öğesidir.

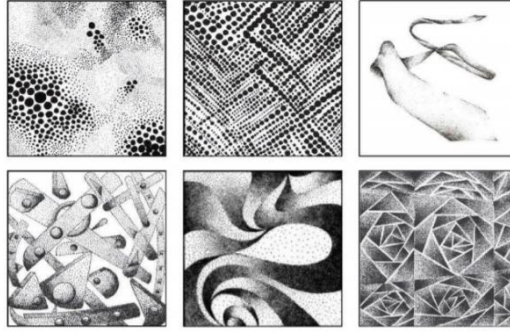
Görsel 2.8 Nokta

Görsel 2.9 Nokta ile Atatürk çalışması

Görsel 2.10 Meyve kompozisyonu

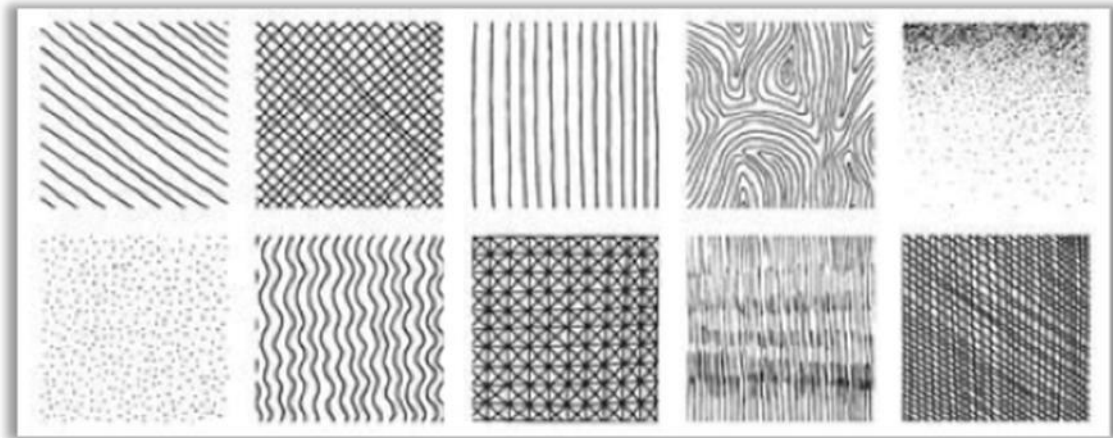

Görsel 2.11 Öğrenci nokta çalışması

2.1.3.2 Çizgi

Noktaların yan yana geldiği biçim ve tasarım elemanıdır (Divanoğlu, 1997, s. 110). Çizgiyi sınırlandırmak mümkün değildir. Çizgiyi tanımlarsak, bir noktanın verilen doğrultudaki uzantısı çizgidir. Çizgi sanatçının duygularının anlatım aracıdır.

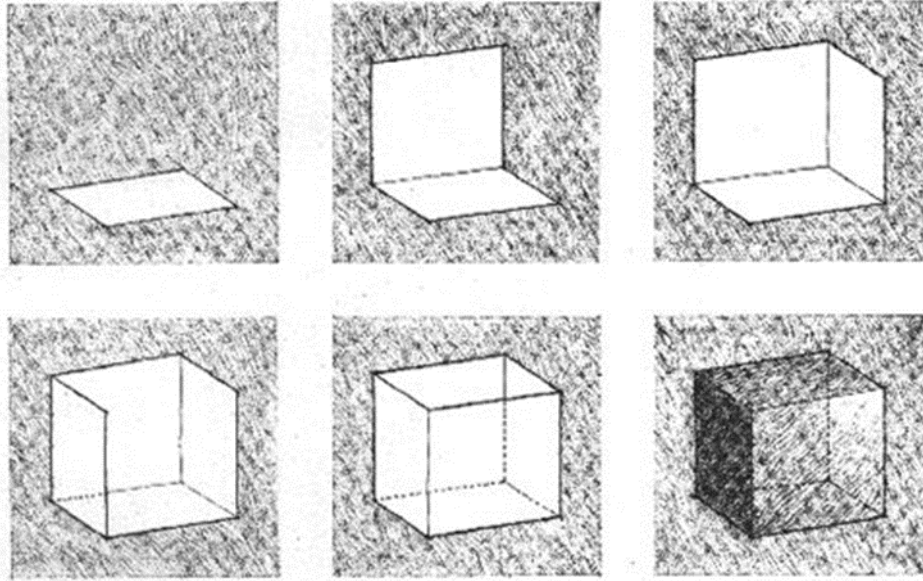
Çizgi yalnız başına kullanıldığında hacim etkisi vermez, bu yüzden tek boyutlu öğe olarak kabul edilse de tasarımda “Çizgi etkisi yapan her görüntü çizgidir.” görüldüğü gibi plastik sanatlarda hemen hemen her aşamasında kullanılan önemli bir unsurdur (Megep, 2007e, s. 12).

Görsel 2.12 Çizgi çalışmaları

2.1.3.3 Düzlem

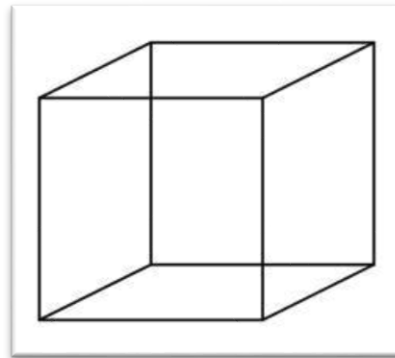
Çizginin, kendisine paralel başka bir çizgiyle arasındaki belirttiği alan, düzlemdir. Böylelikle iki boyutlu bir eleman oluşabilmektedir (Edirne, 2004, s. 32). Düzlemlerin boyu ve eni vardır ancak kalınlığı yoktur, çizgilerle sınırları belirlenmiştir.

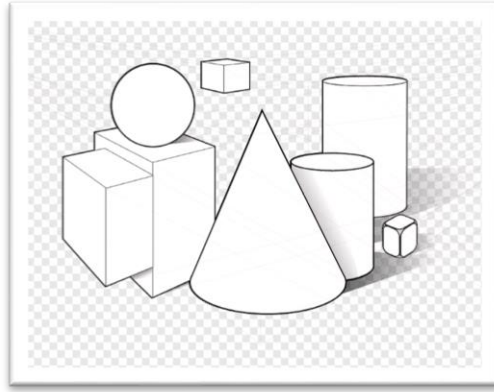
Görsel 2.13 Düzlem

2.1.3.4 Hacim

Bir düzlem uzayda kendi yönü haricinde kalan bir yöne doğru hareket ettirilirse bir hacmi oluşturur. Hacim, uzayda belirli bir noktadır. Sınırları, düzlemler sayesinde belirlenmiştir. İki boyutlu tasarımda hacim bir yanılısma olarak belirtilir (Wong, 1993, s. 42).

Görsel 2.14 Hacim

Görsel 2.15 Hacim kompozisyonu

2.2 Grafik Tasarım

Grafik tasarım görsel iletişim sanatıdır (Ketenci ve Bilgili, 2006, s. 279). Grafik tasarımcı ortaya çıkan görüntü ve duyumsal görüntüleri aktaran kişidir (Becer, 1999, s. 33). Yapılan bu tasarımın mesajının doğru aktarılmasından grafik tasarımcı sorumludur. Tasarımda karşı tarafa iletilmek istenilen mesaj en etkili bir biçimde verilirken, az yere çok fazla bilgi aktarılmasını sağlamak için çalışılır.

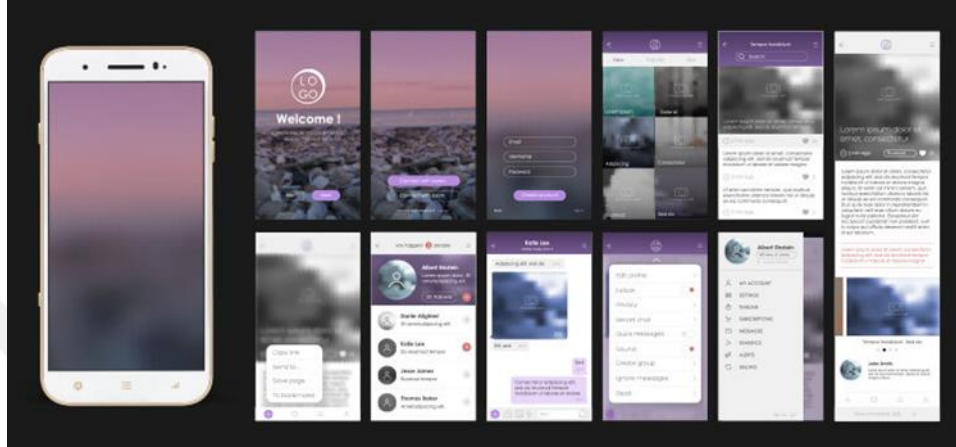
2.2.1 Grafik Tasarımın Uygulama Alanları

Günümüzde tasarımın şekli değişmekte olup yeni boyutlar eklenmektedir. Özgün görsel yaklaşımına en fazla imkan veren disiplin olan grafik tasarımda bilgisayar çıkarılması imkansız bir parça olmuştur. Bilgisayar üzerinden haberleşme ve iletişim sistemi yirmi birinci yüzyıl buluşu olup, bu yüzden de, yaşadığımız çağa bilgi çağı denilmektedir (Teker, 2009, s. 89).

Günümüzde dijital alanlarda sonsuz renk seçenekleri ve tasarım çeşitleriyle yaratıcıların tüm gereksinimlerini karşılayan donanımlarla profesyonel tasarımlar ortaya çıkmaktadır. Hızla gelişen internet teknolojisi, grafik tasarımcılar için yeni bir iş alanı açmaktadır.

2.2.1.1 Web, arayüz, interaktif tasarım

Şirket, işyeri, firma gibi kurumların veya bireysel kişilerin kendi reklamlarını yapmak ve kişisel çalışmalarını karşı tarafa duyurmak için yapılan internet yazılımları ve grafiklerin oluşturduğu sistemlerin tamamıdır (Sözen, 1987, s. 38).

Görsel 2.16 Web, arayüz çalışması

2.2.1.2 İllüstrasyon

Emre Becer, İletişim ve Grafik Tasarım adlı çalışmasında diğer bir illüstrasyon tanımı vermektedir: *“Başlık, slogan ya da metin gibi sözel unsurları görsel olarak betimleyen ya da yorumlayan bütün unsurlara genel olarak illüstrasyon adı verilir”* (Becer, 2006, s. 210).

Görsel 2.17 İllüstrasyon portre çalışması

“Logolar bilinen bir fontun kullanımıyla ya da deformasyonu ile oluşturulabileceği gibi yeni bir font tasarımıyla da oluşturulabilir. Bilinen yeni tipografik logo tipleri ise örnekleriyle birlikte aşağıdaki gibidir” (Parlak, 2006, s. 128).

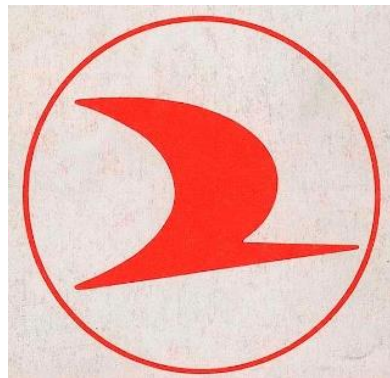
Amblem, kurumlara görsel kimlik oluşturmak amacıyla, somut veya soyut görüntüler ya da harflerle oluşturulan simgelerdir (Becer, 1999, s. 194).

Yazı karakterlerinin ortaya çıkmadığı zamanlarda sembollerle işaretleme yapılmasının günümüze kadar gelmesiyle oluşan amblemler; bir kurum ya da markayı simgeleyen sözcük özelliği belirtmeyen imgelerdir (Leblebici, 2009, s. 15).

Bir kurumun düşünsel veya nesnel ürünü temsil eden, kuruluşun adından oluşan, kuruluş hakkında bir izlenim veren resimler hem de tipografiden oluşan sembollerdir (Megep, 2007b, s. 8).

Görsel 2.23 Logo

Görsel 2.24 Amblem

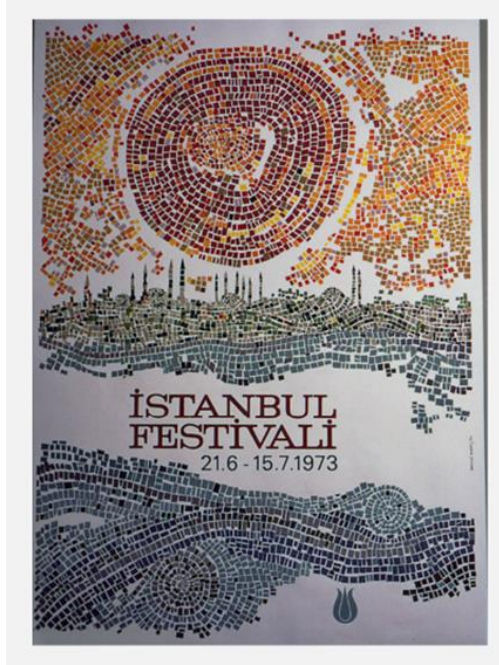

Görsel 2.25 Logotype

2.2.1.6 Afiş

Reklam ya da tanıtım amacına yönelik oluşturulmuş resimli ve yazılı grafik sanatı ürünüdür (Sözer ve Tanyeli, 1986: 13).

Afiş, sanat ve tasarım kaygısının eşit şekilde olduğu, konusunu toplumsal yapı içerisinde yer alan ihtiyaçlara uygun sosyal olarak, ticari, kültürel, politik vb. olan bir şeyi tanıtmak ve duyurmak için hazırlanan genellikle resimli duvar ilanlarıdır (Megep, 2011, s. 30).

Görsel 2.26 İstanbul festival afişi

3. 9. SINIF GRAFİK TASARIM BÖLÜMÜ TEMEL TASARIM DERSİ MÜFREDATI

Sanat eğitiminin yapı taşı olarak kabul edilen, Temel Tasarım dersi, bütün sanat dalları için bir başlangıç dersi olarak 1919'da geliştirilmiştir (Atar, 2004, s. 47). Bu ders dünya genelinde, sanat eğitimine yön vermekle beraber modern görüşlere de rehberlik etmiştir (Uysal, 2015, s. 51).

Temel Tasarım dersi içerisinde bulunan ilke ve öğeler sanat eğitiminin temelini oluştururken, sanatın çoğu alanında kullanılan önemli bir unsurlardır. Temel Tasarım derslerinin öğrenme ve öğretme sürecinde ilke ve öğelerinin anlaşılabilir bir dil ve nitelikte anlatılması, gelecek kuşaklara dayanıklı temelleri olan bir sanat anlayışının iletilmesi için gereklidir. Görsel ve ilişkisel duyarlılık, tüm insanlığın ihtiyacı olan bir ustalıktır (Teymur, 1998, s. iii).

3.1 Nokta-Çizgi

3.1.1 Temel Tasarım Elemanı Olarak Nokta

Boyutsuz tasarım elemanı nokta olarak adlandırılır. Nokta elemanı; gerek yüzey gerekse form bütünlüğü içerisinde değerlendirildiğinde, düzenli/düzensiz, sık/seyrek kullanımı, aynı ve farklı ışık değeri, aynı ve farklı büyüklüğü, aynı ve farklı rengin kullanımı ile tasarımın dengesini etkilemekte ve ifade şekline dönüşmektedir (Megep, 2007e, s. 4).

3.1.1.1 Temel kavramlar

Nokta: Kalemin kağıt yüzeyine hareketsiz dokundurulmasıyla oluşan boyutsuz biçimdir.

Yüzey: Kağıt, tuval, kumaş, duvar, taş gibi malzemelere sulu boya, afiş, yağlı boya, baskı sanatları, grafik çizimler gibi çalışmalarını yaptığımız yerdir.

Eskiz: Yapılacak çalışmaların asıl aktarılması gereken yüzeyden önce, birtakım araştırmalar yapılarak kâğıt yüzeyine aktarılmasıdır.

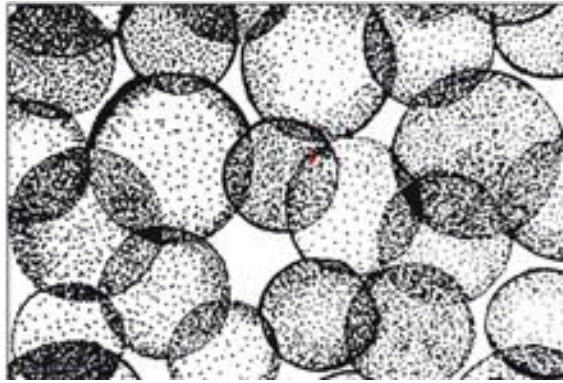
Etüt: Bir konu hakkında yapılan detaylı araştırma, inceleme ve çizimlerdir (Zincir vd., 2020, s. 19).

3.1.1.2 Plastik sanatlarda nokta

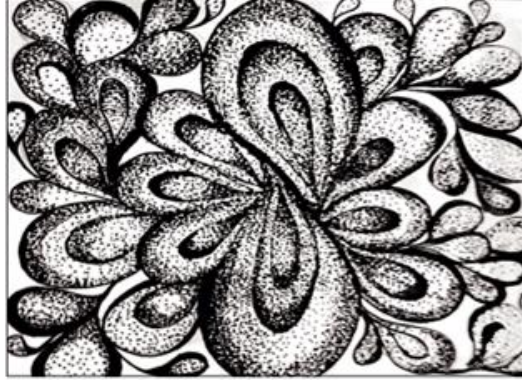
Plastik sanatlar; resim, heykel ve mimariye verilen genel isimdir. Nokta, biçimi oluşturan en küçük yapı taşıdır. Bu nedenle baktığımız bütün resimlerde noktanın katkısını görebiliriz. Noktanın yüzey üzerindeki sayıları çoğaldıkça etkileri de şekil değiştirir. Yalnız başına bir anlamı olmasa bile çoğaldıkça ritme ya da karışıklığa dönüşebilir. Noktanın yanına bir başka nokta geldiğinde çizgiselliğe ya da lekeselliğe dönüşebilir.

Yüzeyde sıkılaşım ya da seyrekleşen noktalar açık-koyu etkisi yaratır. Noktanın yüzeyde yön değiştirerek sıkılaşım seyrekleşmesi hareket etkisi yaratır (Zincir vd., 2020, s. 20).

3.1.1.3 Yüzey düzenlemede noktanın kullanım şekilleri

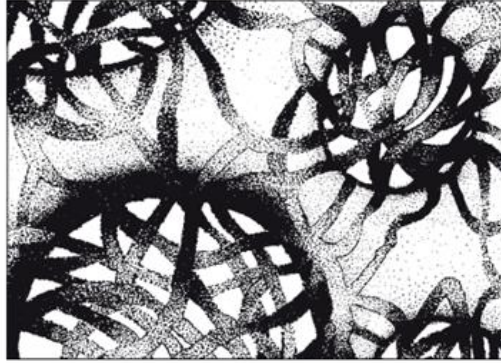
Görsel 3.1 Nokta kompozisyonları 1

Görsel 3.2 Nokta kompozisyonları 2

Görsel 3.3 Nokta kompozisyonları 3

Görsel 3.4 Nokta kompozisyonları 4

Görsel 3.5 Nokta kompozisyonları 5

3.1.2 Temel Tasarım Elemanı Olarak Çizgi

Bir yüzey sanatı elemanı olan çizgi, uzunluğuna oranla kalınlığı daha az olan bir şeridi ifade eder. Kalın bir fırça ile yüzey üzerine vurulacak uzun bir boya darbesi, resim sanatında çizgi olarak tanımlanır (Sözen ve Tanyeli, 1996, s. 61).

Yüzey ve biçimlerin sınırlarını çizgi ile tanımlarız. Çizgi tek boyutlu öge olarak da tanımlanabilir, evrende tek ve iki boyutlu var oluş olamaz.

Tek başına hacim ve yüzey etkisi bulunmayan, bulunduğu yüzeye göre uzun, ince ve belirli yolları olan görsel tasarım ögesidir (Megep, 2007e, s. 18).

3.1.2.1 Plastik sanatlarda çizginin önemi

Çizgi tasarımcının duygusunu karışık bir şekilde anlatım aracıdır. Tasarımlarda kullandığımız çizgi; değişik kalınlıklarda ve farklı ton değerleriyle kullanılması ile çalışmaya hareket katar.

Çizgi yalnız başına kullanıldığında hacim etkisi vermez, bu sebeple tek boyutlu öge olarak kabul edilir. (Megep, 2007e, s. 18).

3.1.2.2 Çizgi çeşitleri

Düz çizgi: Hangi konumda kullanılırsa kullanılsın her daim hareketsiz çizgilerdir. Dikey çizgiler yükseklik, yatay çizgiler genişlik, etkisi verir (Megep, 2007e, s. 19).

Zikzak (kırık) çizgi: Bir noktadan hareketle kalemin yüzeye temasını kesmeden, sağa doğru yukarı sonra tekrar sağa doğru aşağı sürekli tekrar edilerek ortaya çıkan çizgi şeklindedir. Art arda birbirine ters yönde açılar yapan çizgidir (Zincir vd., 2020, s. 34).

Spiral çizgi: Bir noktadan hareketle kalemin yüzeyden temasını kesmeden, daireler çizerek ve her dairenin bir öncekinden biraz daha büyük çizilmesiyle ortaya çıkan çizgi şeklindedir. Sarmal biçimde olan çizgi türüdür (Zincir vd., 2020, s. 34).

Paralel çizgi: Düz çizgilerin aralıklarla, yan yana sıralanması ile oluşan çizgi şeklindedir. Aynı düzlem içinde bulunur ve birbirleriyle kesişmezler (Zincir vd., 2020, s. 34).

Eğik çizgi: Bir noktadan hareketle sol veya sağ yukarıya ya da sol veya sağ aşağıya doğru çizilen çizgi şeklindedir (Zincir vd., 2020, s. 34).

Yay çizgi: Bir noktadan hareketle çemberin bir parçası alınarak oluşturulan çizgi şeklindedir (Zincir vd., 2020, s. 34).

Helezon Çizgi: Bir noktadan hareketle kalemin yüzeye temasını kesmeden, sürekli aynı boyutta daireler çizerek, başlanılan noktadan sağa ya da sola doğru çizgilerin tekrar edilmesiyle oluşan çizgi şeklindedir (Zincir vd., 2020, s. 34).

	Yatay çizgi	Dikey çizgi
	Zikzak çizgi	
	Spiral çizgi	
	Paralel çizgi	
	Eğik çizgi	
	Yay çizgi	
	Helezon çizgi	

Görsel 3.6 Çizgi Çeşitleri

3.1.2.3 Çizginin psikolojik ve karakteristik özellikleri

Düz Yatay Çizgi: Sadelik, sakinlik, durgunluk hissi verir. Kompozisyonda zemine yakın durduğunda ağırlık hissiyatı verir (Zincir vd., 2020, s. 36).

Dikey Çizgi: Yükselen çizgiler kudreti, devamlılığı, gücü ve kesinliği ifade ederken; çizgiler göz seviyesinin altında olduğunda korkuyu ve bitkinliği ifade eder (Zincir vd., 2020, s. 36).

Eğik Çizgi: Enerjiyi, hareketi ve canlılığı ifade eder (Zincir vd., 2020, s. 36).

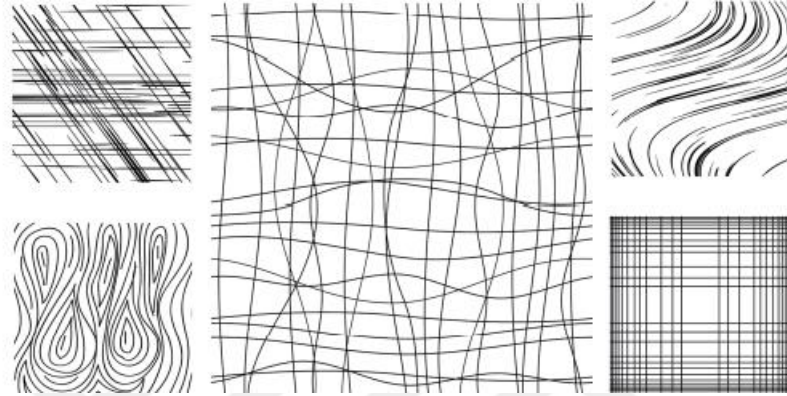
Zikzak Çizgi: Keskin, köşeli çizgiler; sertliği, cesareti, dinamizmi ve heyecanı ifade eder (Zincir vd., 2020, s. 36).

Helezon Çizgi: Dinamizmi, hareketi ve heyecanı ifade eder (Zincir vd., 2020, s. 36).

Spiral Çizgi: Mitolojide insanlığın yaratılışını, yaşam yolunu ve yaşamın sürekliliğini ifade eder (Zincir vd., 2020, s. 36).

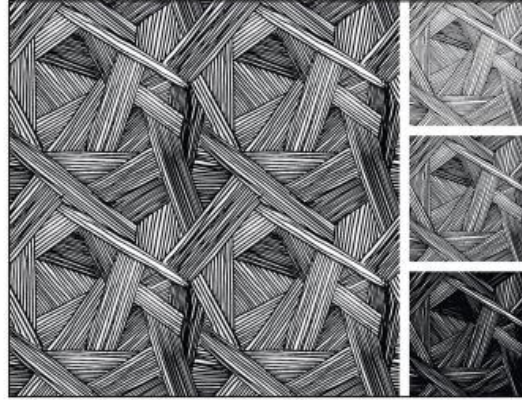
Paralel Çizgi: Birbirleriyle kesişmeden, yan yana giden doğru çizgilerdir. Uzaklaştıkça birleşiyormuş hissi veren ama kesinlikle kesişmeyen çizgilerdir. Benzerlik ifade eder (Zincir vd., 2020, s. 36).

Yay Çizgi: Zarafet, incelik ve ritmik bir hareketlilik hissiyatı verir (Zincir vd., 2020, s. 36).

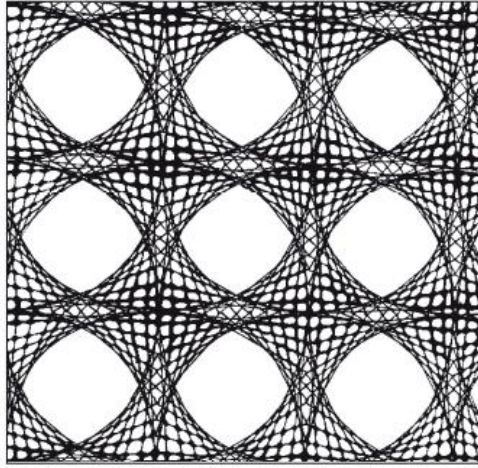

Görsel 3.7 Çizgi

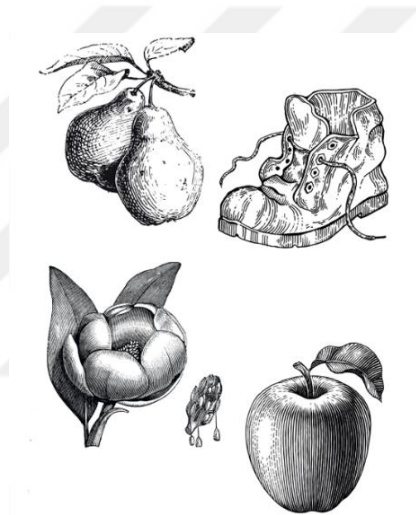
3.1.2.4 Çizgi ile yüzey düzenleme

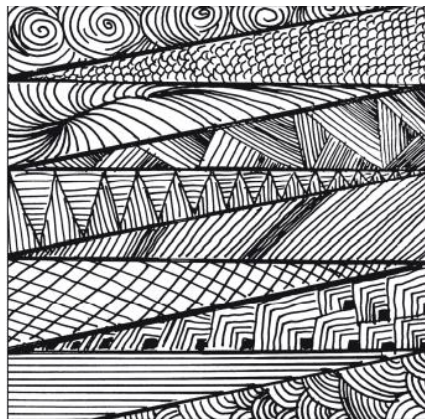
Görsel 3.8 Çizgi kompozisyonu 1

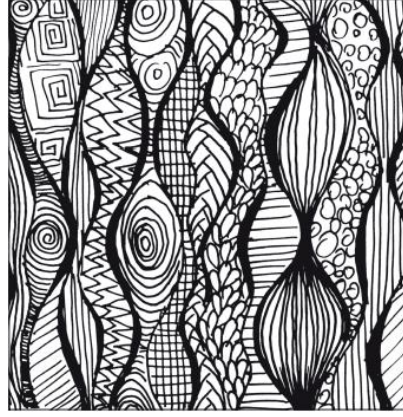
Görsel 3.9 Çizgi kompozisyonu 2

Görsel 3.10 Çizgi kompozisyonu 3

Görsel 3.11 Çizgi kompozisyonu 4

Görsel 3.12 Çizgi kompozisyonu 5

3.1.3 Nokta-Çizgi

Nokta ve çizgiyi birlikte kullanarak yüzey düzenleme yaparken;

Hem nokta hem çizgi kullanarak açık, orta ve koyu tonlar oluşturmaya dikkat edilir.

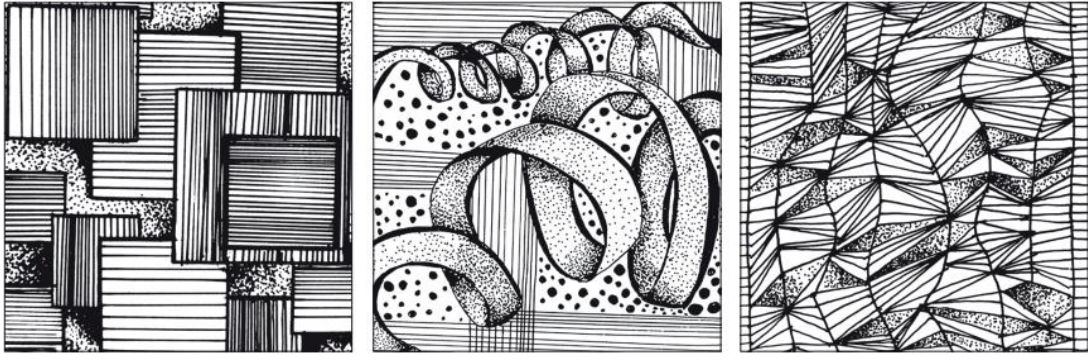
Aynı yüzeyde kullanıldığı için belirlenen yüzey kompozisyonunda nokta ve çizgiye beraber kullanım alanı oluşturulur.

Biri daha fazla kullanıldığında onun daha ön planda olacağı dikkate alınır.

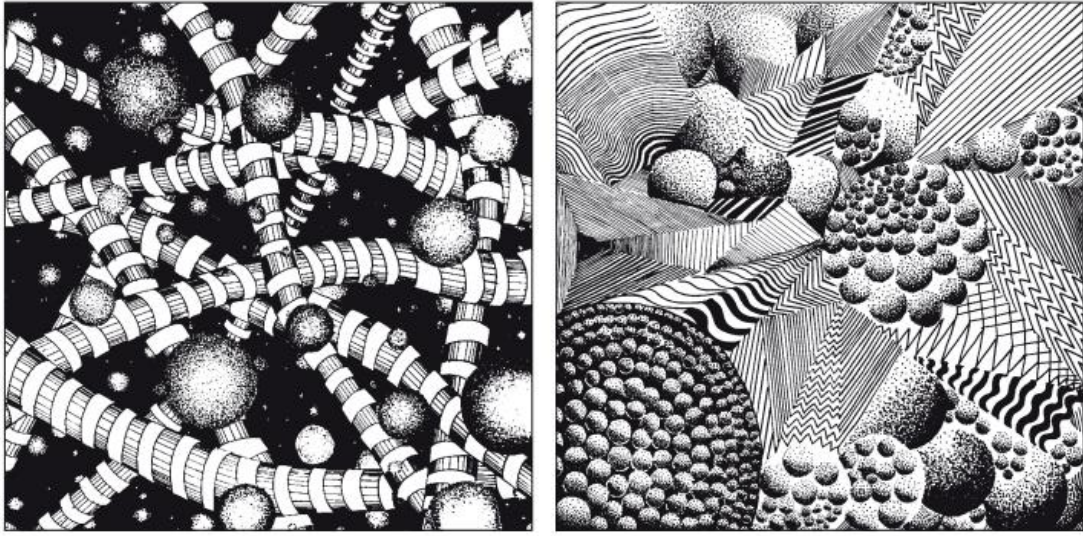
Açık, orta ve koyu tonların ikisinin de eşit kullanılmasına dikkat edilir.

Noktanın aynı yönde yan yana ve sık kullanıldığında çizgi etkisi oluşturduğu dikkate alınır.

Çizginin yuvarlak biçimde kullanıldığında nokta gibi görüldüğü dikkate alınır (Zincir vd., 2020, s. 42).

Görsel 3.13 Nokta-çizgi kompozisyonları 1

Görsel 3.14 Nokta-çizgi kompozisyonları 2

3.1.4 Paspartu

Uygulanacak çalışmanın boyutlarına uygun şekilde ortası kesilmiş mukavva, karton veya fon kâğıdı ile yapılan çerçevedir (Zincir vd., 2020, s. 48).

Çerçevesiz ürün paspartu ile cam arasında olabileceği gibi paspartu üzerinde açılan kendi büyüklüğünde bir boşluğun altına da yerleştirilir. Paspertu, küçük boyutlu resimleri daha kolay algılanabilmesi ve onları çerçeveden ayıran nötr bir zemin yaratmak için kullanılır (Megep, 2007c, s. 58).

Paspertu genellikle fotoğraf, sulu boya ve baskı resim gibi ürünlerde uygulanır. Yağlı boya resimleri boyutlu olduğu için paspartu yapılmaz (Megep, 2007c, s. 58).

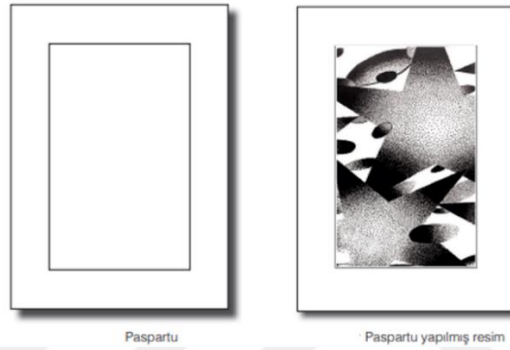
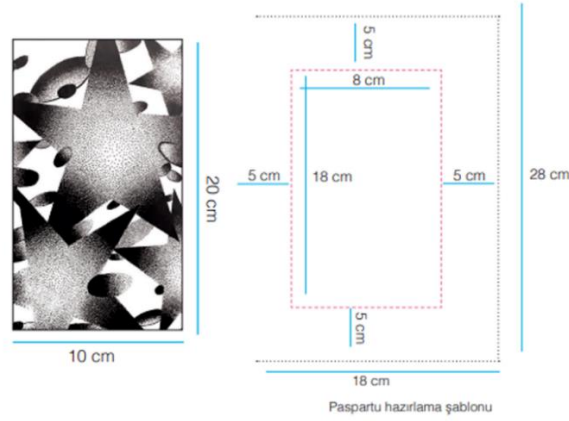
Paspartunun amacı;

- Sergilenecek eseri çerçevenin boğuculuğundan kurtarmak,
- Çalışmayı ön plana çıkarmak,
- Küçük bir çalışmaya daha büyük bir çerçeve kullanabilmek,
- Çalışmanın çerçeve camına dokunmasını önlemek,
- Kâğıt vb. bir malzemeye yapılmış çalışmalarını sergilenebilir hâle getirmek,
- Çalışmayı yıpranmalara karşı korumak
- Çalışmanın daha iyi vurgulanmasını sağlamak içindir (Zincir vd., 2020, s. 48).

Görsel 3.15 Paspartu

Paspartu yapılacak resmin dar kenarı santimetre olarak ölçülür. Üçte biri sağ, sol ve üst kısmına uygulanır. Alt kısmı üçte bir olarak alınan ölçünün bir buçuk santimetre daha fazlası alınır. Buraya resmi yapan kişinin adı soyadı, resmin adı ve tekniği yazılır (Megep, 2007c, s. 58).

Görsel 3.16 Paspartu yapım aşaması

3.2 Tasarı İlkeleri

3.2.1 Form ve Kompozisyon

Nokta, çizgi, leke, biçim, açık-koyu, renk, doku gibi tasarım öğelerinin belirli bir düzen içinde ve estetik biçimde bir araya gelerek anlamlı bir bütün oluşturmasıdır. Kompozisyonda kullanılan öğeler tek başına bir anlam ifade ettikleri gibi düzenlendiklerinde bütüne hizmet eden farklı bir anlam yüklenirler (Zincir vd., 2020, s. 68).

3.2.1.1 Kompozisyonun önemi

Form, biçim ya da şekillerin, temel tasarı ilkelerine dikkat edilerek estetik düzenlenmesiyle iki ya da üç boyutlu çeşitli kompozisyonlar oluşturulabilir.

Tasarı ilkelerine göre estetik kompozisyon yapabilme becerisi, yapılan her türlü tasarım ürününün başarısını artıracaktır (Zincir vd., 2020, s. 68).

3.2.1.2 Kompozisyonda estetik

“Güzelliğin kuramsal bilimi” olarak tanımlanan estetik, bireylere ve toplumlara göre farklılıklar taşıyan bir kavramdır. İnsan zihni, gördüklerini alışık olduğu durumlara göre süzgeçten geçirir. Bireyin becerileri, ilgileri, merakları, aldığı eğitim, içinde bulunduğu toplum, yaşı, cinsiyeti vb. durumlar bunu (Zincir vd., 2020, s. 69).

3.2.1.3 Form / biçim / şekil

Form

Eni, boyu ve derinliği olan, mekânda yer alan üç boyutlu gerçek nesnelere için kullanılan ifadedir. Her nesnenin bir formu vardır. Form iki boyutlu yüzeyde açık-koyu ile hacimlendirilerek ifade bulur (Zincir vd., 2020, s. 71).

Şekil

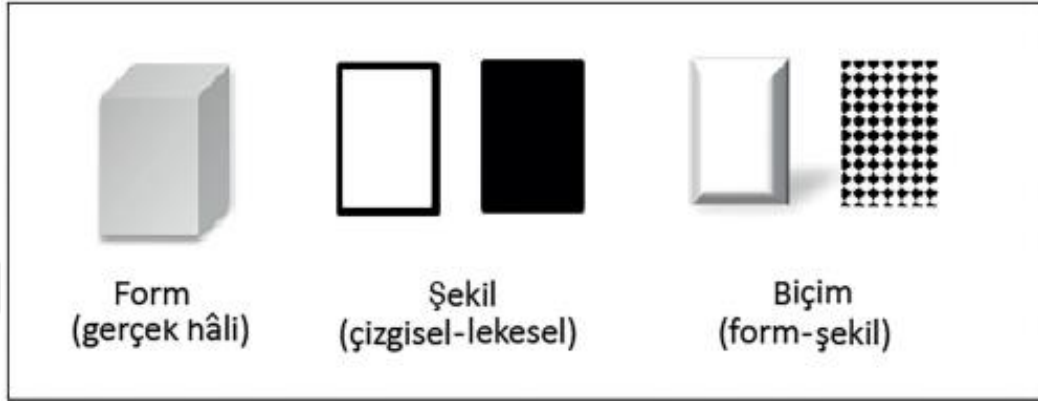
Nesnelerin iki boyutlu hâli olup dış hatlarının ifadesidir. Bir yüzeyi diğer yüzeyden ayırır. Her form bir şekle sahiptir. Çizgilerle oluşturulmuş ya da tek ton değeri kullanılarak belirtilmiş olabilir. Algılanması için bir zemin şarttır (Zincir vd., 2020, s. 71).

FORM	ŞEKİL
Üç boyutludur.	İki boyutludur.
Çok yüzeylidir.	Tek yüzeylidir.
Hacmi ve kütlesi vardır.	Hacmi ve kütlesi yoktur.
Görsel ifadesinde perspektif ve açık-koyu gerektirir.	Görsel ifadesi çizgisel ya da lekeseldir.

Görsel 3.17 Form ve şekli birbirinden ayıran özellikler

Biçim

Canlı ve cansız varlıkların tüm karakteristik özelliklerinin nokta-çizgi, leke, açık-koyu, doku, renk gibi öğelerle ifade edilmiş hâlidir. Biçim doğadaki varlıkların bir anlık almış oldukları şeklin ve formun ifadesidir (Zincir vd., 2020, s. 71).

Görsel 3.18 Form-şekil-biçim

3.2.1.4 Kompozisyonun çeşitleri

Kompozisyonun düzenlenme şekline göre simetrik-asimetrik, hareketli-durgun, açık-kapalı olmak üzere üç farklı çeşidi bulunur.

Simetrik-Asimetrik Kompozisyon

Simetri; yüzey, şekil, form ve biçimlerin aralıksız veya aynı aralıkta birbirine yönelerek bakmalarıdır (Zincir vd., 2020, s. 73).

Simetride, merkez olarak alınan bir noktanın çevresinde (merkezi simetri) ya da eksenin iki yanında (eksensel simetri) birbirine yönelik olarak dizilim görülür.

Asimetri, simetrik olmayan denge durumudur. Nesnelerin birbirine yönelik olma şartı yoktur. Simetrik kompozisyon mükemmel bir denge ve bütünlüğe sahip olmasına rağmen monoton ve durgundur. Asimetrik kompozisyon ise hareket ve coşku içerir (Zincir vd., 2020, s. 73).

Durgun-Hareketli Kompozisyon

Durgun kompozisyonlar hareket unsuru içermez. Yatay düzenleme, aynı aralık, aynı biçim ve ölçü ile kurulan düzenlemeler durgunluk etkisi oluşturur.

Aralık, yön, biçim farklılığı bulunan; zıtlık ve ritim içeren düzenlemeler ise hareketlidir. Durgun kompozisyonlar bir müddet sonra sıkıcı olabilirken hareketli kompozisyonlar izleyicinin dikkatini daha fazla süre üzerinde tutar (Zincir vd., 2020, s. 73).

Açık-Kapalı Kompozisyon

İçinde bulundurduğu öğelerin kompozisyonun düzenlendiği yüzey ya da alan içinde kalması durumu kapalı kompozisyon, kurgulandığı yüzey ya da alan sınırlarının dışına taşması durumu ise açık kompozisyon şeklinde ifade edilir (Zincir vd., 2020, s. 73).

3.2.1.5 Kompozisyonun öğeleri

Kompozisyonun öğeleri; yön, ölçü, aralık, zemin-biçim ilişkisine göre tasarı ilkelerine uygun olarak düzenlenirler.

Yön

Sağa, sola, yukarıya, aşağıya, öne, geriye, çapraz giden çizgi ve yüzeyler yön oluşturur. Yön, mekânda ya da yüzeyde hareket hissi verir.

Yönler paralel ve birbirini kesen biçimlerde olur. Paralel yönler monotonluk; yatay yönler durgunluk; dikey, çapraz, eğik ve birbirini kesen yönler hareket hissi verir (Zincir vd., 2020, s. 74).

Ölçü

Doğada her şeyin belli bir ölçüsü vardır. Ölçüler birbiriyle karşılaştırıldığında büyüklük-küçüklük, incelik-kalınlık, uzunluk-kısalıkları ile ilgili zihinde bir algı oluşur.

Kompozisyonu oluşturan öğeler arasındaki farklı ama uyumlu oranlar, bütünlük oluşturur. Ayrıca küçük ölçülerin uzaklık, büyük ölçülerin yakınlık hissi uyandırması nedeniyle kompozisyonda derinlik etkisi elde edilmiş olur (Zincir vd., 2020, s. 75).

Aralık / Espas / Boşluk

Tasarımda şekil ya da formların arasında kalan mesafe veya alana aralık, espas, boşluk denilir. Espas, doluluğun karşıtı olup anlamlı boşluktur.

Kompozisyonda aralık; gözü dinlendirir ve tasarımı monotonluktan kurtarır. Derinlik ve mekân oluşturmada etkilidir. Kontrast sağlar ve vurguyu artırır. Tasarımda dengeyi oluşturur (Zincir vd., 2020, s. 75).

Zemin-Biçim İlişkisi

Tasarımda var olan arka plana fon ya da zemin denir. Zemin-biçim ilişkisi, kullanım şekline göre görsel algıyı etkiler.

Açık tonlu zemin üzerinde bulunan şekillerin algılanabilmesi için şeklin koyu tonlu olması gerekir. Koyu tonlar, açık tonlu bir zeminde olduğundan daha koyu algılanırken koyu tonlu zeminde daha açık tonda algılanırlar (Zincir vd., 2020, s. 75).

3.2.1.6 Tasarı ilkeleri

Tasarı, oluşturulması istenen bir şeyin zihinde aldığı biçimdir. Tasarı öğelerinin birlikte etkili olarak kullanılabilmesi için, bazı ilkelere gereksinim vardır. Tasarı ilkelerinin düzenlemede kolaylık sağlamak ve yol göstericilik gibi etkileri vardır (Zincir vd., 2020, s. 76).

Tasarı ilkeleri; duygu ve düşüncelerin yansımaları olduğundan sürekli, gelecek nesillere aktarılmasından dolayı kalıcı, uygarlıkların var olduğu her yere yayılması nedeniyle de evrensel nitelikler taşır (Zincir vd., 2020, s. 76).

Bütünlük / Birlik

Cisimlerin, biçimlerin, mekânların ya da yapıların bir araya gelerek dengeli bir bütünlük oluşturmalarıyla birliktelik ortaya çıkar. Birliğin meydana gelebilmesi için önce denge lazımdır. Kompozisyonda kullanılan biçim, doku, renk vb. bakımından benzerliklerin dengeli yerleşimleri bütünlük oluşturur (Zincir vd., 2020, s. 76).

Sadelik

Anlatılmak istenen ifadenin yalın olana yönelmesidir. Bütüne uymayan ve anlatımı bozan unsurlar, uyumsuz biçim, şekil, doku vb. öğeler ve fazla olan ayrıntılar tasarımdan çıkarılarak sadeliğe ulaşılır (Zincir vd., 2020, s. 76).

Uygunluk / Uyum

İki ya da üç boyutlu nesnelere arasında ortak veya yaklaşık tarafların bulunmasıdır. Nesnelere arasındaki değer, ölçü, renk, biçim, uygunluk ya da doku gibi öğelerden herhangi biri veya bunların birçoğu bakımından olabilir.

Zıtlık / Kontrast

Şekil ya da formların doku, renk, açık-koyu, ölçü, yön durumlarına göre zıtlık oluşturur.

Zıtlıklar beklenmeyen etkiler oluşturduğundan izleyeni uyarır. Böylelikle canlılık başlar, bu durum da ilgi toplar. Bu yüzden zıtlık, tasarıda bir yandan uyumsuzluk oluştururken, diğer yandan ise tasarıya canlılık hissi verir (Zincir vd., 2020, s. 77).

Denge

Form, biçim ya da şekillerin büyüklük, ton, renk, nokta-çizgi, doku gibi özelliklerinin yüzey ya da mekân içinde birbirlerinin ağırlıklarını karşılayacak biçimde dizilmesidir.

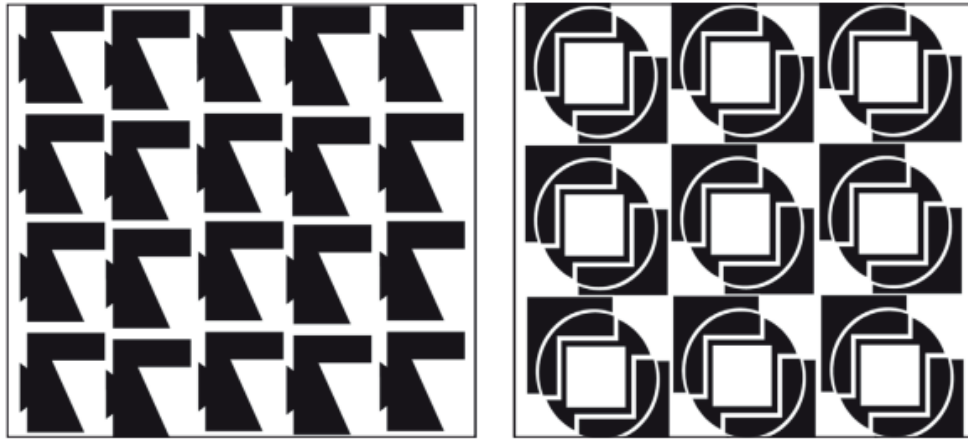
Tasarımda kullanılan elemanlarda doku, biçim, ton, renk, ölçü ve yön dengesi aranır (Zincir vd., 2020, s. 77).

Tekrar

Bir ögenin aynı veya birbiriyle benzer şekilde birden çok sayıda kullanılmasıyla tekrar oluşur.

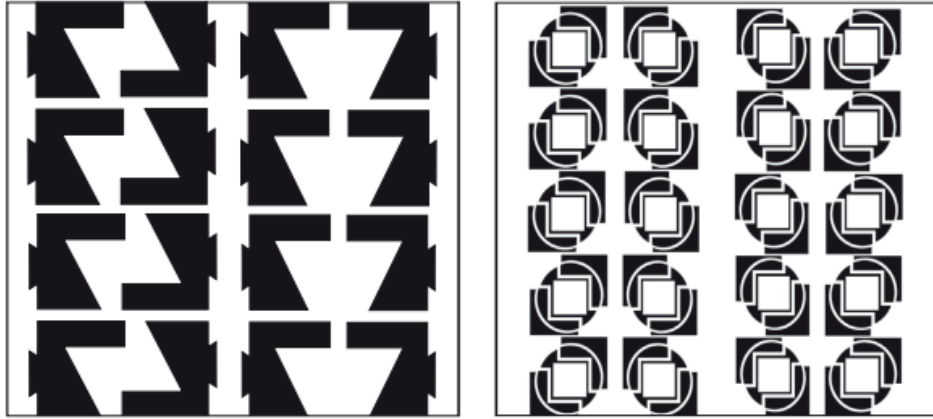
Tam tekrar, aralıklı tekrar, değişken tekrar ve serbest tekrar olmak üzere dört çeşittir.

Tam tekrar: Bütünüyle aynı olan biçimin aralıksız veya eşit aralıklı dizilimidir (Zincir vd., 2020, s. 77).

Görsel 3.19 Tam tekrar

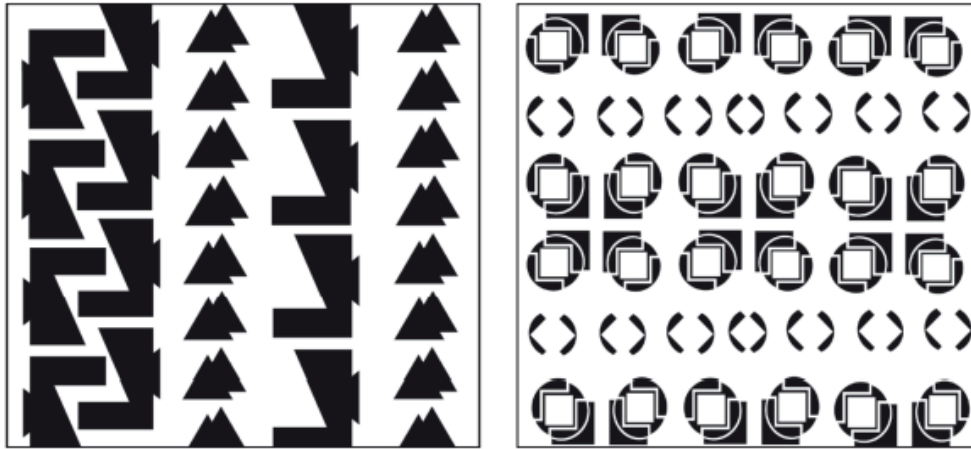
Değişken tekrar: Kompozisyonda aynı doku, renk, değer ve ölçüdeki biçimlerin farklı aralık ve yönde kullanılmasıdır (Zincir vd., 2020, s. 79).

Görsel 3.20 Değişken tekrar

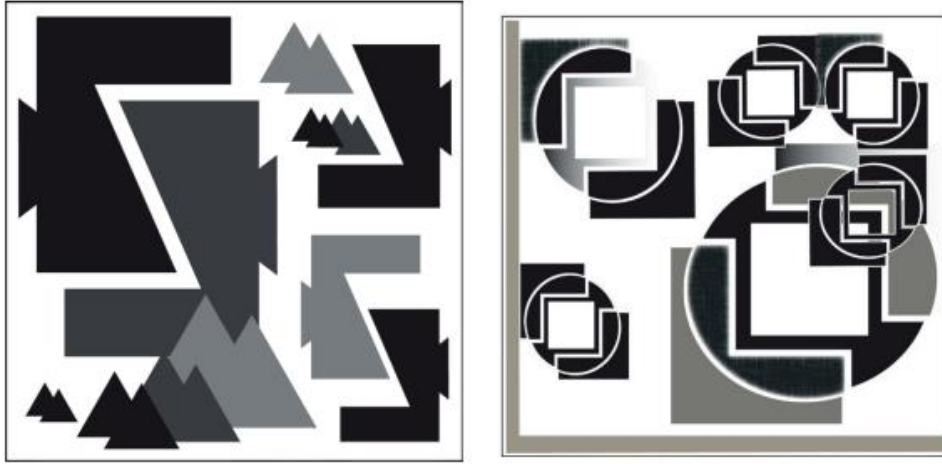
Aralıklı tekrar: Birden çok cisim, biçim ya da motifin aralıklarla birlikte kullanılmasına aralıklı tekrar denir (Zincir vd., 2020, s. 79).

Form, boyut, renk ve dokularının aynı olduğu birimlerin aralarında boşluk olacak şekilde meydana getirdiği tekrarlardır.

Görsel 3.21 Aralıklı tekrar

Serbest tekrar: Bir veya birden fazla biçimle oluşturulur. Kompozisyonda kullanılan bütün öğelerin küçük farklı değişimlerle, sıralı bir düzen takip etmeden tekrarlanması; birliği bozmayan dengeli bir düzen oluşturulmasıdır (Zincir vd., 2020, s. 80).

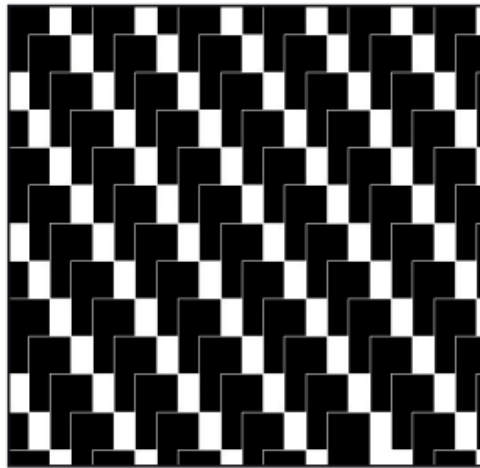

Görsel 3.22 Serbest tekrar

Ritim ve Hareket

Ritim, benzerliklerin düzenli tekrarı ile oluşan bir durumdur. Uyum, süreklilik ve düzen içerir (Zincir vd., 2020, s. 80).

Tasarımda şekil, biçim, ton, renk gibi elemanlarla oluşturulan ritim, farklı ya da aynı yön ve aralıklarda belirli bir düzen içinde olur. Bu düzen, denge ve uyumu beraberinde getirir.

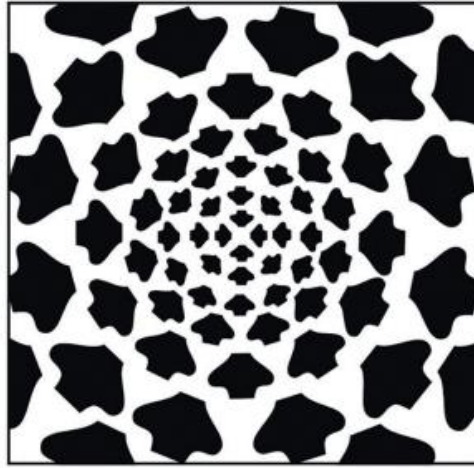
Görsel 3.23 Ritim-hareket

Hareket, belirli bir zaman aralığında, başlangıcı ve sonu olan ya da aralıksız devam eden bir eylemdir. Öğelerin konum değişikliğidir. Bu değişim tasarıma çeşitlilik katar. Ritim harekettir ancak her hareket ritmik özellik taşımaz (Zincir vd., 2020, s. 80).

Koram / Hiyerarşi

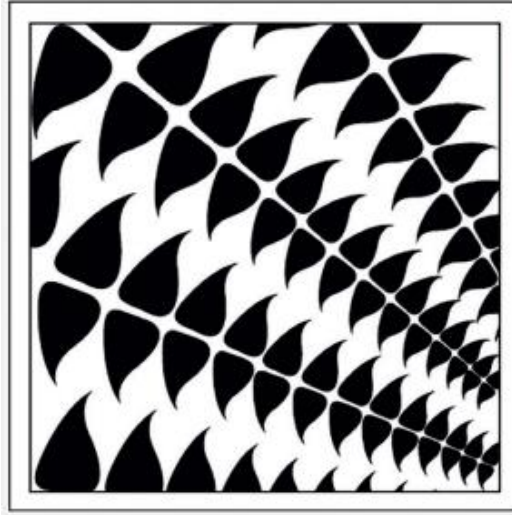
İki zıt ucu uygun şekilde birbirine bağlayan köprüye koram denir. İki uç arasında düzenli bir geçiş sağlayan bu düzenleme yardımıyla anlamlı ve beğenilmesi kolay bir dizi ortaya çıkar.

Merkezi koram: Birden çok şekiller bir ya da birkaç koram ortaya çıkaracak şekilde birleştiklerinde eğer bir merkez noktası belirtebiliyorsa; bu şekiller kendi aralarında bir merkezi koram ortaya çıkarmış olurlar. Bu sırada şekiller çevreden merkeze doğru ya da merkezden çevreye doğru büyüyebilirler (Zincir vd., 2020, s. 81).

Görsel 3.24 Merkezi koram

Eksensel koram: Koram ortaya çıkarken bir eksen üzerine dizilirse ya da bir eksen ortaya çıkarırsa buna eksensel koram denir. Eksen zikzaklı, düz ya da eğri olabilir (Zincir vd., 2020, s. 81).

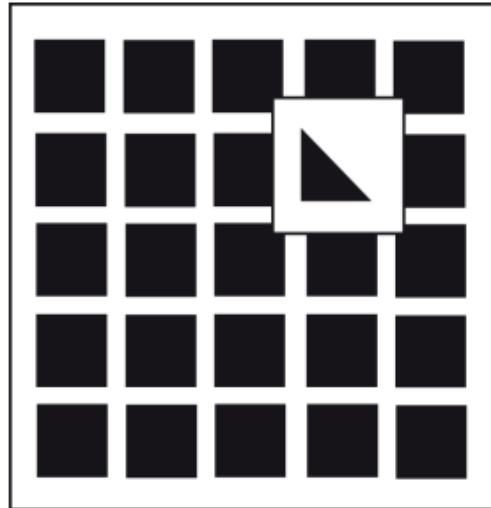

Görsel 3.25 Eksensel koram

Egemenlik / Odak Noktası

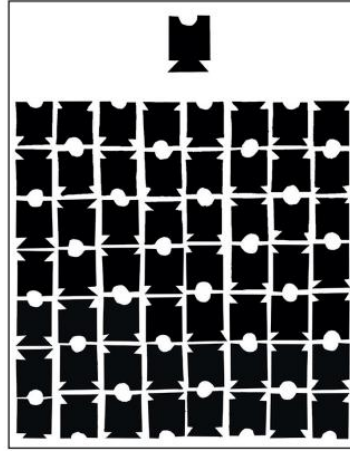
Kompozisyonda kullanılan nesnelere biri ya da birkaçının diğer nesnelere oranla daha etkili olması durumudur. Bir başka deyişle, tasarımdaki odak noktasıdır (Zincir vd., 2020, s. 81).

Egemenliğin en hızlı kullanılan şekli ölçü egemenliğidir. Fakat egemenlik; renk, doku, değer vb. bakımlardan da oluşturulabilir.

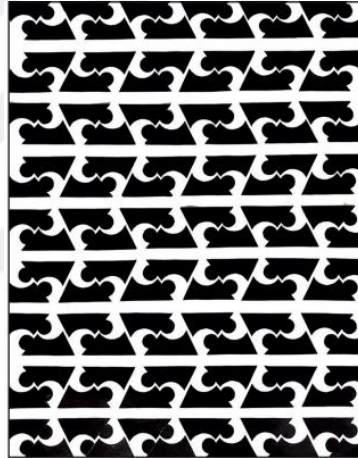

Görsel 3.26 Egemenlik

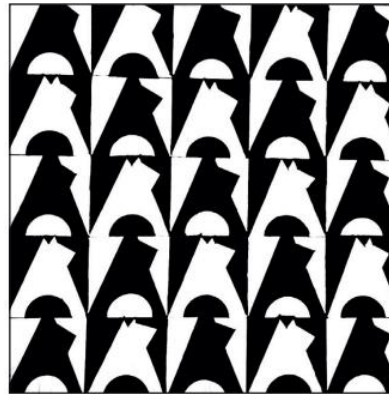
3.2.1.7 Tasarı ilkeleriyle yapılmış iki boyutlu kompozisyon örnekleri

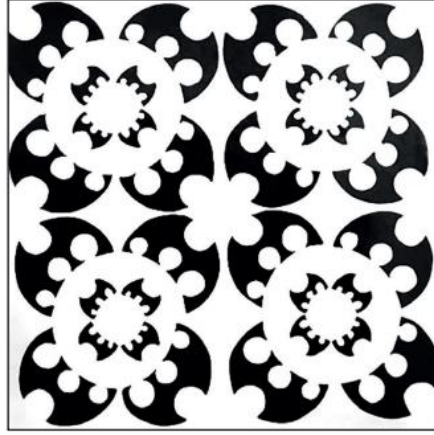
Görsel 3.27 İki boyutlu kompozisyon çalışmaları 1

Görsel 3.28 İki boyutlu kompozisyon çalışmaları 2

Görsel 3.29 İki boyutlu kompozisyon çalışmaları 3

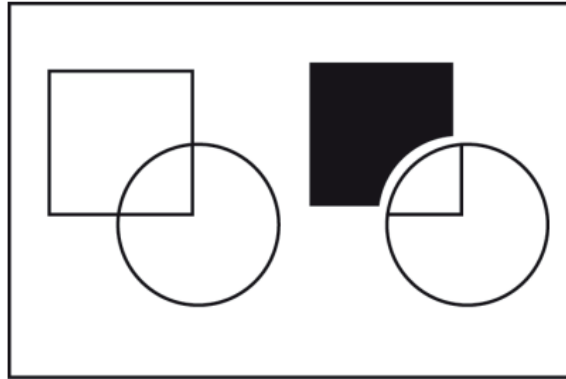

Görsel 3.30 İki boyutlu kompozisyon çalışmaları 4

3.2.1.8 Yeni şekil ya da form / biçim oluşturma

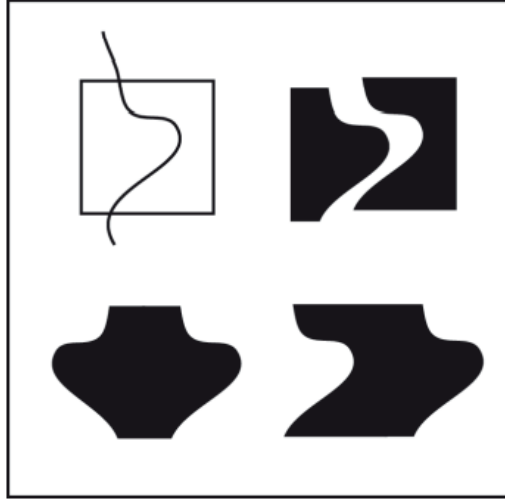
Geometrik form ya da şekillerden hareketle farklı yöntemler kullanarak yeni şekil ya da biçimler üretmek mümkündür. Bu tür çalışmalar bireyin düşünme gücünü ve buluş yeteneğini harekete geçirir (Zincir vd., 2020, s. 83).

Eksiltme Yöntemi: Geometrik bir form ya da şekilden başka bir geometrik form ya da şeklin çıkarılması yöntemidir (Zincir vd., 2020, s. 83).

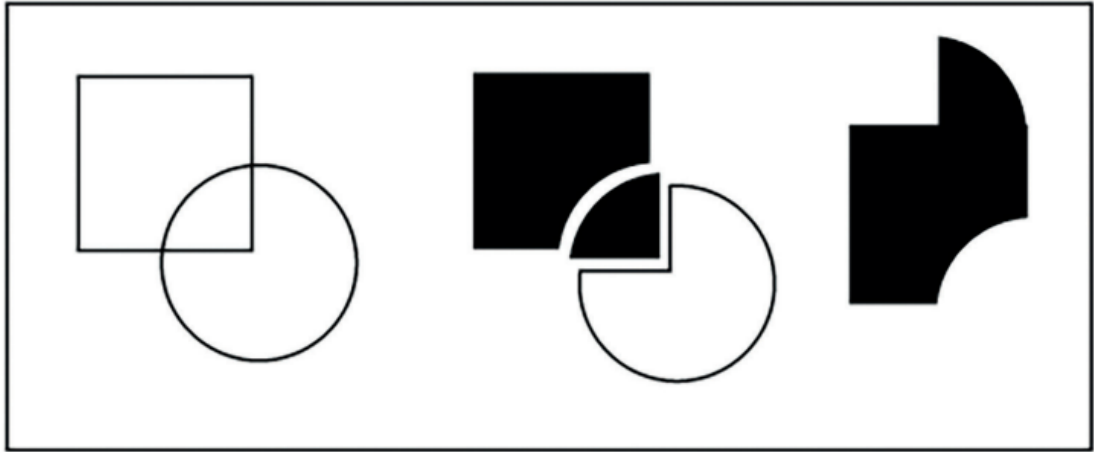
Görsel 3.31 Eksiltme

Eksiltme-Artırma Yöntemi: Geometrik form ya da şekilden eksiltilen parçanın yine kendisine eklenmesi yöntemidir (Zincir vd., 2020, s. 83).

Görsel 3.32 Eksiltme-artırma

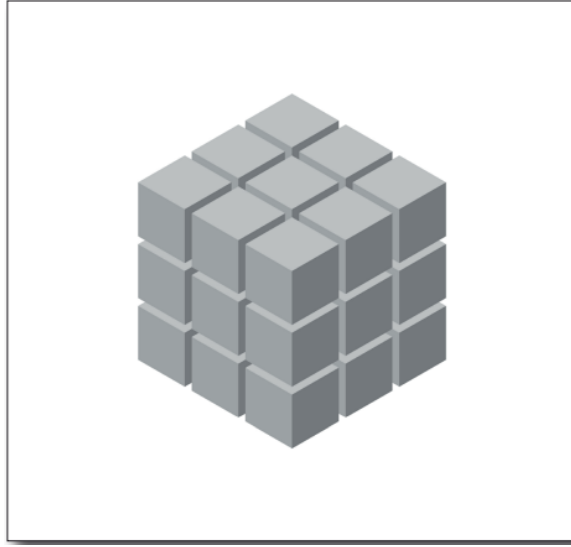
Çizgi ile Bölme Yöntemi: Geometrik formun serbest elle ya da cetvel yardımıyla çizilen çizgi ile bölünerek eksiltme yapılmasıdır (Zincir vd., 2020, s. 83).

Görsel 3.33 Çizgi ile bölme

3.2.2 Üç Boyutlu Formlar

Üç boyutlu formlar eni, boyu ve derinliği olan, mekânda bir yer kaplayan, kütlesi olan gerçek nesnelere (Zincir vd., 2020, s. 89).

Görsel 3.34 Küp

3.2.2.1 Üç boyutlu çalışmaların sanat eğitimindeki önemi

Sanatın her dalında tasarı ilkelerini görebiliriz. Görsel sanatlarla uğraşan bir kişi, yalnızca iki boyutlu yüzeylerde yaptığı tasarımlarla sınırlı kalmamalıdır. Yaşadığımız dünyada hatta içinde bulunduğumuz evrende her şey ve onlarla ilgili izlenimlerimiz üç boyutludur (Zincir vd., 2020, s. 89).

Üç boyutlu objeler - formlar, farklı yönlerde, farklı yüksekliklerde, farklı konumlarda olurlar. Gerçek bir mekânda yer alan nesnelerin tasarımsal anlamda ve uzayda kapladıkları yer bakımından üç boyutlu konumlarını ve dizilimlerini kolaylıkla algılayabilmemiz gerekir (Zincir vd., 2020, s. 89).

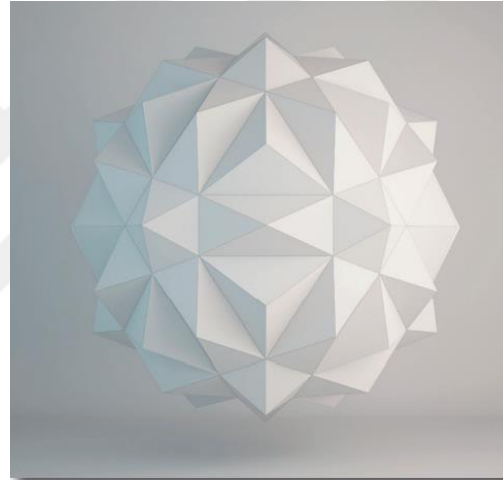
3.2.2.2 Üç boyutlu formlarla düzenlemeler

İki boyutlu kompozisyonlar için geçerli olan tasarı ilkeleri, üç boyutlu düzenlemelerde de geçerlidir. Bu ilkelerin en önemlileri; benzerlikle gelen uyum, tekrarlarla sağlanan ritim ve harekettir.

Üç boyutlu gerçek formlarla yapılacak olan üç boyutlu kompozisyonların bir mekânda ya da bir kaide üzerinde farklı yön ve açılardan görülecek şekilde düşünülerek tasarlanması gerekir (Zincir vd., 2020, s. 90).

Görsel 3.35 Üç boyutlu çalışmalar 1

Görsel 3.36 Üç boyutlu çalışmalar 2

3.3 Açık- Koyu

3.3.1 Açık-Koyu İle İlgili Kavramlar

3.3.1.1 Işık-gölge

Işığın objeler, nesnelere ve cisimlere üzerinde dağılırken ortaya çıkardığı açık, orta, koyu ton değerleri gölge olarak adlandırılabilir (Megep, 2007a, s. 3).

Plastik sanatlarda, ışığın obje üzerinde oluşturduğu değişen değerlerde aydınlık-karanlık bölgeler için ışık-gölge etkisi söz konusudur (Zincir vd., 2020, s. 88).

Görsel 3.37 Işık-gölge kompozisyonu

3.3.1.2 Ton

Objelerin aydınlık yerlerini karanlık yerleri arasında kalan yerleri ince bir geçişle birbirine bağlayan ton değerlerinin tümüne denilebilir. Renk tonu nesnelere ışığın nesne üzerindeki yayılımıyla oluşan bir dizi açık tonların, gittikçe koyulaşan koyu bölgeler sayesinde oluşturulur (Megep, 2007a, s. 4).

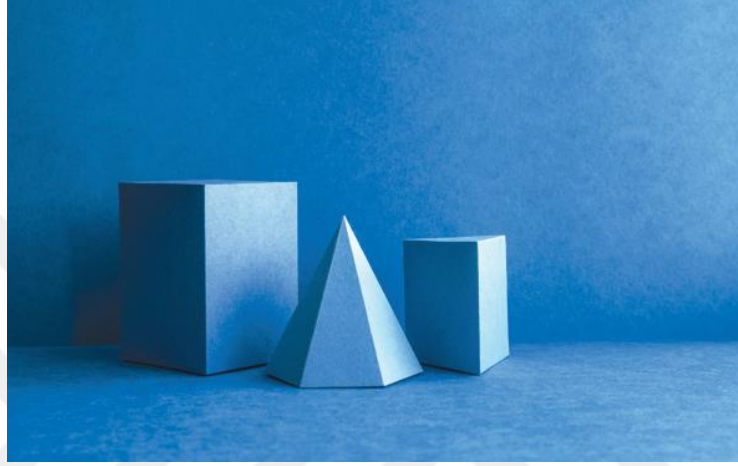
Görsel 3.38 Çello çalan kadın

3.3.1.3 Açık-koyu

Işık, nesneyi her noktadan aynı yoğunlukla aydınlatamadığı için; ışığın geliş açısına yakın yüzeyler daha fazla ışık aldığından açık; ışığa uzak ve geride kalan yüzeyler

daha az ışık aldığından daha koyu görünüme sahip olurlar. Resim sanatında bu duruma açık – koyu diyebiliriz (Megep vd., 2007a, s. 3).

Açık – koyu, bir rengin ışıktan gölgeye geçtiği ton dereceleridir. Herhangi bir rengin, ışıpta ne derece açık, tonda ya da gölgede ne kadar koyu gözükeceği durumudur (Megep, 2007a, s. 8).

Görsel 3.39 Açık-koyu kompozisyonu

3.3.1.4 Valör

Herhangi bir rengin en açık tonu ile en koyu tonu arasında olan tüm ton değerlerini barındıran ton çubuğudur. Bir tondaki ışık ve gölgelerin derecesinin getirdiği fark, renklerin içindeki siyah ve beyaz ile ilgilendiren ortaya çıkan açık–koyu farklarına değerlerin valörleridir (Megep, 2007a, s. 5).

3.3.1.5 Ton çubuğu

Valörün, yani en açıktan en koyuya doğru sıralanan ton geçişlerinin temsili gösterildiği şerittir. Ton çubuğu yapmanın amacı, nesnelere üzerinde oluşan ışık-gölge etkisini farklı ton değerleri ile ilişkilendirebilmek ve bunları yüzey üzerinde uygulayabilmektir (Zincir vd., 2020, s. 91).

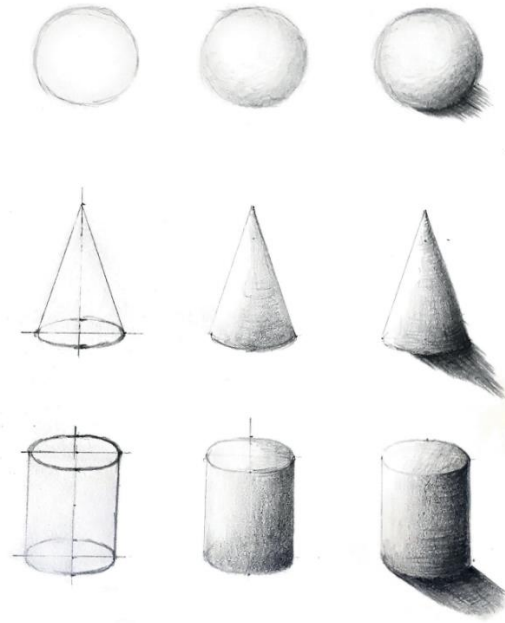
Görsel 3.40 Ton çubuğu

3.3.1.6 Geometrik formları hacimlendirme

İki boyutlu yüzey üzerinde ifade edilen nesne ya da formlara, üç boyutlu hissi verebilmek amacıyla hacim kazandırma işlemi hacimlendirme denilir. Hacimlendirme yapabilmek için ışığın oluşturduğu ışık-gölge alanlarının açık-koyu ton değerleri ile ilişkilendirilmesi gerekmektedir. En açık ile en koyu tonlar arasındaki ton geçişlerinin doğru bir şekilde uygulanması hacimlendirme çalışmasının başarısını artırır (Zincir vd., 2020, s. 91).

Geometrik formlara hacim verirken;

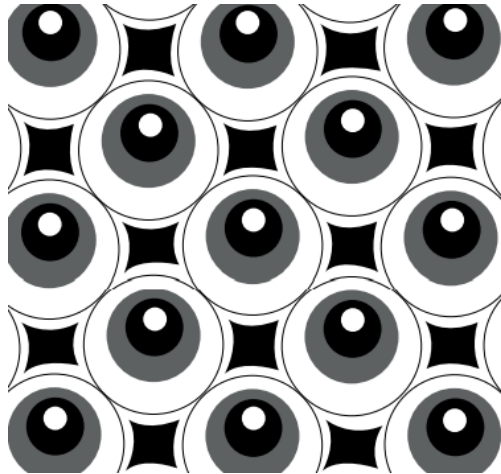
- Işığın geometrik forma geliş açısı ve yönü tespit edilmeli,
- Form üzerinde oluşan ışık-gölge alanları dikkatle gözlemlenmeli,
- Gözlemlenen ışık-gölge alanları, açık-koyu ton değerleri ile ilişkilendirilmeli,
- Öncelikli olarak en koyu ve en açık tonların yerleri tespit edilmeli,
- Ton geçişlerinin sert mi yoksa yumuşak mı olması gerektiğine karar verilmeli,
- Formların geometrik yapısına uygun olarak hacimlendirme yapılmalı,
- Ton geçişlerini uygulamada ustalaşabilmek için sürekli eskiz yapılmalı, En açık tondan başlanıp tonlamalar aşama aşama yapılmalıdır (Zincir vd., 2020, s. 91).

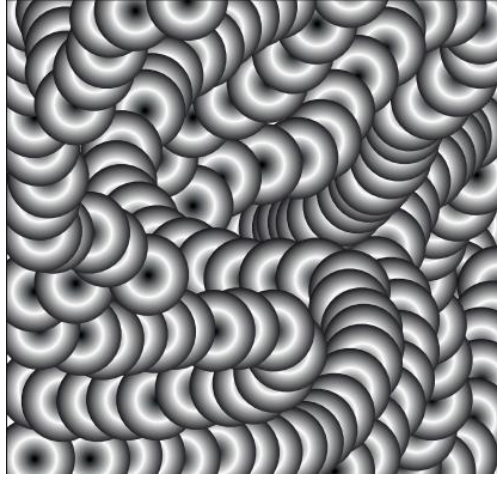
Görsel 3.41 Hacimlendirme çalışması

3.3.2 Açık-Koyu İle Yüzey Düzenleme

Tasarı ilkelerine uygun olarak yüzey düzenleme çalışması yapmak, göze hoş görünen bir kompozisyon oluşturma açısından önemlidir. Estetik bir kompozisyon için form, biçim, renk, aralık gibi faktörlerin yanı sıra açık - koyu ton değerlerinin de dengeli ve etkili biçimde kullanılması önemlidir (Zincir vd., 2020, s. 98).

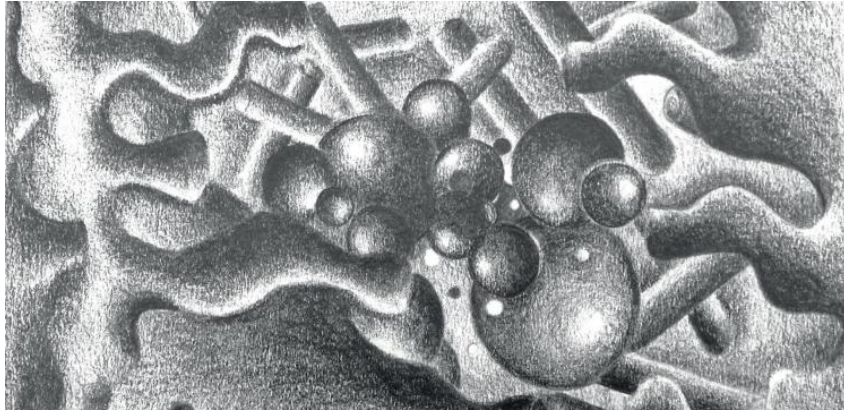
Görsel 3.42 Açık-koyu kompozisyonu 1

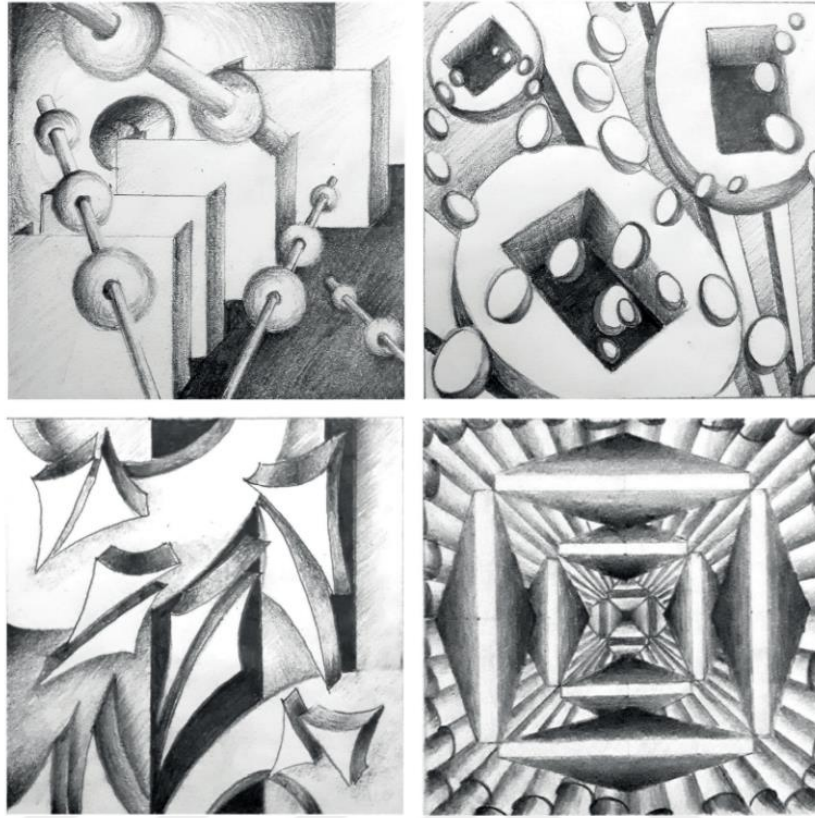
Görsel 3.43 Açık-koyu kompozisyonu 2

3.3.2.1 Açık-koyu etkisi ile geometrik form / biçimlerle düzenleme

Geometrik form, biçim ya da şekillerle yüzey düzenleme çalışmalarına geçmeden önce özgün form, biçim, şekil araştırmaları yapmak ve bunları hacimlendirmek, tasarımın başarısında ilk adımı oluşturur. Çeşitli formların farklı şekillerde yan yana getirilmesi, birleştirilmesi, çizgilerle bölünmesi, bazı parçaların çıkarılması ya da eklenmesi gibi yöntemlerle yeni biçimler oluşturulabilir (Zincir vd., 2020, s. 99).

Görsel 3.44 Yüzey düzenleme çalışmaları 1

Görsel 3.45 Yüzey düzenleme çalışmaları 2

3.4 Renk

Görsel 3.46 Renklerin birleşimi

3.4.1 Renk Bilgisi

Işığın cisimlere yansıdıktan sonra görme duyumuzda bıraktığı etkiye renk diyebiliriz (Zincir vd., 2020:113).

“Renk algısı, görsel sanatlarda kavramsal değerinin dışında, ait olduğu yüzeyin sınırları içinde, diğer çevresel yüzeylerin renkleri ile birlikte, ışık frekansları olarak renk türü, tonu ve parlaklığı ile algılanır. Böylece renk, ışığa, ışığı tutup yansıtan yüzeyin geometrik yapısına (şekil-form olarak) ve diğer çevresel form ve yüzeylerdeki renklere göre, hem içsel (anlamsal), hem dışsal bir etki değeri oluşturur. Renk ve form birbirleriyle var olurlar, aynı form, farklı renklerde farklı anlamlar içerir” (Atalayer, 1994, s. 170).

Güneş ışığının prizmadan geçip kırılması ve renkli ışıklara ayrılması durumunda tayf ortaya çıkar. Rengin saflık ve parlaklık derecesidir. Renk açıldıkça parlak ve ışık değeri artar, koyulaştıkça da karanlık ve ışık değeri düşük olur (Zincir vd., 2020, s. 113).

3.4.1.1 Armoni

Renkler arasındaki uyum ve ahenktir. İyi bir armonide hakim olan rengi önceden belirlemek, denge ve birlik kurmak önemlidir (Megep, 2007f, s. 6).

3.4.1.2 Renk perspektifi

Renklerin her birinin kendine özgü ayrı genişlik ve derinlik görünüşleri vardır. Bu durum renk perspektifini oluşturur (Megep, 2007f, s. 6).

Varlıklar gözden uzaklaştıkça küçülüyorlarmış gibi görünürler. Bununla beraber renklerinde de solma gözlemlenir. Bunun nedeni gözümüzle nesne arasındaki hava tabakasının artmasıdır. Nesne ne kadar uzaksa gözle nesne arasına o kadar fazla hava katmanı girer, nesnelere gerçek renklerini kaybederek daha soluk görünürler (Zincir vd., 2020, s. 114).

Görsel 3.47 Renk perspektifi

3.4.1.3 Ana renkler

Doğada kendiliğinden var olan, başka renklerin karışımından elde edilmeyen renkler ana renklerdir. Renk çemberini incelendiğinde üç ana renk vardır. Bunlar; kırmızı, sarı ve mavidir (Zincir vd., 2020, s. 115).

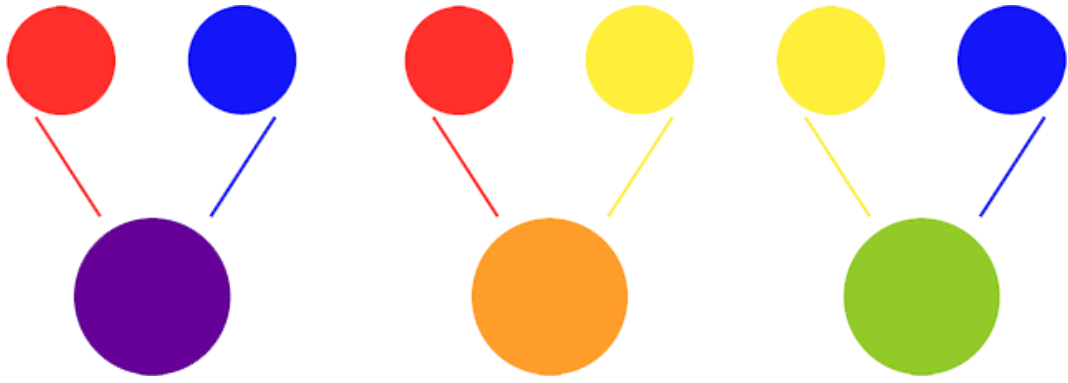

Görsel 3.48 Ana renkler

3.4.1.4 Ara renkler

Ana renklerin ikişerli olarak aynı oranlarda karıştırılmasıyla elde edilen renkler ara renklerdir (Zincir vd., 2020, s. 115). Bunlar:

- Turuncu: Sarı + kırmızı
- Yeşil: Sarı + mavi
- Mor: Kırmızı + mavi

Görsel 3.49 Ara renkler

3.4.1.5 Sıcak-soğuk renkler

Gözün daha ilk algıladığı, ısı ve ışık hissi veren renkler sıcak renkler, gözün ikinci planda algıladığı, soğukluk hissi veren renkler soğuk renklerdir (Zincir vd., 2020, s. 115).

Görsel 3.50 Sıcak-soğuk renkler

3.4.1.6 Nötr renkler

Herhangi bir cisim güneş ışığından aldığı renkleri yansıtmıyorsa, o cisimi siyah olarak görürüz. Siyah ve beyaz renklerini karıştırdığımızda gri renk ortaya çıkar. Siyah, beyaz ve gri renk sayılmaz. Bu renkler nötr renklerdir (Megep, 2007f, s. 9).

Nötr renkler etkisizdir. Yanındaki renkleri etkilemez ancak yanına gelen renklerin etkisi altında kalır (Zincir vd., 2020, s. 116).

3.4.1.7 Guaj boya tekniği

Şeffaflığı olmayan kapatıcı suluboya türüdür. Su ile inceltir fakat saydam değildir. Kapatıcı özelliğine sahiptir. Su ile inceltmesi bakımından suluboyaya, kapatıcı olması yönünden ise yağlıboyaya benzer (Zincir vd., 2020, s. 116).

Guaj boya, uygulandığı yüzeyde çabuk kurur. Guaj boya yaparken kullanılacak kâğıt ve fırçaların uygunluğu da önemlidir. Sulu boya fırçaları ve sert fırçalar resim üzerinde lekeler bırakabilir. Bu yüzden yumuşak fakat yönlendirilmesi kolay olan, sivri uçlu fırçalar tercih edilmelidir. Kâğıt olarak da dokulu kâğıtlar veya sulu boya kâğıtları kullanılmaktadır (Zincir vd., 2020, s. 116).

3.4.1.8 Skala

İki rengin birbiriyle belli oranlarda karıştırılmasıyla renk skalası elde edilir (Zincir vd., 2020, s. 120).

Görsel 3.51 Renk skalası

3.4.1.9 Ton

Rengin aldığı ışığa göre değişen durumdur. Rengin aldığı ışık ölçüsünde koyuluk ya da açıklık değeri değişir. Renk ton çubuğu, renge siyah ya da beyaz eklenerek oluşturulur (Zincir vd., 2020, s. 120).

Görsel 3.52 Ton skalası 1

Görsel 3.53 Ton skalası 2

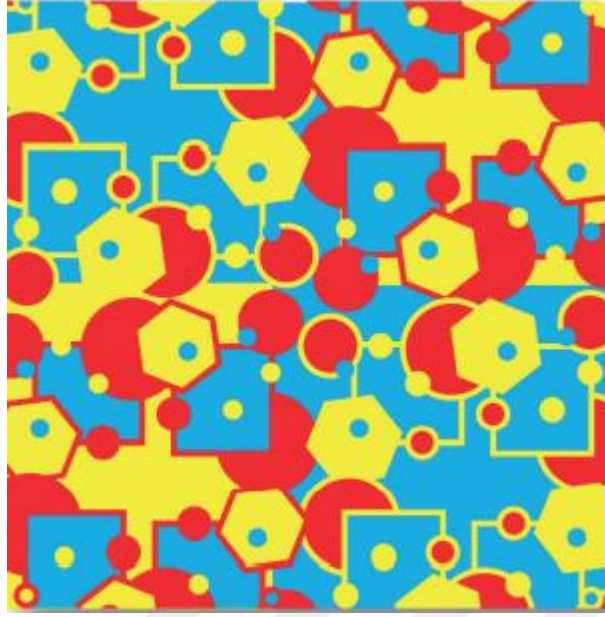
3.4.2 Renk Kontrastları

İki renk arasında gözle görülür seviyede fark varsa bu durum renk kontrastıdır. Kontrastlık, renk kavramında bilinmesi gereken önemli konulardan biridir. Renklerin özelliklerine göre yedi farklı kontrastlık çeşidi vardır (Zincir vd., 2020, s. 123). Bunlar;

- Yalın Kontrast
- Açık-Koyu Kontrastı
- Sıcak-Soğuk Kontrastı
- Tamamlayıcı Kontrast
- Yanıltıcı Kontrast
- Kalite Kontrastı
- Miktar Kontrastı

3.4.2.1 Yalın kontrast

Yedi renk karışımının en basiti yalın kontrastıdır. Sarı, mavi, kırmızı ile yapılan kontrast, en güçlü olarak anlatılır ve bu renklerden uzaklaştıkça yalın renk etkisinin gücü azalır (Megep, 2007f, s. 16).

Görsel 3.54 Yalın kontrastı

3.4.2.2 Açık-koyu kontrastı

Kullandığımız tüm renkler açık ya da koyu olmak üzere iki değerde bulunur. Açık değerdeki renk ile koyu değerdeki renk bir araya getirildiğinde renklerin değerleri ortaya çıkar. Bu durumda açık olan açık, koyu olan daha koyu görünür. Açık- koyu kontrast böyle ortaya çıkar (Megep, 2007f, s. 16).

Görsel 3.55 Açık-koyu kontrastı

3.4.2.3 Sıcak-soğuk kontrastı

Sıcak ve soğuk renklerin kullanarak yapılan uyumdur. Yapılan kompozisyonlarda sıcak renkler ön plana çıkar (Zincir vd., 2020, s. 124).

Görsel 3.56 Sıcak-soğuk kontrastı

3.4.2.4 Tamamlayıcı kontrast

Renk çemberi üzerindeki tamamlayıcı renklerle yapılır. Bu renkler tam zıt düşen renklerdir (Megep, 2007f, s. 18)

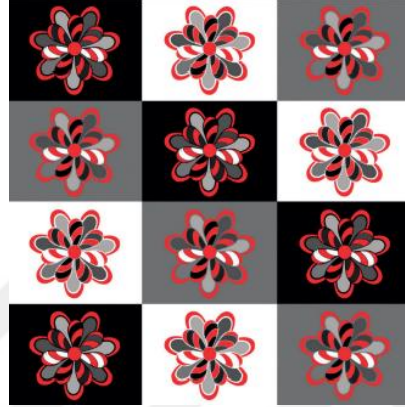
Bir rengin oluşturduğu etki, zıttı olan renkle dengelenir. Birbirini tamamlaması istenen iki rengin ışık güçleri eşit ve renk uyumu bulunmalıdır.

Görsel 3.57 Tamamlayıcı kontrast

3.4.2.5 Yanıltıcı kontrast

Herhangi bir rengin siyah, beyaz ve gri üzerinde bıraktığı etkisi ile ilgilidir (Megep, 2007f, s. 19). Şöyle ki, kırmızı renge boyanmış bir alana siyah bir leke yapılırsa göz siyahı yeşil algılar. Renklerle birlikte kullanıldığında siyah, beyaz ve grinin etkisinin değiştiği kontrastlıklar yanıltıcı kontrastı ortaya çıkarır (Zincir vd., 2020, s. 125).

Görsel 3.58 Yanıltıcı kontrast

3.4.2.6 Kalite kontrastı

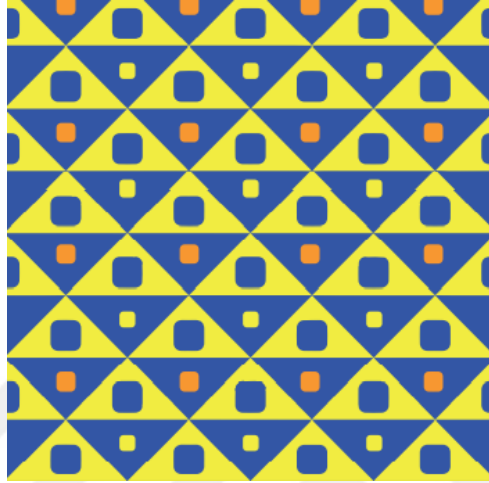
Bir rengin en aydınlık tonundan başlayarak koyulaşmaya doğru geçiş yaparken ya da en koyudan en açığa geçerken elde edilen ara tonlar o rengin kalitesini meydana getirir. Işık şiddeti yüksek renkle, ışık şiddeti olmayan gri nüanslı renklerin bir arada kullanılmasıdır (Megep, 2007f, s. 19).

Görsel 3.59 Kalite kontrastı

3.4.2.7 Miktar kontrastı

İki ya da daha çok renk tonları arasındaki orantı ile yapılır (Megep, 2007f, s. 20). Renklerin ışıklılık güçleriyle kapladıkları alan arasındaki ilişkiyle ilgilidir (Zincir vd., 2020, s. 126).

Görsel 3.60 Miktar kontrastı

3.4.2.8 Renklerin psikolojik etkileri

Renklerin; türlerine, değerlerine, doygunluklarına göre pek çok psikolojik etkileri bulunur. Tasarımcının, renk algısını ve rengin ortaya çıkardığı psikolojiyi iyi bilmesi gerekir. Böylece aktarılmak istenen mesaj daha doğru bir şekilde hedef kitleye ulaşır (Zincir vd., 2020, s. 129).

Beyaz: Temizlik, saflık ve ferahlık duygusu verir (Megep, 2007f). Bazı kültürlerde sevinçli yeni başlangıçlarda kullanılırken bazı kültürlerde de sonsuzluğu temsil ettiği için cenazelerde kullanılır (Zincir vd., 2020, s. 129).

Siyah: Ağırılık, ciddiyet, tehlikeyi temsil eder (Megep, 2007f). Yas, pişmanlığı, suçluluğu yansıtabileceği gibi derin, dinlendirici sessizliği de ifade eder (Zincir vd., 2020, s. 129).

Kırmızı: Canlılığı, hareketi, heyecanı temsil eder (Megep, 2007f, s. 21). Dikkat ve ilgi çekicilik, hareketlilik etkisi veren bir renktir. Dikkat çekici özelliğinden dolayı

ambalaj tasarımında çok kullanılır. İştahı artırdığı için yiyecek içecek alanlarında kullanılır (Zincir vd., 2020, s. 129).

Pembe: Yumuşaklık, nezaket, sadelik, mahcubiyet, çekingenlik, sadelik, muhafazakârlık duygusunu çağrıştıran bir renktir. Üzerinde pembe renk bulunduran kişide güvenilirlik etkisi yaratır (Zincir vd., 2020, s. 129).

Turuncu: Neşe, sıcaklık, birliktelik duygusu uyandırır. Çok kullanıldığı zamanlarda huzursuz edici olabilir. Verimliliği ve zenginlik temsil eder. Güç ve iyimserlik yayar (Zincir vd., 2020, s. 129).

Sarı: Işığ, hareketi, neşeyi en çok yansıtan renktir. Sadakati, bereketi sembolize eder. Canlı sarı aktif, solgun sarıysa dinlendirici etkiye sahiptir. Sarının fazla kullanılması hastalık, huzursuzluk, kıskançlık duygularını tetikleyebilir (Zincir vd., 2020, s. 129).

Yeşil: Serinlik etkisi veren yeşil aynı zamanda insanı sakinleştirir. Sessizliği, verimliliği, hayatı, büyümeyi, doğayı, bilgeliği ve inancı temsil eder. Fazla kullanımı otoriter ama alaycı bir ifade etkisi (Zincir vd., 2020, s. 129).

Mor: Asalet, hüzn, utanç, aşk ve itibarın rengidir. Mor, büyük alanlarda kullanıldığı zaman huzursuzluk uyandırabilir ve korkutucu olabilir (Zincir vd., 2020, s. 129).

Mavi: İyi niyet, hoşnutluk, merhamet, dürüstlük, açık sözlülük, yumuşak başlılık, anlaşma, iş birliği, uzlaşma, huzur gibi duygu ve davranışları çağrıştıır. Sakinleştirici ve heyecan giderici etkisi vardır (Zincir vd., 2020, s. 129).

3.4.3 Renk Analizi

Analiz, bir konuyu daha iyi anlayabilmek için küçük parçalara bölme ve inceleme işlemidir. Fotoğrafın renk analizinin yapılması, fotoğrafta yer alan renklerin birbiriyle ilişkilerinin çözümlenmesidir (Zincir vd., 2020, s. 132).

Görsel 3.61 Renk analizi

3.4.4 Kolaj Tekniği

Herhangi bir yüzey üzerine farklı malzemeler kullanılarak yapılan resim tekniğidir. Bu yöntem, kişilerin yaratıcı yanlarını ortaya çıkarır. Özgüven duygusunu geliştirir. Beyin fırtınasında sabırlı ve tutarlı bir yol izlenmesi, öz denetimi ve mesleğine saygıyı pekiştirir (Zincir vd., 2020, s. 135).

Görsel 3.62 Limon kolajı

3.5 Doku ve Strüktür

Görsel 3.63 Doku ve strüktür örnekleri

3.5.1 Doku Etüdü

3.5.1.1 Doku ile ilgili temel kavramlar

Doku

Bir objenin ya da maddenin görme ve dokunma duyularıyla algılanabilen dış yapısı dokuyu oluşturur (Zincir vd., 2020, s. 142). Nesnenin dış görünüşlerindeki değişikliğini sağlayan dokusal yapı farklılıklarıdır. Doku, yüzeylerin oluşmasını ve birbirinden ayırt edilmesini sağlar (Megep, 2007c, s. 3).

Görsel 3.64 Doku örnekleri

Biçim

Bir nesnenin dokunma veya görme duyularıyla algılanabilmesini sağlayan kendine özgü gerçekliğidir. Her biçimin kendine özgülüğü vardır. Bir kürenin yuvarlak olduğu gibi (Megep, 2007c, s. 4).

Biçimler iki boyutludur. Genişliği ve uzunluğu vardır. Derinliği ise yoktur. Temel tasarımda biçim, formun karakteristik yapısına göre bir anlık şekillenmiş olan biçimsel görünümünün ifadesidir (Megep, 2007c, s. 4).

Görsel 3.65 Kozalak

Birim Biçim

Doku, aynı yapıya sahip biçimlerin, sürekli aynı yönde değişikliğe uğramadan tekrarlanarak artmasıyla oluşur. Dokuyu oluşturan biçimlerin her biri birim biçimi oluşturur (Megep, 2007c, s. 4).

Birim biçimin belirli bir düzende tekrarlanarak yan yana gelip birbirini tamamlamasıyla biçimler oluşur. Sistemin bütünü oluşturan ve bağımsız işlev gören bölümlerden her biridir. Bir sistem de yapıyı oluşturan en küçük ortak ölçü birimidir (Zincir vd., 2020, s. 144).

Görsel 3.66 Bal peteği

Bağ Elemanı

Birleşik sistemlerde birim biçimlerden oluşan yapıyı bir arada tutan, bağlantıyı sağlayan parça bağ elemanıdır. Birim biçimlerden oluşan yapının bağ elemanlarıyla birleşmesi sonucu bütünlük oluşur (Zincir vd., 2020, s. 144).

Görsel 3.67 Bağ elemanı örneği

Sistem

Bir sonuç elde etmede uygulanan belirli ilkelere dayanan yöntemler düzenidir. Doku sistemi denildiği zaman birim biçimlerin farklılığa uğramadan, tekrarlarla çoğalmasından oluşan bir sistem bütünü anlaşılır. Bu sistem bütünü ortaya çıkaran

birim biçimlerden birinin veya birkaçının değişimi sistemin bütünü etkileyip bozar (Megep, 2007c, s. 7).

Görsel 3.68 Sistem örneği

Strüktür

Nesnelerin iç yapılarını oluşturan eş ya da birbirlerine bağlantılı birimlerin tekrarlanarak bir araya gelmesiyle oluşan sistemler bütünü strüktürü oluşturur (Zincir vd., 2020, s. 145).

Temel tasarımda strüktür, iki boyutlu yüzey ya da üç boyutlu mekânda birim biçimlerin bir araya gelerek tekrarlanması ve bağ elemanlarıyla birleştirilmesi yöntemiyle oluşturulur (Zincir vd., 2020, s. 145).

Görsel 3.69 Strüktür çalışması

3.5.1.2 Oluşumlarına göre doku çeşitleri

Doğal Doku

Doğada kendiliğinden oluşan dokular doğal dokulardır. Doğal dokular zamana ve doğa koşullarına bağlı olarak değişim gösterir. Bir yaprağın dalından kopması ve kuruması, çiçeğin gelişim süreçleri gibi (Zincir vd., 2020, s. 146).

Doğadaki tüm dokular doğal dokulardır. Doğal dokular da kendi aralarında yapısal ve görsel etkinlikler açısından zıtlık taşır (Megep, 2007c, s. 8).

Organik Dokular: Çoğalarak ve büyüyerek gelişim gösteren dokular organik dokulardır. Organik dokuların temelinde büyüme, yaşama, çoğalma, korunma vb. işlevler vardır (Zincir vd., 2020, s. 147).

İnorganik Dokular: Cansız denilen kimyasal yapılar inorganik dokuları oluşturur. Doğadaki canlıların içinde bulunan su, asit, baz, mineral, tuzlu su vb. maddeler ile yapısında karbon atomu içermeyen kimyasal maddelerin atomlarının oluşturduğu düzen bütünlüğüdür (Zincir vd., 2020, s. 148).

Organik ve inorganik doğal dokular ayrıca oluşumlarına göre sınıflandırılır;

Geometrik Dokular: Geometrik elemanlardan hareket edilerek oluşur (Megep, 2007c, s. 10).

Görsel 3.70 Geometrik doku, bal peteği

Kristal Dokular: Doğadaki kristalize yapıları varlıklarda bulunur (Megep, 2007c, s. 11).

Görsel 3.71 Kristal doku, kar tanesi

Dinamik Dokular: Enerjiye ve harekete dayalı, anlık oluşup kaybolan dokulardır (Zincir vd., 2020, s. 150).

Görsel 3.72 Dinamik doku, şimşek

Aktüel (Güncel) Dokular: Objenin yapısı değişmeden dış yapısında oluşan görüntü değişimi aktüel dokuyu oluşturur (Zincir vd., 2020, s. 150).

Görsel 3.73 Aktüel doku örneği

Yapay Doku

İnsanın emek, bilgi ve teknikle ortaya çıkardığı estetik tasarım kaygılarıyla oluşturduğu görsel yüzey değerlendirmesidir. Yapay doku meydana getirmede sonsuz sayıda birim, biçim imkanlarından yararlanarak, yine birbirinden değişik tasarımlar gerçekleştirilir (Megep, 2007c, s. 11).

Birim biçimlerden faydalanarak örme, dokuma gibi tekniklerle ve estetik kaygı ile farklı tasarımda birçok doku oluşturulur. Yapay doku meydana getirmede birim elamanlarının yalınlığı, çok yönlü olmalarıyla ve sistemleri matematiksel düzenlemeler söz konusudur (Megep, 2007c, s. 11).

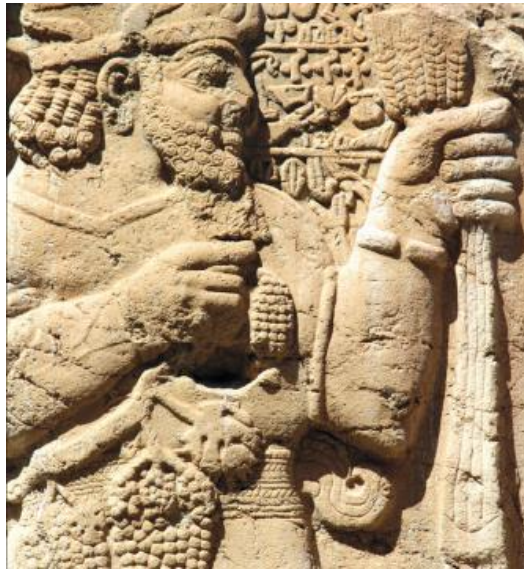
Görsel 3.74 Yapay doku, cam

Görsel 3.75 Yapay doku, lastik

Rölyef (Kabartma) Doku: İki boyutlu yüzeyler üzerine mermer, taş, metal, ahşap, kil, alçı vb. malzemelerle yapılan kabarık eserler rölyefi oluşturur (Zincir vd., 2020, s. 152).

Yüzey üzerine sert bir cisimle bastırılarak veya oyularak yapılan izlerle rölyef dokular oluşturulabilir. Yüksek kabartma ve alçak kabartma ve olarak ikiye ayrılır (Zincir vd., 2020, s. 152).

Görsel 3.76 Yüksek kabartma, Konya İvriz'deki kaya kabartmaları

Görsel 3.77 Alçak kabartma, seramik vazodan detay

3.5.1.3 Duyularına göre doku çeşitleri

Dokunsal (Gerçek) Dokular

Gözle görülen ve aynı zamanda dokunulduğunda girinti– çıkıntıları, pürüzlüğü ve yumuşaklığı – sertliği hissedilen dokulardır. Gerçek dokular, insan tarafından üretilen yapay dokular da olabilir (Megep, 2007c, s. 12).

Gerçek doku; doğal ya da bir sanatçının meydana getirdiği yapay doku da olabilir. Pürüzlü bir yüzey olan tuval, mukavva gibi bir gereç ya da boyalı tutkal gibi farklı malzemelerle karıştırılarak sürüldüğünde kalın tabakalı doku yüzeylerinde de görülebilir (Megep, 2007c, s. 13).

Görsel 3.78 Gerçek doku, tavşan kesiti

Görsel 3.79 Gerçek doku, fırça izi

Görsel Dokular

Işık yardımıyla görülen nesne yüzeylerinin onlara dokunmaksızın algılanmasıyla insan gözünde oluşan açık-koyu ve renklerin etkisi görsel dokuyu oluşturur. Tasarımları çeşitlendiren ve zenginleştiren öğelerden biri dokudur. Doku kavramı görsel sanatların tüm alanlarında vazgeçilmez bir elemandır. Görsel dokuların gerçek dokulardaki gibi estetik etkisi bulunur. Görsel dokular; taklit doku, buluş doku ve optik doku olmak üzere üç çeşittir (Zincir vd., 2020, s. 154).

Taklit Doku: Gerçek bir objenin birebir etüt edilmesi ile yapılan iki boyutlu yüzey üzerinde açık-koyu, leke, nokta-çizgi, ve renk ile hacim etkisi verilerek objenin üç boyutluymuş gibi algılanmasını sağlayan dokulardır (Zincir vd., 2020, s. 154).

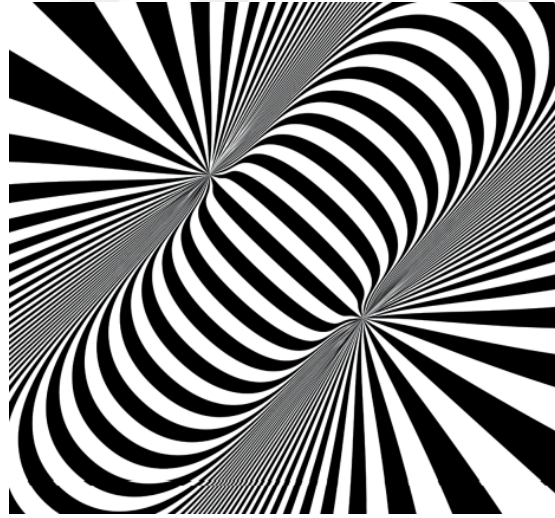
Görsel 3.80 Taklit doku, ağaç dokusu

Buluş Doku: Tasarımcının etüt ettiği objeyi başka bir nesneden yola çıkarak veya tamamen kendi özgür düşüncesini kullanarak, bireysel duygularla yorumlamasıyla oluşan özgün dokular buluş dokulardır (Zincir vd., 2020, s. 155).

Görsel 3.81 Buluş doku çalışması

Optik Doku: Yüzey üzerinde göz aldanması sonucunda oluşan hareket etkisine denilebilir. Dokusal birim biçimlerin matematiksel sistemde büyüyüp küçülmesi, merkezde toplanıp yön değiştirmesiyle gözün yüzey üzerinde takılmadan gezinmesini sağlayan optik hareket oluşur. Temelinde hareket ve biçimler arasındaki yalınlık vardır (Zincir vd., 2020, s. 156).

Görsel 3.82 Optik doku çalışması

3.5.1.4 Dokunun psikolojik etkileri

Doku: Ağırılık-hafiflik, yumuşaklık-sertlik, sessizlik-gürültü, durgunluk-hareketlilik, huzur-tedirginlik, sakinlik-heyecan, kasvet-rehavet gibi psikolojik etkiler oluşturur. Yumuşak dokulu yüzeyler; monotonluk, rahatlık, sıcak ve güçsüz bir etki verir. Sert

dokulu yüzeyler; uyarıcı, dinamik, güçlü, ilgi çekici, ve daha soğuk, heyecan verici bir etki verir. Ayrıntısız, dağınık ve belirsiz işlenmiş dokusu olan yüzeyler uzaklık etkisi verir (Zincir vd., 2020, s. 156).

Dokunun yapı etkisi: Sert dokulu yüzeyler yakınlık etkisi, yumuşak dokulu yüzeyler uzaklık etkisi verir.

Dokunun renk etkisi: Sıcak renkli dokular yakınlık etkisi, mat yüzeyli dokular uzaklık etkisi verir.

Dokunun ışıklılık etkisi: Parlak yüzeyli dokular yakınlık etkisi, soğuk renkli dokular uzaklık etkisi verir.

Dokunun işleniş etkisi: İnce ve ayrıntılı işlenmiş dokusu olan yüzeyler yakınlık ve keskinlik duygusu verir.

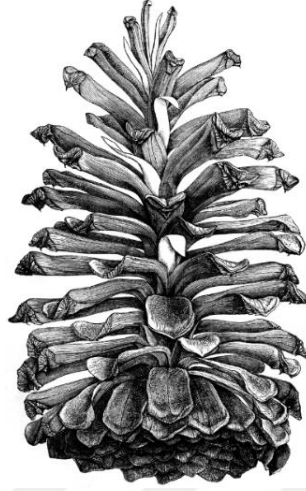
3.5.1.5 Doku etüdü yapma

Doku etüdünde doğal nesnelere, dokusal yapılarındaki özelliklerine uygun biçimde resmedilir. Bu çalışmalarda önemli olan, etüt edilen nesnenin doku yapısını ortaya çıkaran birim biçimlerin yan yana geliş sistemi ve sistem içinde birimlerin aldığı şekillerin algılanarak resmedilmesidir (Zincir vd., 2020, s. 158-159).

Doku çalışmasında objeye hacim verirken;

- Işığın geliş açısı ve yönü tespit edilmeli,
- Nesnenin üzerinde oluşan ışık-gölge alanları dikkatle incelenmeli,
- İncelenen ışık-gölge alanları açık-koyu kavramı ile ilişkilendirilmeli,
- Öncelikli olarak en açık ve en koyu tonların yerleri tespit edilmeli,
- En açık tondan başlanıp tonlamalar aşama aşama yapılmalı,
- Objenin özelliğine göre nokta-çizgi, tarama ve leke değerleri verilmeli,
- Nesnenin formuna, yapısına ve yönüne uygun olarak hacimlendirme yapılmalı,
- Uygulamada daha realist (gerçekçi) etüt için katman katman çalışılmalı,
- Nesnenin yere düşen gölgesi verilmeli,

- Etüt edilen nesneye hep aynı açıdan bakılmalıdır.

Görsel 3.83 Doku etüdü, kozalak çalışması

3.5.2 Özgün Doku Yorumları

Görsel tasarım alanlarında özgün, kullanılabilir tasarımlara ihtiyaç duyulur. Yeni ara bulma, stil, tarz, estetik haz, farklı olanı bulma isteği alanların ihtiyaçlarına göre özgün doku yorumları gerektirir. Ambalaj tasarımı, tekstil tasarımı, mimari, görsel ve dijital yayıncılık vb. özgün doku yorumlarıdır (Zincir vd., 2020, s. 167).

3.5.2.1 Doku yorumu

Özgün doku yorumlarında istenilen nesne resmi yapmak değil, nesneye karakterini kazandıran biçimsel değerleri yorumlamaktır (Zincir vd., 2020, s. 167).

Doku yorumu yaparken;

- Objelerin üzerinden kesitler alarak dokuları çok yönlü incelemek,
- Teknolojiden faydalanarak dokuyu büyüteçle büyütür ya da fotoğrafını çekip büyütür (makro) incelemek,
- Disiplinler arası iş birliği yaparak (mikroskop kullanma olanağı varsa) mikro doku sistemlerini inceleyip iç dokuyu gözlemlemek,
- Nokta-çizgi elemanlarından faydalanarak doku oluşturmak,
- Tasarım ilkelerinin olanaklarını kullanmak,

- Değişik lekeler ile doku çalışmalarını desteklemek,
- Doku yorumlamada kompozisyon ilkelerinin olanaklarını serbest teknikle kullanmak,
- Oluşturdukları sistemlerden kaynaklanan doku özelliklerini ele alarak eskiz kâğıdı üzerine kara kalemle özgün doku yorumları yapmak gerekir.

Görsel 3.84 Özgün doku yorumu çalışması

3.5.2.2 Özgün doku yorumları ile yüzey düzenleme

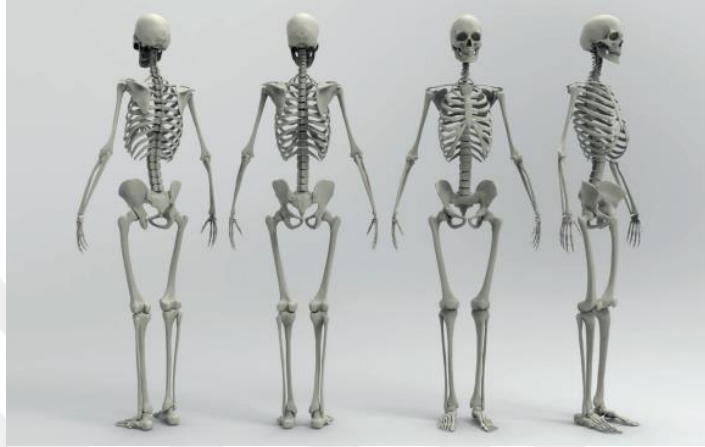
Özgün doku yorumlarıyla yapılan yüzey düzenlemede dikkat edilecek ilk kural, tasarım aşamasında Üç-T sürecinden faydalanmaktır. Bunlar; tasarı, taslak ve tasarım süreçleridir (Zincir vd., 2020, s. 172).

- Tasarı: Aklımızda oluşturduğumuz ilk fikirdir.
- Taslak: Aydınlar, parşömen veya yarı şeffaf kâğıt yardımı ile aklımızdakini çizip geliştirmektir.
- Tasarım: Çalışmanın son, temiz, bitmiş hâlinin yapılmasıdır.

3.5.3 Strüktür

Eş formların ya da birbiri ile sık bağlantılı benzer formların iki veya üç boyut üzerinde tekrarlanmasından strüktür ortaya çıkar. Bir farklı anlatılışla, birimlerin bir araya gelmesiyle oluşan sistemlerin bütünüdür (Megep, 2007g, s. 3).

Strüktür, bir yapının ayakta kalmasını sağlayan iskelet yapısı, birimlerin tekrarlanarak bir araya gelmesiyle oluşan sistemler bütünüdür. Her şeyin kendine özgü doğal bir strüktürü vardır. Yılan iskeletindeki strüktürel yapı, birim biçimler ile bağlantı sistemleri ve birimlerin büyükten küçüğe doğru sıralanması yılanın sürünmesine yarayan yaşamsal bir işlevdedir (Zincir vd., 2020, s. 174).

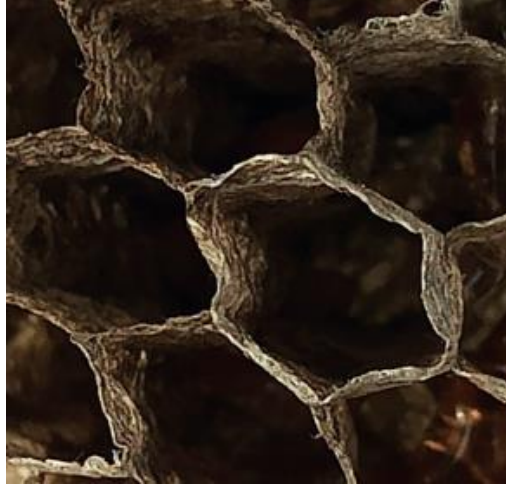

Görsel 3.85 İskeletteki strüktürel yapı

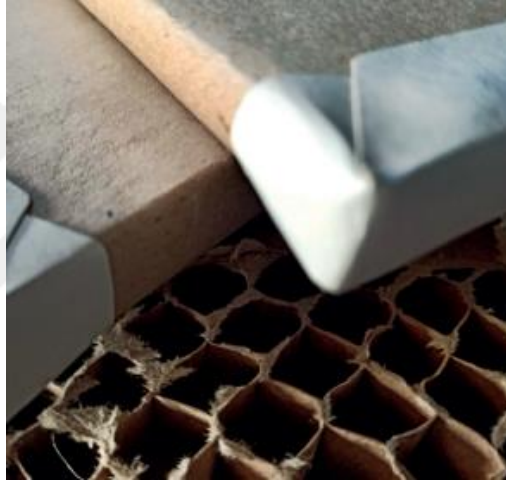
3.5.3.1 Strüktür ve tasarım ilişkisi

Tasarımcılar, doğal strüktürü inceleyerek gözlem yapar ve bu yolla elde ettikleri bilgilerle yaratıcılıklarını geliştirerek özgün, yeni ürünler meydana getirirler. Bu yüzden de doğa, tasarım oluşturmakta esinlenilen en önemli kaynaktır (Zincir vd., 2020, s. 174).

Strüktürel çalışmalar yalnız işlevsel kullanım amaçlı ürünler ortaya koyan sektörlerle sınırlı değildir. Resim, seramik, grafik, heykel gibi sanat alanlarında da strüktürel çalışmalar yer almaktadır (Zincir vd., 2020, s. 175).

Görsel 3.86 Arı peteği

Görsel 3.87 Petek oluklu karton

3.5.3.2 Strüktürel düzenlemede kompozisyon öğelerinin önemi

Temelini doğadaki düzenden alan tasarı ilkelerinin strüktürel düzenleme yaparken de dikkate alınması gerekir. Strüktürel kompozisyonda şekil, biçim, ton, renk gibi elemanlarla oluşturulan ritim; farklı ya da aynı yön ve aralıklarda, belirli bir düzen içinde kullanılır. Bu düzen, denge ve uyumu beraberinde getirir. Ritim kompozisyona hareket kazandırarak tasarımı monotonluktan kurtarır (Zincir vd., 2020, s. 175).

Strüktür çalışmaları yaparken;

Oluşturulan birimin yeterince çoğaltılıp, kompozisyondaki devamlılığı sağlayacak şekilde renk, oran, yön ve ritim unsurlarına dikkat edilerek düzenlenmesi amaçlanmalı,

Yüzeğe düzen ve hareket hissi vermek için sağ, sol, yukarı, aşağı, çapraz yerleşimler yapılmalı,

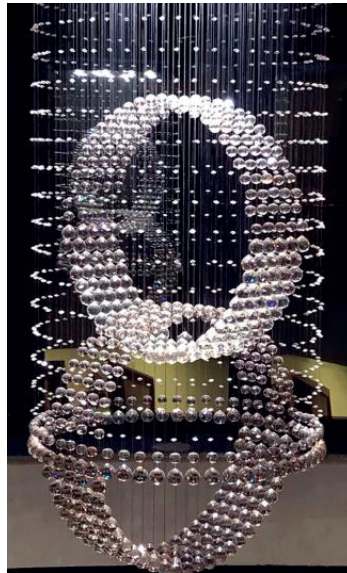
Paralel yönlerle monotonluk; yatay yönlerle durgunluk; dikey, çapraz (eğik) ve birbirini kesen yönlerle kompozisyona hareket hissi verilmeli,

Birimlerin ritmik ve düzenli tekrarlanması kadar ölçü farklılığına da yer verilmeli,

Büyük-küçük, ince-kalın, uzun-kısa vb. zıtlıkların zihinde farklı bir algı oluşturduğu hatırlanmalı,

Bütünlüğü sağlamak için kullanılan öğeler arasında farklı ama uyumlu oranlara yer verilmeli,

Küçük ölçülerin uzaklık, büyük ölçülerin yakınlık hissi uyandırmasının kompozisyonda derinlik etkisi (perspektif etki) oluşturduğu bilinmelidir (Zincir vd., 2020, s. 176).

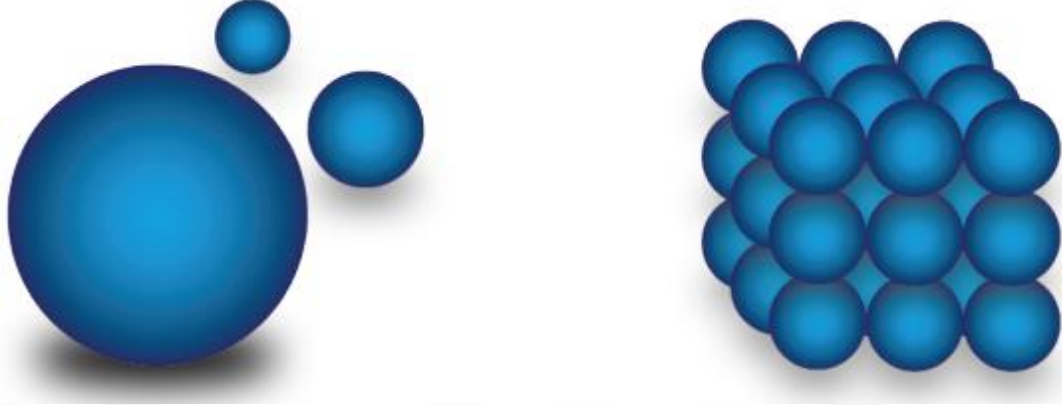

Görsel 3.88 Strüktürel düzenlemede ritim

3.5.3.3 Birim biçim (Modül) ve bağ eleman oluşturma

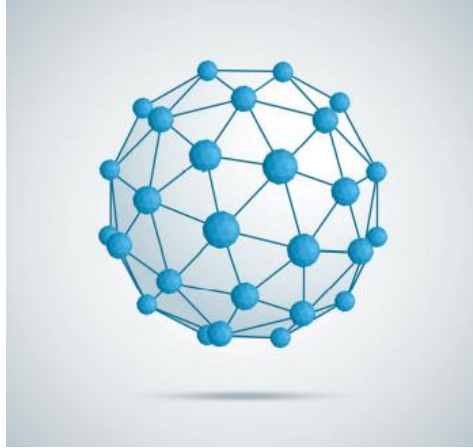
Strüktürel düzenlemede en temel öncelik, kullanılacak olan birim biçimi bulmaktır. Birim biçimler, belirli bir düzen içerisinde artarak bir bütünü yani strüktürü oluşturur.

Birimlerin belirli bir tekrarla ilerlemesi, düzen ve denge sağlamak amacıyla bağ elemanlarını kullanması gerekir (Zincir vd., 2020, s. 177).

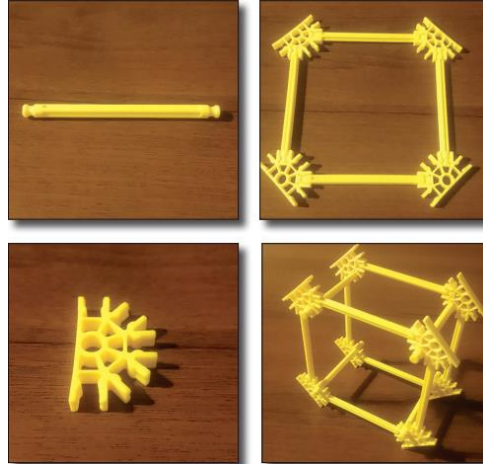

Görsel 3.89 Birim ve biçim birim

Strüktürde yapıyı oluştururken sistemde hareket yeteneği sağlamak amacıyla farklı bağ elemanları kullanılır. Bağ elemanları, sistemde fonksiyonel olarak yapıyı ayakta tutma işlevine sahiptir (Zincir vd., 2020, s. 177).

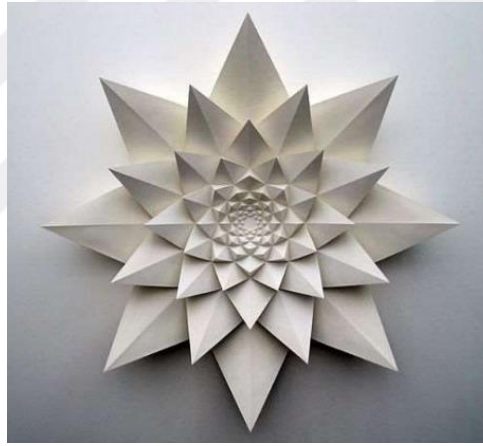

Görsel 3.90 Birim ve bağ elemanı

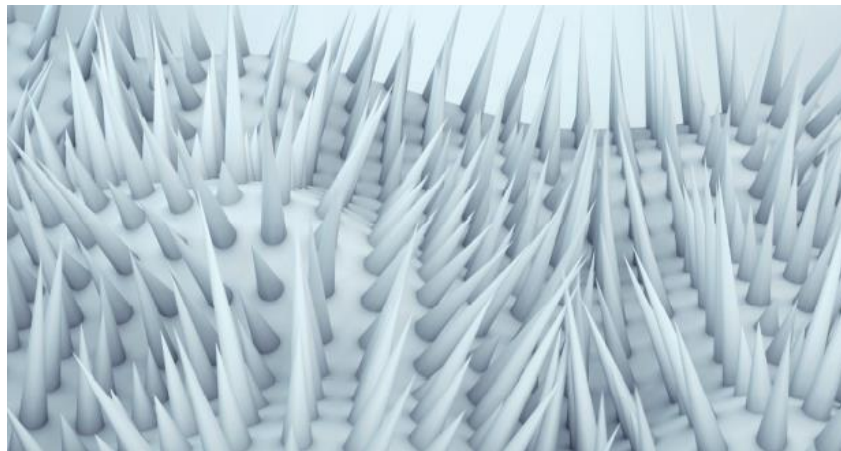

Görsel 3.91 Birim, birim biçim, bağ elamanı ve strüktür

3.5.3.4 Yüzeyde iki boyutlu strüktürel düzenleme çalışmaları

Görsel 3.92 Yüzeyde iki boyutlu strüktürel düzenleme örneği 1

Görsel 3.93 Yüzeyde iki boyutlu strüktürel düzenleme örneği 2

3.5.3.5 Mekanda üç boyutlu strüktür çalışmaları

Mekânda üç boyutlu strüktür çalışmaları mimari özellik taşır. Mimari çalışmalar, doğada var olan strüktürel olanakları kendine örnek almıştır. İnsanda mekân algısı, nesnelerin birbirleriyle olan ilişkilerinin tespiti sonucu oluşur. Mekânda yapılacak strüktür çalışmalarına denge unsuru da dâhil edilir (Zincir vd., 2020, s. 182).

Görsel 3.94 Mekanda strüktürel düzenleme örneği 1

Görsel 3.95 Mekanda strüktürel düzenleme örneği 2

4. BULGULAR VE YÖNTEM

Buradaki bölümde, çalışmanın amacı ve önemi, yöntem kısmı; araştırma örnekleme, araştırmada kullanılan istatistikî yöntemler ve elde edilen bulguların değerlendirildiği bölümlerden oluşmaktadır. Çalışma, bir alan araştırması niteliğindedir. Alan araştırma çalışması birebir öğrencilerle birlikte yapılmıştır. Bu çalışmada Grafik Tasarım Bölümü 9. Sınıf öğrencilerinin temel tasarım ilke ve öğeleri üzerinde bilgi düzeyleri incelenmiştir. Bu konuyu seçmedeki amaç temel tasarım ilke ve öğelerinin Grafik Tasarım bölümü için ne kadar önemli olup, tasarımın ilk merdiveni olduğunu iletebilmektir.

4.1 Çalışmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışma, temel tasarım ilke ve öğelerinin Grafik Tasarım bölümü için ne kadar önemli olup, tasarımın ilk merdiveni olduğunu iletebilmek için amaçlanmıştır. Burada temel tasarım ilke ve öğelerinde edinilen bilgilerin öğrencilerin bilgi birikimlerinde ne düzeyde yer edindiğini görmektir.

4.2 Çalışmanın Yöntemi

Çalışma bir alan araştırması niteliğindedir. Yapılan çalışma Samsun Sema-Cengiz Büberci Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Grafik ve Fotoğraf Alanı 9. Sınıf öğrencileri tarafından bilgi ölçme ve değerlendirme test uygulamasıdır. Sorulan sorular konusunda öğrenciler düşüncelerini ‘Doğru’, ‘Yanlış’ seçenekleriyle belirlenmeye çalışılmıştır.

4.3 Çalışmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evreni, Samsun Sema-Cengiz Büberci Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi Grafik Ve Fotoğraf Alanı 9. Sınıf öğrencileridir. Araştırmanın evrenini 22 öğrenci oluşturmaktadır ve bu öğrencilerin hepsi alan çalışmasına katılmıştır.

4.4 Bulgular

Tablo 4.1 Noktalar yan yana gelerek çizgi oluşturur sorusunun analizi

Soru	Frekans (f)			Yüzde (%)			Toplam
	Doğru	Yanlış	Geçersiz	Doğru	Yanlış	Geçersiz	
1- Noktalar yan yana gelerek çizgi oluşturur.	22	-	-	%100	-	-	22 (%100)

“Noktalar yan yana gelerek çizgi oluşturur” ifadesinin öğrencilerin %100’ü doğru işaretlemişlerdir. Bu ifadeyi yanlış işaretleyen hiçbir öğrenci bulunmamaktadır. Noktaların bir araya gelerek çizgiyi oluşturduğu öğrenciler tarafından eksiksiz anlaşılmıştır.

Tablo 4.2 Nokta tek kullanıldığında yüzey ve hacim etkisi gösterir sorusunun analizi

Soru	Frekans (f)			Yüzde (%)			Toplam
	Doğru	Yanlış	Geçersiz	Doğru	Yanlış	Geçersiz	
2- Nokta tek kullanıldığında yüzey ve hacim etkisi gösterir.	12	8	2	%54,5	%36,4	%9,1	22 (%100)

“Nokta tek kullanıldığında yüzey ve hacim etkisi gösterir” ifadesinin öğrencilerin 12’si (%54,5) doğru işaretlerken, 8’i (%36,4) ifadeyi yanlış işaretlemiştir. Ayrıca 2 (%9,1) öğrenci soruyu yanıtlamamıştır. Noktanın tek kullanıldığında yüzey ve hacim etkisinin olmadığı öğrenciler tarafından eksik anlaşılmıştır. Noktalar bir arada kullanılarak yüzey ve hacim etkisi gösterir. Öğrencilerin birçok çalışmalar yaparak bilgi düzeyine daha fazla etki edeceğini söylenebilir.

Tablo 4.3 Çok uzaktaki cisimler çizgi izlenimi verir sorusunun analizi

Soru	Frekans (f)			Yüzde (%)			Toplam
	Doğru	Yanlış	Geçersiz	Doğru	Yanlış	Geçersiz	
3- Çok uzaktaki cisimler çizgi izlenimi verir.	3	19	-	%13,6	%86,4	-	22 (%100)

“Çok uzaktaki cisimler çizgi izlenimi verir” ifadesini öğrencilerin 3’ü (%13,6) doğru yanıtlarken, 19’u (%86,4) ifadeyi yanlış yanıtlamıştır. Gözümüzün uzak olarak algıladığı cisimler perspektif etkisiyle sadece çizgi olarak izlenim etkisi verir. Öğrencilerin çoğunluğu yanlış olduğuna karar vermiştir. Perspektif bilgilerinin ve çizim konusundaki bilgilerdeki eksiklikler büyük çoğunlukta olduğu için bu konular üzerinde durulması öngörüsüne varılmaktadır.

Tablo 4.4 Soyut resimlerde ışık kaynakları göz önüne alınmaz sorusunun analizi

Soru	Frekans (f)			Yüzde (%)			Toplam
	Doğru	Yanlış	Geçersiz	Doğru	Yanlış	Geçersiz	
4- Soyut resimlerde ışık kaynakları göz önüne alınmaz.	12	10	-	%54,5	%45,5	-	22 (%100)

“Soyut resimlerde ışık kaynakları göz önüne alınmaz” ifadesine öğrencilerin 12’si (%54,5) doğru yanıtlarken, 10’u (%45,5) ifadeyi yanlış yanıtlamıştır. Somut resimlerde ışık kaynakları göz önüne alınırken, soyut resimlerde alınmaz. Çünkü hayali bir tasarım ortaya çıkarırken ışık kaynaklarını kendimiz belirleriz. Öğrencilerin soyut resimler konusunda neredeyse yarı yarıya eksiklerinin olduğu, bu durumda soyut çalışmalar üzerinde ilerlemeleri gerekmektedir.

Tablo 4.5 Paspartunun yapım amaçlarından biri, eseri çerçevenin boğuculuğundan kurtarmaktır sorusunun analizi

Soru	Frekans (f)			Yüzde (%)			Toplam
	Doğru	Yanlış	Geçersiz	Doğru	Yanlış	Geçersiz	
5-Paspartunun yapım amaçlarından biri, eseri çerçevenin boğuculuğundan kurtarmaktır.	15	5	2	%68,2	%22,7	%9,1	22 (%100)

“Paspartunun yapım amaçlarından biri, eseri çerçevenin boğuculuğundan kurtarmaktır” ifadesine öğrencilerin 15’i (%68,2) doğru yanıtlarken, 5’i (%22,7) ifadeyi yanlış yanıtlamıştır. Ayrıca 2 (%9,1) öğrenci ifadeyi yanıtlamamıştır. Paspartu,

eseri boğuculuğundan kurtarır. Paspartu eserin temiz bir şekilde ortaya çıkarmak için yapıldığından sade bir görüntü izlenimi verir. Öğrencilerin çoğunluğunun doğru olarak yanıtlaması paspartu işleminin eksikliğinin az olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.6 İki boyutlu nesnelerin üç boyutlu hâle getirilmesine şekil denir sorusunun analizi

Soru	Frekans (f)			Yüzde (%)			Toplam
	Doğru	Yanlış	Geçersiz	Doğru	Yanlış	Geçersiz	
6- İki boyutlu nesnelerin üç boyutlu hâle getirilmesine şekil denir.	8	12	2	%36,4	%54,5	%9,1	22 (%100)

“İki boyutlu nesnelerin üç boyutlu hale getirilmesine şekil denir” ifadesine öğrencilerin 8’i (%36,4) doğru yanıtlarken, 12’si (%54,5) yanlış yanıtlanmıştır. Ayrıca 2 (%9,1) öğrenci ifadeyi yanıtlamamıştır. Şekillerin hacim ve kütlesi yoktur ve iki boyutludur. Öğrencilerin yarısından fazlasında şekil hakkındaki bilgi eksikliğinin olduğu görülmektedir.

Tablo 4.7 Sanat eğitiminde her şey nokta ile başlar sorusunun analizi

Soru	Frekans (f)			Yüzde (%)			Toplam
	Doğru	Yanlış	Geçersiz	Doğru	Yanlış	Geçersiz	
7- Sanat eğitiminde her şey nokta ile başlar.	2	18	2	%9,1	%81,8	%9,1	22 (%100)

“Sanat eğitiminde her şey nokta ile başlar” ifadesini öğrencilerin 2’si (%9,1) doğru yanıtlarken, 18’i (%81,8) yanlış yanıtlamıştır. Ayrıca 2 (%9,1) öğrenci ifadeyi yanıtlamamıştır. Sanat üzerine yapılacak her şeyde ilk önce nokta kullanılmaktadır. Nokta sanatın temel öğelerindendir. Öğrencilerin en önemli tasarım ilkelerini bilmemeleri temelden büyük bir eksiklidir.

Tablo 4.8 Simetri, biçimlerin aralıksız veya aynı aralıkta birbirine yönelerek bakmalarıdır sorusunun analizi

Soru	Frekans (f)			Yüzde (%)			Toplam
	Doğru	Yanlış	Geçersiz	Doğru	Yanlış	Geçersiz	
8- Simetri, biçimlerin aralıksız veya aynı aralıkta birbirine yönelerek bakmalarıdır.	4	16	2	%18,2	%72,7	%9,1	22 (%100)

“Simetri, biçimlerin aralıksız veya aynı aralıkta birbirine yönelerek bakmalarıdır” ifadesini öğrencilerin 4’ü (%18,2) doğru yanıtlarken, 16’sı (%72,7) yanlış yanıtlamıştır. Ayrıca 2 (%9,1) öğrenci ifadeyi yanıtlamamıştır. Simetri, şekil ve biçimlerin uyum içinde birbirlerine yönelerek bakmalarıdır. Söylenen ifade doğru olup, öğrencilerin simetri konusunda yetersiz olup daha fazla simetri çalışmaları üzerinde yoğunlaşmaları gerekmektedir.

Tablo 4.9 Kompozisyondaki öğeler, düzenlendiklerinde yalnızca kendi anlamlarını taşıyor sorusunun analizi

Soru	Frekans (f)			Yüzde (%)			Toplam
	Doğru	Yanlış	Geçersiz	Doğru	Yanlış	Geçersiz	
9- Kompozisyondaki öğeler, düzenlendiklerinde yalnızca kendi anlamlarını taşır.	15	4	3	%68,2	%18,2	%13,6	22 (%100)

“Kompozisyondaki öğeler, düzenlendiklerinde yalnızca kendi anlamlarını taşır” ifadesini öğrencilerin 15’i (%68,2) doğru yanıtlarken, 4’ü (%18,2) yanlış yanıtlamıştır. Ayrıca 3 (%13,6) öğrenci ifadeyi yanıtlamamıştır. Kompozisyon öğeleri konusunda, öğrenciler kompozisyonun bir bütün olduğunu ve düzenlendiğinde öğelerin kendi anlamlarının dışına da çıktığını öğrenmişlerdir. Verilen ifade yanlış olup, öğrenciler doğrusunu öğrenmişlerdir.

Tablo 4.10 Nesnenin ışığın bir kısmını görüp yansıttığı yüzeyleri yarı aydınlık olarak algılanır sorusunun analizi

Soru	Frekans (f)			Yüzde (%)			Toplam
	Doğru	Yanlış	Geçersiz	Doğru	Yanlış	Geçersiz	
10- Nesnenin ışığın bir kısmını görüp yansıttığı yüzeyleri yarı aydınlık olarak algılanır.	3	17	2	%13,6	%77,3	%9,1	22 (%100)

“Nesnenin ışığın bir kısmını görüp yansıttığı yüzeyleri yarı aydınlık olarak algılanır” ifadesine öğrencilerin 3’ü (%13,6) doğru yanıtlarken, 17’si (%77,3) yanlış yanıtlamıştır. Ayrıca 2 (%9,1) öğrenci ifadeyi yanıtlamamıştır. Nesnenin ışığın bir kısmını görüp yansıtan yüzeyleri yarı aydınlık olarak algılanır. Işık-gölge konusu gözümüzle algıladığımız ancak öğrenciler tarafından yok denecek kadar az algılanmıştır. Nesnelere üzerinde birçok ışık-gölge düzenlemeleri yapılması, ışığın nesne üzerindeki etkilerinden karanlık, yarı aydınlık durumunun öğrenilmesi ön görülmektedir.

Tablo 4.11 Kompozisyonda aralık, şekil, biçim vb. öğelerin farklı büyüklükte kullanılması monotonluğa neden olur sorusunun analizi

Soru	Frekans (f)			Yüzde (%)			Toplam
	Doğru	Yanlış	Geçersiz	Doğru	Yanlış	Geçersiz	
11- Kompozisyonda aralık, şekil, biçim vb. öğelerin farklı büyüklükte kullanılması monotonluğa neden olur.	11	9	2	%50,0	%40,9	%9,1	22 (%100)

“Kompozisyonda aralık, şekil, biçim vb. öğelerin farklı büyüklükte kullanılması monotonluğa neden olur” ifadesini öğrencilerin 11’i (%50,0) doğru yanıtlarken, 9’u (%40,9) yanlış yanıtlamıştır. Ayrıca 2 (%9,1) öğrenci ifadeyi yanıtlamamıştır. Verilen ifade de monotonluk olacak bir durum yoktur. Kompozisyonda aralık, şekil, biçim gibi öğelerin farklı boyutlarda kullanılması monotonluğu ortadan kaldırır. Öğrencilerin ne kadar yarısı doğru yanıtlamış olsa bile, diğer yarısı bilememiştir. Bir bütünlükte

öğelerin farklı biçim ve şekillerde kullanılması yapılan kompozisyonda tekrarı ortadan kaldırır. Ne kadar çok kompozisyon üzerinde çalışmalar yapılırsa o kadar bilgiler pekiştirilebilir.

Tablo 4.12 Guaj boya, su ile seyreltilen su bazlı bir boya çeşididir sorusunun analizi

Soru	Frekans (f)			Yüzde (%)			Toplam
	Doğru	Yanlış	Geçersiz	Doğru	Yanlış	Geçersiz	
12- Guaj boya, su ile seyreltilen su bazlı bir boya çeşididir.	1	19	2	%4,5	%86,4	%9,1	22 (%100)

“Guaj boya, su ile seyreltilen su bazlı bir boya çeşididir” ifadesini öğrencilerin 1’i (%4,5) doğru yanıtlarken. 19’u (%86,4) yanlış yanıtlamıştır. Ayrıca 2 (%9,1) öğrenci ifadeyi yanıtlamamıştır. Guaj boya su bazlı bir boya çeşididir. Derslerde çok kez kullanılmış olan guaj boya çeşidinin nasıl bir boya türü olduğu, özelliklerinin bilinmeden kullanıldığı görülmektedir. Öğrenciler için bir eğitimde öğretilmesi gereken kullanacakları nesnelere ne olduğunu, türünü vs. gibi özellikleri hakkında bilgilendirilmelidirler.

Tablo 4.13 Farklı malzemelerle, herhangi bir fotoğraf üzerinde, aslına uygun olarak yeniden düzenleme yapmaya kolaj denir sorusunun analizi

Soru	Frekans (f)			Yüzde (%)			Toplam
	Doğru	Yanlış	Geçersiz	Doğru	Yanlış	Geçersiz	
13- Farklı malzemelerle, herhangi bir fotoğraf üzerinde, aslına uygun olarak yeniden düzenleme yapmaya kolaj denir.	9	11	2	%40,9	%50,0	%9,1	22 (%100)

“Farklı malzemelerle, herhangi bir fotoğraf üzerinde, aslına uygun olarak yeniden düzenleme yapmaya kolaj denir” ifadesini öğrencilerin 9’u (%40,9) doğru yanıtlarken, 11’i (%50,0) yanlış yanıtlamıştır. Ayrıca 2 (%9,1) öğrenci ifadeyi yanıtlamamıştır.

Herhangi bir yüzey üzerine farklı malzemeler kullanılarak yapılan resim tekniğidir kolaj. Öğrencilerin kolaj tanımıyla bilgi düzeylerindeki eksiklikleri ileri seviyededir. Çalışmalarda fazlasıyla kullanılan kolaj tekniği, tanıma geldiğinde bilgi yetersizliğiyle önümüze çıkmaktadır.

Tablo 4.14 Işığın cisimlere çarptıktan sonra görme duyumuzda bıraktığı etkiye renk denir sorusunun analizi

Soru	Frekans (f)			Yüzde (%)			Toplam
	Doğru	Yanlış	Geçersiz	Doğru	Yanlış	Geçersiz	
14- Işığın cisimlere çarptıktan sonra görme duyumuzda bıraktığı etkiye renk denir.	5	16	1	%22,7	%72,7	%4,5	22 (%100)

“Işığın cisimlere çarptıktan sonra görme duyumuzda bıraktığı etkiye renk denir” ifadesini öğrencilerin 5’i (%22,7) doğru yanıtlarken, 16’sı (%72,7) yanlış yanıtlamıştır. Ayrıca 1 (%4,5) öğrenci ifadeyi yanıtlamamıştır. Işığın maddelere çarpıp, maddelerin üzerinden yansiyarak gözle algılanması sonucu renk oluşur. Renkleri görme konusundaki temel unsurun ışık olduğu biliyoruz. Fakat öğrencilerin renk konusunda yetersiz olduğu ifade de görünmektedir. Renk bilgisi konusu yetersiz kalıp, üzerinde çalışmalar yapılmalıdır.

Tablo 4.15 Dokunma ve görme duyularıyla algılanabilen iç yapıya doku denir sorusunun analizi

Soru	Frekans (f)			Yüzde (%)			Toplam
	Doğru	Yanlış	Geçersiz	Doğru	Yanlış	Geçersiz	
15- Dokunma ve görme duyularıyla algılanabilen iç yapıya doku denir.	3	19	-	%13,6	%86,4	-	22 (%100)

“Dokunma ve görme duyularıyla algılanabilen iç yapıya doku denir” İfadesini öğrencilerin 3’ü (%13,6) doğru yanıtlarken, 19’u (%86,4) yanlış yanıtlamıştır. Dokunma ve görme duyularıyla algılanabilen dış yapıya doku denilmektedir. Öğrencilerde belirli bir bilginin olduğu fakat bu bilgi üzerindeki oynamalarda dikkat eksikliğinin fazlasıyla yer aldığı görülmektedir.

Tablo 4.16 Yüzey üzerinde göz aldanması sonucunda oluşan hareket etkisine optik doku denir sorusunun analizi

Soru	Frekans (f)			Yüzde (%)			Toplam
	Doğru	Yanlış	Geçersiz	Doğru	Yanlış	Geçersiz	
16- Yüzey üzerinde göz aldanması sonucunda oluşan hareket etkisine optik doku denir.	3	19	-	%13,6	%86,4	-	22 (%100)

“Yüzey üzerinde göz aldanması sonucunda oluşan hareket etkisine optik doku denir” ifadesine öğrencilerin 3’ü (%13,6) doğru yanıtlarken, 19’u (%86,4) yanlış yanıtlamıştır. Verilen ifadenin doğru olması öğrencilerin yarısından fazlasının bilgi eksikliğini ortaya çıkarmaktadır. Optik dokunun göz yanıltmasıyla oluşan hareket etkisi olduğunun bilinmemesi yetersiz çalışma ve bilgi eksikliğinden ortaya çıkmaktadır.

Tablo 4.17 Birimlerin birbirine bağlı ve uyum içinde tekrarlanmasını sağlayan düzene sistem denir sorusunun analizi

Soru	Frekans (f)			Yüzde (%)			Toplam
	Doğru	Yanlış	Geçersiz	Doğru	Yanlış	Geçersiz	
17- Birimlerin birbirine bağlı ve uyum içinde tekrarlanmasını sağlayan düzene sistem denir.	6	16	-	%27,3	%72,7	-	22 (%100)

“Birimlerin birbirine bağlı ve uyum içinde tekrarlanmasını sağlayan düzene sistem denir” ifadesine öğrencilerin 6’sı (%27,3) doğru yanıtlarken, 16’sı (%72,7) yanlış yanıtlamıştır. Sistem uyum ve bütünlük içinde meydana gelir. Yarıdan fazla öğrencinin bu bilgi üzerinden eksiklik olduğu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 4.18 Çalışmalarda çizginin açık ve koyu etkisi çizginin sık ve seyrek kullanımı ile ilgilidir sorusunun analizi

Soru	Frekans (f)			Yüzde (%)			Toplam
	Doğru	Yanlış	Geçersiz	Doğru	Yanlış	Geçersiz	
18- Çalışmalarda çizginin açık ve koyu etkisi çizginin sık ve seyrek kullanımı ile ilgilidir.	3	19	-	%13,6	%86,4	-	22 (%100)

“Çalışmalarda çizginin açık ve koyu etkisi çizginin sık ve seyrek kullanımı ile ilgilidir” ifadesini öğrencilerin 3’ü (%13,6) doğru yanıtlarken, 19’u (%86,4) yanlış yanıtlamıştır. Çizginin sık ve seyrek oluşu yapılan çalışmalarda açık ve koyu etkisi yaratmaktadır. Öğrencilerin çoğunlukla yanlış olarak değerlendirdiği ifade de ileri derecede eksikliklerinin olduğuna saptanmıştır. Çizgi konusunda yapılan çalışmaların eksikliğinden kaynaklı bir durum olup çalışmaların artırılmasıyla düzeltilebilmesi düşünülmektedir.

Tablo 4.19 Strüktür çalışmaları sadece üç boyutludur sorusunun analizi

Soru	Frekans (f)			Yüzde (%)			Toplam
	Doğru	Yanlış	Geçersiz	Doğru	Yanlış	Geçersiz	
19- Strüktür çalışmaları sadece üç boyutludur.	14	8	-	%63,6	%36,4	-	22 (%100)

“Strüktür çalışmaları sadece üç boyutludur” ifadesini öğrencilerin 14’ü (%63,6) doğru yanıtlarken, 8’i (%36,4) yanlış yanıtlamıştır. Strüktür çalışmaları sadece üç boyutlu değildir. İki boyutlu olarak da oluşturulurlar. Strüktür aktarımı öğrenciler üzerinde ileri seviyede doğru bir anlatım ve çalışmalarla öğretilip, doğru anlaşmıştır.

Tablo 4.20 Görsel dokuların gerçek dokulardaki gibi estetik etkisi bulunur sorusunun analizi

Soru	Frekans (f)			Yüzde (%)			Toplam
	Doğru	Yanlış	Geçersiz	Doğru	Yanlış	Geçersiz	
20- Görsel dokuların gerçek dokulardaki gibi estetik etkisi bulunur.	7	15	-	%31,8	%68,2	-	22 (%100)

“Görsel dokuların gerçek dokulardaki gibi estetik etkisi bulunur” ifadesini öğrencilerin 7’si (%31,8) doğru yanıtlarken, 15’i (%68,2) yanlış yanıtlamıştır. Verilen ifade de olduğu gibi görsel dokuların da gerçek dokulardaki gibi estetik etkisi bulunmaktadır. Öğrenciler doku ve estetiğin bir arada bulunması hakkında yanlış bilgi edindikleri görülmektedir. Yapılan çalışmalarda gerçek dokunun bire bir aktarıldığında estetik etkisinin aynı olduğu bilinmektedir.

5. SONUÇ

Tasarımın en güzel ve zarif örneği olan insanı bir şeyler araştıran, üreten, merak eden ve geliştiren bu olgular bilinçli hale getirir. Gelişen ve değişen devre uyum sağlamak üreten bireyler sayesinde. Üreten bireylere her dönemde ve her devirde ihtiyaç duyulmaktadır.

Grafik tasarımcıların destek aldıkları tasarım öğeleri ise ortaya çıkarttıkları çalışmaların bel kemiğini oluşturur. Başarılı bir tasarım oluşturabilmenin yolu bu elemanları etkili kullanmaktan geçer. Çünkü düşünce gibi tamamen soyut olan bir kavram, sadece tasarım öğelerinin etkili kullanılabilmesi ile somut bir hale gelebilir.

Başarılı bir tasarım için, bir grafik tasarımcının tasarım ilke ve öğelerine hakim olması gerekmektedir. Günümüzde her alanda tasarım görmek mümkündür. Doğada gördüğümüz her şeyde ya da insanlığın ürettiği her şeyde tasarım görmek kaçınılmazdır. Yıllar boyunca yaşam biçimlerimiz ve teknolojiye baktığımızda grafik tasarım devamlılığını her zaman korumuştur. Tasarım yapabilmek, tasarım ilke ve öğeleri kullanmaktan geçmektedir. Tasarım ilke ve öğeleri, tasarımda dengeyi sağlamak için ortaya konulmuş bir takım unsurları içerir. Bu unsurların dengeli kullanımı grafik tasarımını estetik ve işlevsel yapar. Tasarım ilke ve öğeleri aslında grafik tasarımı alanında ciddi bir bilgi aktarımı sağlamaktadır.

Mesleki eğitimin ilk basamağı olan Meslek Liseleri tasarım ilke ve öğeleri için büyük bir rol oynamaktadır. Nokta, çizgi, renk, kompozisyon vb. gibi birçok tasarım ilke ve öğelerini barındıran temel tasarım dersi, öğrenciler için yaptıkları tasarımlarda yol göstericidir.

Yapılan örnekleme, nicel bilgiler olup nitel bir şekilde öğrencilere sorulup verileri toplanmıştır. Toplanan verilere göre temel tasarım ilke ve öğelerini temel tasarım dersinde ne kadar etkili aktarılıp aktarılmadığını, hangi konularda eksikliğin olup olmadığını göstermektedir. Değerlendirme testi yapılmadan önce sınıf içinde öğrencilerle Grafik Tasarım Bölümü ve Temel Tasarım dersi hakkında bilgi alışverişinde bulunuldu. Öğrencilerin Grafik Tasarım Bölümü hakkında çok az

denilecek kadar bir bilgiye sahip oldukları ve Temel Tasarım dersinin kendileri için gerekli olup olmadıkları hakkında bir bilgiye sahip olmadıkları kanısına varılmıştır. Birçok konuda eksikleri olan öğrencilerin dikkat dağınıklığından kaynaklı bilgilerin yanlış alınması da gözlemlenmiştir. Müfredat üzerinden verilen ders konularından daha çok; doku, çizgi, ışık, simetri, sistem ve renk konularında eksiklikler vardır. Bu eksiklerin giderilmesi için öğrencilerin daha çok çalışmalar yapmaları ve konuların aktarımında yetersizliklerin giderilmesi gerekmektedir.

Bilgi yetersizliği yapılan her çalışma birçok hatayı meydana getirecektir. Temelde öğrenilmesi gereken her konu, ileride yapılan her çalışma için yol göstericidir.

KAYNAKLAR

- Atalayer, F. (1994). *Görsel Sanatlarda Estetik İletişim*. Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları.
- Atar, N. (2004). Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde Temel Sanat Eğitimi Uygulamalarının Sorgulanması ve Öneriler. *Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Anadolu Sanat Dergisi*, 15, 47.
- Becer, E. (1999). *İletişim Ve Grafik Tasarım*. Dost Kitapevi.
- Becer, E. (2006). *İletişim Ve Grafik Tasarım*. Dost Kitapevi.
- Çakıroğlu, E. (2020). *Temel Tasarım Derslerinde Kavram Temelli Uygulamalara İlişkin Bir Eylem Araştırması* [Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çetinkaya, Ç. (2011). *Tasarım ve Kavram İlişkisinin İç Mimarlık Temel Tasarım Eğitimi Kapsamındaki Yeri: Farklı İki Üniversite Örneği Üzerinden Temel Tasarım Üzerine Bir Araştırma*. [Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü .
- Denel, B. (1981). *Temel Tasarım ve Yaratıcılık*. ODTÜ Mimarlık Fakültesi Basım Yayınevi.
- Divanoğlu, D. (1997). *Temel Tasarım Öğe ve İlkeleri*. Birsen Yayınevi.
- Edirne, J. (2004). *Tasarımın Temel Prensipleri ve İç Mimari Tasarımda Uygulama Örnekleri* [Yüksek Lisans Tezi]. Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Görsel 2.1: <http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/kok/grafiktasarimu149.pdf> adresinden 9 Haziran 2022 tarihinde alınmıştır.
- Görsel 2.2: <http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/kok/grafiktasarimu149.pdf> adresinden 9 Haziran 2022 tarihinde alınmıştır.
- Görsel 2.3: <https://www.sanatenstitusu.com/birlik-nedir/> adresinden 9 Haziran 2022 tarihinde alınmıştır.
- Görsel 2.4: <http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/kok/grafiktasarimu149.pdf> adresinden 9 Haziran 2022 tarihinde alınmıştır.
- Görsel 2.5: <https://tr.pinterest.com/pin/303218987382257361/> adresinden 9 Haziran 2022 tarihinde alınmıştır.
- Görsel 2.6: http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller/Tasar%C4%B1%20%C4%B0lkeleri.pdf adresinden 9 Haziran 2022 tarihinde alınmıştır.

Görsel 2.7: <https://www.pointeriorblog.com/post/gestalt-kurami-ve-tasarim-i-ilkeleri> adresinden 9 Haziran 2022 tarihinde alınmıştır.

Görsel 2.8: Cervellini, “Disegno officina della forma- tasarım II form”, 2011 adresinden 9 Haziran 2022 tarihinde alınmıştır.

Görsel 2.9: Megep. (2007). *Fotoğraf Ve Grafik Nokta-Çizgi*. Meb Yayınları.

Görsel 2.10: Megep. (2007). *Fotoğraf Ve Grafik Nokta-Çizgi*. Meb Yayınları.

Görsel 2.11: Megep. (2007). *Fotoğraf Ve Grafik Nokta-Çizgi*. Meb Yayınları.

Görsel 2.12: <https://www.wattpad.com/506814192-resim-sanat%C4%B1-temel-sanat-e%C4%9Fitimi-nedir> adresinden 9 Haziran 2022 tarihinde alınmıştır.

Görsel 2.13: <https://slideplayer.biz.tr/amp/2760452/> adresinden 9 Haziran 2022 tarihinde alınmıştır.

Görsel 2.14: <https://imgur.com/gallery/vnptv> adresinden 21 Haziran 2022 tarihinde alınmıştır.

Görsel 2.15: <https://pnghut.com/png/yUwigpryE0/three-dimensional-space-shape-conegeometry-clip-art-black-and-white-transparent-png> adresinden 9 Haziran 2022 tarihinde alınmıştır.

Görsel 2.16: <https://www.adorium.com/blog/en-etkili-arayuz-tasarimi-nasil-olmalidir> adresinden 9 Haziran 2022 tarihinde alınmıştır.

Görsel 2.17: <https://tr.pinterest.com/pin/839006605575361392/> adresinden 9 Haziran 2022 tarihinde alınmıştır.

Görsel 2.18: <https://tr.pinterest.com/pin/837528861943809707/> adresinden 9 Haziran 2022 tarihinde alınmıştır.

Görsel 2.19: <https://www.adorium.com/blog/tipografi-nedir> adresinden 9 Haziran 2022 tarihinde alınmıştır.

Görsel 2.20: <https://www.adorium.com/blog/tipografi-nedir> adresinden 9 Haziran 2022 tarihinde alınmıştır.

Görsel 2.21: <https://tr.pinterest.com/pin/32158584828505824> adresinden 12 Haziran 2022 tarihinde alınmıştır.

Görsel 2.22: <https://tr.pinterest.com/pin/656118239440413270/> adresinden 12 Mayıs 2022 tarihinde alınmıştır.

Görsel 2.23: https://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:Volkswagen_logo_2019.svg adresinden 12 Mayıs 2022 tarihinde alınmıştır.

Görsel 2.24: https://icdn.ensonhaber.com/resimler/diger/thy_6684.jpg adresinden 12 Mayıs 2022 tarihinde alınmıştır.

Görsel 2.25: https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Dosya:Pepsi_logo_new.svg adresinden 12 Mayıs 2022 tarihinde alınmıştır

Görsel 2.26: <https://www.iksv.org/tr/haber/gecmisten-gunumuze-iksv-afisleri#music/0> adresinden 12 Mayıs 2022 tarihinde alınmıştır.

Görsel 2.27: [http://www.yurdaeraltintas.com/ArtGallery.aspx?Category=1#!prettyPhoto\[gallery\]26/11/](http://www.yurdaeraltintas.com/ArtGallery.aspx?Category=1#!prettyPhoto[gallery]26/11/) adresinden 12 Mayıs 2022 tarihinde alınmıştır.

Görsel 3.1: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Mayıs 2022 tarihinde alınmıştır.

Görsel 3.2: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.

Görsel 3.3: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.

Görsel 3.4: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.

Görsel 3.5: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.

Görsel 3.6: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.

Görsel 3.7: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.

Görsel 3.8: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.

Görsel 3.9: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.

Görsel 3.10: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.

Görsel 3.11: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.

Görsel 3.12: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.

Görsel 3.13: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.

Görsel 3.14: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.

- Görsel 3.15: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.16: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.17: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.18: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.19: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.20: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.21: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.22: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.23: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.24: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.25: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.26: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.27: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.28: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.29: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.30: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.31: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.

- Görsel 3.32: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.33: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.34: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.35: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.36: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.37: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.38: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.39: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.40: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.41: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.42: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.43: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.44: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.45: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.46: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.47: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.48: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.

- Görsel 3.49: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.50: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.51: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.52: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.53: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.54: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.55: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.56: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.57: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.58: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.59: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.60: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.61: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.62: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.63: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.64: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.65: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.

- Görsel 3.66: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.67: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.68: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.69: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.70: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.71: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.72: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.73: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.74: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.75: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 21 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.76: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 22 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.77: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 22 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.78: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 22 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.79: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 22 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.80: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 22 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.81: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 22 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.82: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 22 Haziran tarihinde alınmıştır.

- Görsel 3.83: https://etc.usf.edu/clipart/52500/52588/52588_longleaf_pin.htm adresinden 22 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.84: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 22 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.85: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 22 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.86: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 22 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.87: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 22 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.88: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 22 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.89: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 22 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.90: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 22 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.91: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 22 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.92: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 22 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.93: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 22 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.94: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 22 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Görsel 3.95: <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?> adresinden 22 Haziran tarihinde alınmıştır.
- Güngör, H. (1968). *Temel Tasar*. Çeltüt Matbaacılık.
- Güngör, İ. (1972). *Temel Tasar*. Çeltüt Matbaacılık.
- Ketenci, H., ve Bilgili, C. (2006). *Görsel İletişim ve Grafik Tasarımı*. Beta Basım A.Ş.
- Leblebici, H. (2009). *Marka Görsel Kimliği Unsurlarından Logoya Yönelik Tüketici Algılarını Belirleme Üzerine Bir Çalışma* [Yüksek Lisans Tezi]. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Megep. (2007a). *Açık-Koyu, Işık-Gölge*. Meb yayınları.
- Megep. (2007b). *Amblem Ve Logo*. Milli Eğitim Bakanlığı.

- Megep. (2007c). *Doku*. Meb Yayınları.
- Megep. (2007d). *Fotoğraf Ve Grafik*. Milli Eğitim Bakanlığı.
- Megep. (2007e). *Nokta- Çizgi*. Milli Eğitim Bakanlığı.
- Megep. (2007f). *Renk*. Meb Yayınları.
- Megep. (2007g). *Strüktür*. Meb Yayınları.
- Megep. (2011). *Gazatecilik- Logo, İlan, Afiş ve Broşür Tasarımı*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Okay, A. (2003). *Kurum Kimliği*. Mediacat Yayınları.
- Özkan, D. (2007). Modern Sanatta Öznelerarasılık, Refleksivite Ve Tamamlanabilirlik. *Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 17.
- Parlak, H. (2006). *Temel Grafik Tasarım Bilgisi*. Ege Üniversitesi Basımevi.
- Poulin, R. (2012). *The Language of Graghic Design: An Illustrated Handbook For Understanding Fundamental Design Principles*. Rockport Publishers.
- Samara, T. (2014). *Design Elements: Understanding The Rules and Knowing When To Break Them (Vol. Second Edition)*. Rockport Publishers.
- Sözen, M. (1987). *Sanat Terimleri Ve Kavramları Sözlüğü*. Remzi Kitapevi.
- Sözen, M., ve Tanyeli, U. (1996). *Sanat Terimleri Ve Kavramları Sözlüğü*. Remzi Kitapevi.
- T. C. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu. (2021, Mayıs). Türk Dil Kurumu. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 24 Mayıs 2021 tarihinde alınmıştır.
- Teker, U. (2009). *Grafik Tasarım Ve Reklam*. Yorum Sanat Yayınevi.
- Teymur, N. (1998). *Tasarlanacak bir Dünya İçin Temel Tasarım Eğitimi*. Odtü Mimarlık Fakültesi Yayınları.
- Tselentis, J. (2012). *The Graphic Designer's Electronic-media* . How to Apply Visual.
- Uçar, T. (2004). *Görsel İletişim ve Grafik Tasarım*. İnkılap Yayınevi.
- Ustaömeroğlu, A. (1998). *Mimari Analiz İçin Temel Tasarım Öğe ve İlkelerinin Kullanımı İle Oluşturulan Estetik Bir Yöntem Araştırması [Doktora Tezi]*. Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Uysal, E. (2015). Temel Tasarım Dersine İlişkin Öğrenci Görüşleri. *Yedi: Sanat, Tasarım Ve Bilim Dergisi*.
- wikipedia. (2022, Mayıs). http://tr.wikipedia.org/wiki/Kurumsal_kimlik adresinden 25 Mayıs 2022 tarihinde alınmıştır.

Wong, W. (1993). *Principles Of Form And Design*. Van Nostrand Reinhold.

Zincir, E., Kılınç, G., Kovan, N., ve Koç, S. (2020). *Temel Tasarım 9*. Meb Yayınları.

Zöngör, O. (2008). *İç Mekan Tasarımında Biçim ve Anlam Üzerine Kavramsal Bir İnceleme/Post Modern Tasarım Yaklaşımları ve Philippe Starck* [Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

EKLER

EK A Bilgi Ölçme ve Değerlendirme Test Uygulaması**9. SINIF GRAFİK TASARIM BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN TEMEL TASARIM İLKE VE ÖĞELERİNE İLİŞKİN BİLGİ DÜZEYLERİ ÜZERİNE ALAN ARAŞTIRMA ÇALIŞMASI**

Bu anket formunun “9.Sınıf Grafik Tasarım Bölümü Öğrencilerinin Temel Tasarım İlke Ve Öğelerine İlişkin Bilgi Düzeyleri” konusunun eğitime katkısı ele alınarak literatüre yeni bilgiler katması amaçlanmıştır. Araştırmanın bilimsel özelliği açısından, soruları içtenlikle yanıtlamanız son derece önemlidir. Ankete katılanların verdikleri bilgiler kesinlikle gizli tutulacak ve herhangi bir ticari amaçla kullanılmayacaktır.

Katılımınız için şimdiden Teşekkür ederim.

Kastamonu Üniversitesi Sosyal
Bilimler Enstitüsü
Sanat Ve Tasarım Anasanat Dalı
Grafik Tasarım Bölümü
Öğrenci
Tilbe KARADAĞ
Danışman
Dr. Öğr. Üyesi
Köksal BİLİRDÖNMEZ

EK A'nın devamı

1)Noktalar yan yana gelerek çizgi oluşturur.

A) Doğru B) Yanlış

2) Nokta tek kullanıldığında yüzey ve hacim etkisi gösterir.

A) Doğru B) Yanlış

3) Çok uzaktaki cisimler çizgi izlenimi verir.

A) Doğru B) Yanlış

4) Soyut resimlerde ışık kaynakları göz önüne alınmaz.

A) Doğru B) Yanlış

5) Paspartinun yapım amaçlarından biri, eseri çerçevenin boğuculuğundan kurtarmaktır.

A) Doğru B) Yanlış

6) İki boyutlu nesnelerin üç boyutlu hâle getirilmesine şekil denir.

A) Doğru B) Yanlış

7) Sanat eğitiminde her şey nokta ile başlar.

A) Doğru B) Yanlış

8) Simetri, biçimlerin aralıksız veya aynı aralıkta birbirine yönelerek bakmalarıdır.

A) Doğru B) Yanlış

9) Kompozisyondaki öğeler, düzenlendiklerinde yalnızca kendi anlamlarını taşır.

A) Doğru B) Yanlış

10) Nesnenin ışığın bir kısmını görüp yansıttığı yüzeyleri yarı aydınlık olarak algılanır.

A) Doğru B) Yanlış

11) Kompozisyonda aralık, şekil, biçim vb. öğelerin farklı büyüklükte kullanılması monotonluğa neden olur.

A) Doğru B) Yanlış

EK A'nın devamı

12) Guaj boya, su ile seyreltilen su bazlı bir boya çeşididir.

A) Doğru B) Yanlış

13) Farklı malzemelerle, herhangi bir fotoğraf üzerinde, aslına uygun olarak yeniden düzenleme yapmaya kolaj denir.

A) Doğru B) Yanlış

14) Işığın cisimlere çarptıktan sonra görme duyumuzda bıraktığı etkiye renk denir.

A) Doğru B) Yanlış

15) Dokunma ve görme duyularıyla algılanabilen içyapıya doku denir.

A) Doğru B) Yanlış

16) Yüzey üzerinde göz aldanması sonucunda oluşan hareket etkisine optik doku denir.

A) Doğru B) Yanlış

17) Birimlerin birbirine bağlı ve uyum içinde tekrarlanmasını sağlayan düzene sistem denir.

A) Doğru B) Yanlış

18) Çalışmalarda çizginin açık ve koyu etkisi çizginin sık ve seyrek kullanımı ile ilgilidir.

A) Doğru B) Yanlış

19) Strüktür çalışmaları sadece üç boyutludur.

A) Doğru B) Yanlış

20) Görsel dokuların gerçek dokulardaki gibi estetik etkisi bulunur.

A) Doğru B) Yanlış

EK A'nın devamı

Cevaplar

1-A	6-B	11-B	16-A
2-B	7-A	12-A	17-A
3-A	8-A	13-A	18-A
4-A	9-B	14-A	19-B
5-A	10-A	15-B	20-A